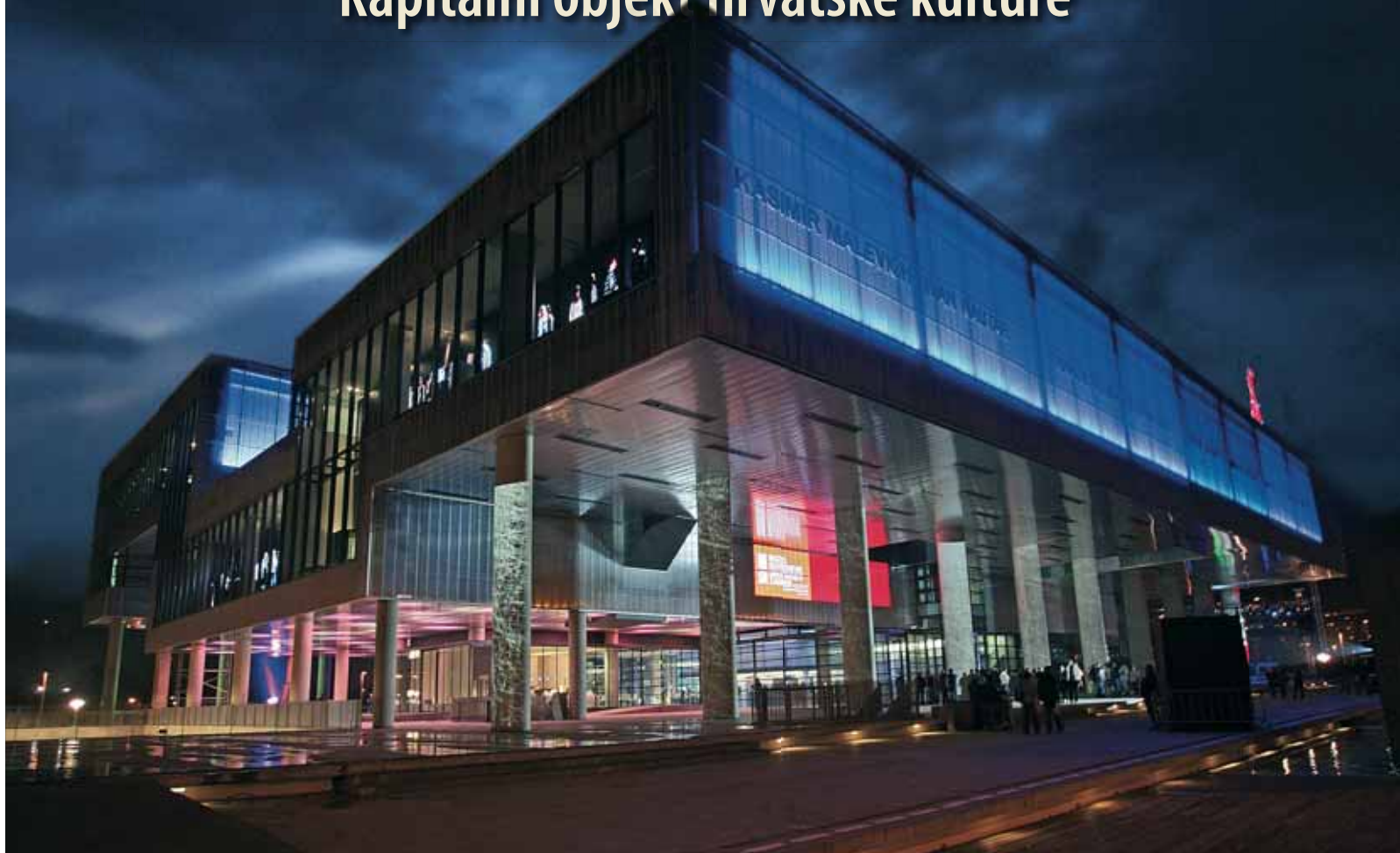

MATICA

Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu
Kapitalni objekt hrvatske kulture

Crikvenica: Zimska škola
hrvatskog folklora HMI-a 2010.

Robert Herjavec – uspješni
kanadski poduzetnik

Tiskan zadnji svezak
Hrvatske opće enciklopedije

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LX
Broj / No. 1-2/2010

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snjezana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Kerschoffset, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
e-mail: matica@matiss.hr
www.matis.hr

Naslovnica:
Muzej suvremene umjetnosti
u Zagrebu

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

- 5 HMI: Izložba fotografija o Hrvatima u BiH
- 6 Zimska škola folklora
- 9 Dubrovnik: Izložba slika Ante Kolendića
- 10 Ivo Josipović – novi predsjednik
- 14 Završen projekt Hrvatske enciklopedije
- 17 Berlin - Dodijeljena Nagrada 'Franjo Basić'
- 18 HOLA - Nastava hrvatskoga jezika u Latinskoj Americi
- 20 Sastanak hrvatskih učitelja u Adelaideu
- 21 Njemački parlamentarac Josip Juratović
- 22 Hvarska čipka od agave
- 24 Pozitivni rezultati populacijske politike hrvatske Vlade
- 25 Fotomonografija o sisačko-moslavačkoj bojišnici
- 29 Italija: Moliškohrvatska kuharica
- 30 Akademski kipar i slikar Lovro Findrik
- 33 Grobnik: Pokladni običaji u riječkome zaleđu
- 34 Robert Herjavec –uspješni kanadski poduzetnik
- 36 Mrkopalj: Iseljenici traže svoje korijene
- 38 Zagreb: Muzej suvremene umjetnosti
- 41 Jezični priručnici jezikoslovke Nives Opačić
- 42 Arhitekt Thierry Paul – francuski Hrvat iz Londona

50

Zagreb: Izložba crkvenog blaga bokeljskih Hrvata

- 45 Gradnja vjetroparkova u šibenskom zaleđu
- 46 Petrošići iz Argentine često dolaze u rodni kraj
- 54 Dr. Jozef Klačka, hrvatski znanstvenik iz Slovačke
- 56 Australija: svestrani iseljenik Mišo Lušić
- 58 Predstavljen koristan rodoslovni priručnik
- 62 Knjiga o običajima gradišćanskih Hrvata
- 66 Nagrađeni radovi 'Zlatna ribica'

KOLUMNE

13
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)

52
Hrvatske županije
(Zvonko Ranogajec)

59
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)

68
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)

64
Legende o rodijaku Ćipi
(Petar Miloš)

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

MILIJARDE ZA RAZVOJ I RADNA MJESTA

ZAGREB - Prve aukcije na temelju mjera Vlade RH za gospodarski oporavak i razvitak mogli bismo očekivati već 16. veljače ako bude sve išlo prema planu, a mora, rekla je premijerka Jadranka Kosor na sjednici Vlade koja je pri-

hvatila kriterije za modele financiranja gospodarstva i Saboru poslala prijedlog Zakona o jamstvenom fondu za gospodarski oporavak i razvitak. Vlada je odluku o mjerama kojima bi se potaknuo razvoj gospodarstva donijela 14. siječnja i njima su predviđena dva modela financiranja održivih gospodarskih projekata - jedan uz aktivno sudjelovanje države u sufinanciranju kreditnih plasmana banaka, a drugi uz pomoć jamstvenog fonda odnosno pokrićem dijela rizika kreditnih plasmana banaka. Premijerka je istaknula da su projekti namijenjeni svim poduzećima sa sjedištem u Hrvatskoj, neovisno o tome jesu li mala, velika ili srednja, kako bi se smanjila nelikvidnost, očuvala radna mjesta, otvorila nova i potaknuo rast proizvodnje.

REKORDNI ULOV 50.000 TONA PLAVE I 7.000 BIJELE RIBE!

RIJEKA - "Prema još nepotpunim podacima, hrvatska ribarska flota sa svojih tristo-tinjak velikih i 700 manjih brodova u 2009. ulovila je rekordnih 50.000 tona sitne plave ribe, što je za 7.000 tona više nego 2008., te oko 7.000 tona bijele ribe, što je 2.000 tona više nego lani", rekao je predsjednik Ceha za ribarstvo Ante Fabijanić, dodavši da je više od polovice spomenutog ulova namijenjeno izvozu. Prema procjenama stručnjaka, u našem moru godišnje se smije izloviti 200.000 tona sitne plave ribe, što govori da naša ribarska industrija, od ribara do riboprerađivača, ima još puno prostora za razvoj, ali ne i vremena, s obzirom na naš skori ulazak u Europsku uniju kada ćemo morske resurse dijeliti i s drugim članicama EU-a.

MARIJA BISTRICA JE DUŠA HRVATSKE

MARIJA BISTRICA - Nadbiskup zagrebački kardinal Josip Bozanić u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije predvodio je svečano euharistijsko slavlje prigodom 800. obljetnice spomena Marije Bistrice. "Marija Bistrica je svetište koje je duša Hrvatske, koje predstavlja toplinu, blizinu; svetište u koje rado mnogi hodočaste i gdje

se osjeća blizina neba", istaknuo je kardinal Bozanić. Mjesto Bistrica spominje se 1209. godine kao feudalni posjed župana Vratislava. Hrvatski sabor zavjetuje se 1710. godine da će u crkvi Blažene Djevice Marije podići dostojan glavni oltar, a godine 1715. ispunjava taj zavjet i daje urediti veliki glavni oltar. Današnja župna crkva u Mariji Bistrici građena je između 1879. i 1882. godine prema nacrtu bečkoga arhitekta Schmidta, a pod nadzorom njegova učenika Hermana Bolléa. U tom svetištu 3. listopada 1998. papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženim zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca.

HRVATSKA TREĆA U EUROPI UVODI BIOMETRIJSKE PUTOVNICE

ZAGREB - U Hrvatskoj se u svim policijskim upravama počinju izdavati biometrijske putovnice druge generacije. Riječ je o putnoj ispravi koja će, uz promijenjeni vizualni izgled, u sklopu višeslojne strukture stranice s podacima vlasnika sadržavati beskontaktni čip s biometrijskim podacima osobe na čije ime glasi, točnije otiske oba kažiprsta. Time će Hrvatska, nakon Njemačke i Francuske, postati treća zemlja u Europi koja je uvela biometrijske putovnice druge generacije. Što se tiče podnošenja zahtjeva osoba koje ne žive na području Hrvatske, to će za sada moći učiniti u konzularnim predstavništvima u Njemačkoj, u predstavništvu u Švicarskoj te u Mostaru, Beogradu i Sarajevu. Napomenimo još da se u Sjedinjene Američke Države i dalje može putovati sa 'starom' putovnicom, no u trenutku ukidanja vize građani RH će trebati biometrijske putovnice.

PUŠTENA U PROMET RIJEČKA OBILAZNICA

RIJEKA - Riječku obilaznicu u punom profilu između Diračja i Orehovice pustila je u promet predsjednica Vlade Jadranka Kosor. Sama investicija u gradnju nove obilaznice iznosi 148 milijuna eura, a tu su i drugi razvojni projekti važni za Rijeku, ali i za snaženje gospodarstva i turizma. Ukupna duljina dogradnje južnog kolnika obilaznice Rijeke na dionici čvor Orehovica - čvor Diračje iznosi 8,8 kilometara, a zajedno s priključnim cestama 9,6 kilometara. Radovi na ovom iznimno teškom i zahtjevnom gradilištu trajali su 23 mjeseca.

Iznimna autorska i umjetnička priča

Fotografije su nastale na autentičnim, pomno odabranim lokacijama diljem Bosne i Hercegovine i prikazuju pojedine povijesne dijelove svjetovnog i duhovnog života hrvatskoga naroda na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće

Don Ante Kutleša, Ivan Bagarić, kardinal Vinko Puljić, Luka Bebić, Katarina Fuček i o. Zvonko Martić

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

Snimio: **Hrvoje Salopek**

Potkraj prošle godine otvorena je u Hrvatskoj matici iseljenika velika izložba umjetničkih fotografija pod nazivom "Život, običaji i pučka pobožnost Hrvata u Bosni i Hercegovini". Izložba je postavljena u suradnji s Medijskim centrom Vrhbosanske nadbiskupije iz Sarajeva. Fotografije je snimio Jasmin Fazlagić, izniman bosanskohercegovački umjetnički fotograf koji je, zahvaljujući o. Zvonku Martiću, karmelićaninu iz samostana Karmel sv. Ilije s Buškog jezera i njegovoj stručnoj pripremi sadržaja i odabiru scena iz tradicijskog života Hrvata Bosne i Hercegovine, uspio svojim fotografskim aparatom zabilježiti i ispričati iznimnu autorsku i umjetničku priču.

Izložba se sastoji od 21 umjetničke fotografije veličine 1 m x 1,5 m, koje su postavljene u posebno izrađene i osvi-

jetljene postamente, a koji pojačavaju izniman vizualni dojam i intenzivno dominiraju cjelokupnim izložbenim prostorom.

Fotografije su nastale na autentičnim, pomno odabranim lokacijama diljem Bosne i Hercegovine i prikazuju pojedine povijesne dijelove svjetovnog i duhovnog života hrvatskoga naroda na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Središnji dio izložbe obuhvaća temu pučke pobožnosti tijekom kalendarske godine, no tu su i prikazi različitih narodnih običaja i priča nastalih u narodu tijekom povijesti. Fotografije bilježe i starinske narodne nošnje koje pripadaju izvornim lokacijama, pojedince i grupe, čuvar tradicijske kulture Hrvata u BiH. Dvanaest fotografija iz ove zbirke tiskano je i u najnovijem kalendaru za 2010. godinu u izdanju "Katoličkog tjednika" iz

Sarajeva. Na otvorenju se okupio veliki broj uzvanika iz političkog, vjerskog, gospodarskog i kulturnog života Zagreba i Hrvatske, uz nazočnost Luke Bebića, predsjednika Hrvatskoga sabora. Uzvanicima su se pozdravnim riječima obratili Katarina Fuček, ravnateljica Hrvatske matice iseljenika i mr. sc. Ivan Bagarić, saborski zastupnik i predsjednik saborskog Odbora za Hrvate izvan Hrvatske. Posebnu važnost ovome otvorenju dala je nazočnost uzoritog kardinala Vinka Puljića, vrhbosanskoga nadbiskupa koji je, nakon nadahnutoga govora o životu i pobožnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini, otvorio ovu izložbu.

Organizatori izložbe zahvaljuju "Zagrebspedu", LP "Gastroglobusu" i restoranu "Kvatrić" iz Zagreba jer bez njihove potpore ne bi bilo moguće ostvariti ovaj vrijedan i zahtjevan projekt. ■

Fotografije je snimio Jasmin Fazlagić, izniman bosanskohercegovački umjetnički fotograf

ENG A major exhibition of the *Life, Customs And Folk Devotions Of The Croats Of Bosnia & Herzegovina* was opened late last year at the home of the Croatian Heritage Foundation. The exhibition was created in cooperation with the Media Centre of Sarajevo's Archdiocese of Vrhbosna.

Folkloriši, plesači i svirači iz cijeloga svijeta u Crikvenici

Najmlađi polaznik ovogodišnje škole imao je samo deset godina, a najstariji plesač zakoračio je u deveto desetljeće svoga života. Obojica su se iznimno dobro uklopili u program nastave i bili sjajno prihvaćeni u društvu svih polaznika

Naši tamburaši

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

Snimio: **Vido Bagur**

Već punih dvadeset godina zaredom, početkom mjeseca siječnja, Crikvenica postaje svojevrsno središte hrvatskoga folklor.

Hrvatska matica iseljenika u ovome lijepom i nadaleko poznatom kvarnerskome turističkom gradiću tradicionalno organizira svoju Zimsku školu hrvatskoga folklor. I nakon što je u crikveničkom hotelu "Kaštel" završila proslava dočeka Nove godine, iz cijeloga svijeta počinju pristizati folkloriši, plesači i svirači, zaljubljenici u hrvatsku izvornu pjesmu, ples, narodne nošnje, glazbala i običaje.

Tako je bilo i ove godine. Unatoč svjetskoj ekonomskoj krizi i očitom nedostatku novca u svim sferama života, Zimska škola folklor ipak je okupila čak osamdeset pet polaznika. Doputo-

vali su iz Argentine, Sjedinjenih Američkih Država, Švedske, Njemačke, Austrije, Mađarske, Bosne i Hercegovine te, kao i uvijek, iz cijele Hrvatske, iz folklor-nih i tamburaških društava, od Valpo-va i Osijeka pa sve do Orebića na polu-

otoku Pelješcu. Mnogi polaznici već su bili sudionici Škole folklor, neki su već odslušali cijeli program, a Marjana Gr-gić iz Stuttgarta, Stipe Jelinčić iz Glavica i Darijo Grčić iz Vinkovaca čak su ne-koliko puta sve prošli, no ipak su došli

Članovi folklorne skupine iz Bribira predstavljaju se plesačima

ponovno. Kažu kako uvijek dolaze s radošću i pozitivnim iščekivanjem te obnove svoje znanje, usvoje nove sadržaje, druže se s prijateljima i uživaju u ozračju hrvatske tradicijske kulture.

NAJMLAĐI I NAJSTARIJI POLAZNIK

Najmlađi polaznik ovogodišnje Zimske škole folkloru imao je samo deset godina, a najstariji plesač zakoračio je u deveto desetljeće svoga života. Obojica su se iznimno dobro uklopili u program nastave i bili sjajno prihvaćeni u društvu svih polaznika Škole folkloru.

Ove zime podučavali su se plesovi, pjesme, glazba i narodne nošnje iz mnogih hrvatskih područja: Međimurja, Podravine, Hrvatskoga zagorja, Prigorja, Karlovca i okolice, Gorskog Kotara i Istre. Usporedno su, kao i uvijek, učile tri grupe: plesna, tamburaška i grupa tradicijskih glazbala, sve pod budnim okom voditelja Škole folkloru prof. Andrije Ivančana i vrsnih predavača: prof. Vide Bagura, Mire Kirinčića, Vladimira Kuraje, prof. Kristine Benko, prof. Josipa Forjana, Stjepana Fortune, Dražena Šoića i Stjepana Večkovića.

Za vrijeme nastave gostovali su i predstavili se plesom, glazbom i izvornim narodnim nošnjama i članovi folklornih skupina iz Bribira i Jelenja.

RAZNI ZANIMLJIVI SADRŽAJI

Večernji sati bili su ispunjeni raznim zanimljivim sadržajima. U predvečerje blagdana Sveta tri kralja polaznici su uvježbavali i prikazali običaj *kolen-davanja*, uz svjetlost svijeća i starinske

Ovako to izgleda na plesnoj prijednevnoj nastavi

Najglasniji polaznici škole – svirači tradicijskih glazbala

koledarske napjeve. I dani koji su slijedili nakon kolendi bili su ispunjeni prezentacijama fotografija i videozapisa iz mnogih sela sjeverozapadne Hrvatske, a održan je tradicionalni maskenbal polaznika Škole folkloru, pa Hercegovačka i Podravska večer. Članovi nekoliko hrvatskih folklornih društava iz Hercegovine ove su zime ponovno predstavili kraj iz kojega dolaze i svoju tradiciju. Posebice su oduševile delicije iz Hercegovine: pršut, sir iz mješine, vino, kolači, smokve...

Nekoliko dana nakon toga stigli su u Školu folkloru i gosti iz Podravine, iz grada Đurđevca. Sjajna ženska vokalna skupina "Đurđevčice" predstavila nam je podravske glazbene motive sa svoga najnovijeg nosača zvuka. Turistička zajednica Đurđevca i KUD "Petar Preradović" oborili su s nogu i one najzahtjevnije: s prepunih stolova mamili su domaći podravski specijaliteti: špek i čvarci, švar-

gla, jeger, sir i vrhnje, zlevanka, domaći kukuruzni kruh, razni slasni kolači, rakija od *ruške tepke*.

VELIČANSTVEN ZAVRŠNI KONCERT

Ne treba niti spominjati da su se ove dvije tematske večeri protegnule uz pjesmu i svirku tamburaša do ranih jutarnjih sati.

Zimska škola folkloru završila je u četvrtak, 14. siječnja, veličanstvenim koncertom u Gradskoj športskoj dvorani Crikvenice. Prvi put su polaznici sami, bez pomoći predavača, osmislili čak pet plesnih koreografija i bilo je to, sudeći prema pljesku publike, iznimno uspješno. Izvrstan je bio i nastup tamburaškog orkestra Škole folkloru i svirača tradicijskih glazbala. Na kraju su svi zajedno zapjevali pjesmu Crikvenici, svome gradu folkloru kojemu se uvijek s veseljem i pjesmom vraćaju. ■

Najmlađi polaznik škole folkloru i tradicijska glazbala na kojima uči svirati

ENG Every January for a full twenty years running the Croatian Heritage Foundation has organised its traditional Winter School of Croatian Folklore in the town of Crikvenica. This year it pooled 85 participants who travelled from Argentina, the USA, Sweden, Germany, Austria, Hungary, Bosnia & Herzegovina and, of course, from all parts of Croatia.

Izložba slika Nikole Grozdanovskog Kolea

ZAGREB - U prostorima Matice 21. siječnja otvorena je izložba *Hrvatski i makedonski krajolici i vedute* dr. Nikole Grozdanovskog Kolea, koju su organizirali HMI i Vijeće makedonske nacionalne manjine grada Zagreba. Okupljenim ljubiteljima umjetnosti, članovima makedonske zajednice u Zagrebu, diplomatskim predstavnicima RM, prijateljima umjetnika i uzvanicima najprije se obratio predsjednik Vijeća Anastas Odžaklijevski. Zatim je o izloženim radovima i njihovu tvorcu govorio književnik Josip Palada, sam autor te u ime domaćina – ravnateljica HMI-ja Katarina Fuček. Otvorenje je vodila Nives Antoljak, suradnica u Matičinu Odjelu za kulturu, koji je organizirao izložbu. Autor izložbe rođen je u Makedoniji 1932., a nakon završenoga Medicinskog fakulteta u Skoplju, specijalizirao je opću medicinu u Zagrebu. Kao liječnik 1964. godine dolazi u Hrvatsko zagorje - u Bednju. Godine 1957. u Skoplju završava seminar povijesti umjetnosti i slikarstva kod akademskog slikara prof. Riste Lozanovskog i otad počinje samostalno izlagati. Član je Likovne sekcije Hrvatskoga liječničkog zbora i zajednice likovnih radnika Zagreba, a do danas je imao više od 130 samostalnih izložaba u zemlji i inozemstvu. "...Izražavajući se tehnikama ulja na platnu, akvarelom i crtežom, on poštuje zahtjevnost svakog od tih vidova: konzistentnost i punoću ulja, lepršavost i mekoću akvarela te jasnoću i čvrstoću crteža. Razlikovanju pojedinih zemljopisnih predjela pridružuje se i osjetljivost slikara za mijene godišnjih doba kao i određenih dijelova dana, kada uspijeva promatrača svojih slika uvesti u klimatska i svjetlosna određenja", ocjena je povjesničara umjetnosti Jurja Baldanija. (D. Šimurina-Šoufek)

HMI Split: Druženja s Hrvatima u Crnoj Gori

CRNA GORA - Barska podružnica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore prošle je godine obilježila 10. obljetnicu organizirane proslave Božića, u čijoj je organizaciji najveći broj godina sudjelovao splitski ured Hrvatske matice iseljenika. Obljetnica je proslavljena športski i glazbeno. Koncertni dio prepušten je klapi 'Lumbarda' i 'Zboru sv. Rok' iz Lumbarde na Korčuli. Športski dio upriličili su veterani Hajduka iz

Splita na dvjema utakmicama. Prva je odigrana 18. prosinca u novoj Sportskoj dvorani Topolica u Baru s veteranima NK 'Mornar'. Nogometna fešta nastavljena je na koncertu u Muzičkoj školi, kada su se raspjevanim Korčulanima na pozornici pridružili i splitski igrači, predvođeni velikim imenima poput Dragana Holcera, Wilsona Djonija, Ante Ivkovića, Nikice Cukrova, Vjera na Simunića, a bio je tu i hrvatski kon-

zul Božo Vodopija. Predsjednik barske podružnice Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, Božo Šaltić, uručio je zahvalnice svima koji su ih tijekom godina podržavali.

Korčulanski pjevači su nastupili i u Tivtu i u Podgorici, a veterani Hajduka 19. prosinca u Kotoru, gdje su zaigrali s veteranima NK 'Bokelj', kada im se pridružio i Ivica Šurjak. Druženje je nastavljeno s predstavnicima kluba, tajnikom Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora, Tripom Schubertom, koji je uz svećenike Srećku Majića i Antu Dragobratovića, velikim poštovateljima Hajduka, bio jedan od organizatora ovoga susreta. Splitske bijele cijelim putem pozdravljali su njihovi navijači, od onih u Grudama na dolasku, pa do navijača u Baru i Kotoru, koji su se s ponosom pojavili s hajdukovim šalovima oko vrata. Kako šport otvara sva vrata, već su dogovoreni i novi susreti.

(B. Bezić Filipović)

“S okusom soli”

Ovaj slikar, rodom iz Stona, već dugi niz godina živi u Beču gdje u samome središtu grada posjeduje uglednu galeriju “Art Prima”

Ante Kolendić

Otvorenje izložbe u Dubrovniku

Napisala i snimila: **Maja Mozara**

“S okusom soli” naziv je impresivne izložbe slika Ante Kolendića koja je potkraj prošle godine održana u samostanu svete Klare u Dubrovniku.

Riječ je o vrsnome umjetniku koji je rođen u Stonu, na poluotoku Pelješcu. Još od rane mladosti intenzivno je zaljubljen u slikarstvo, iako je njegovo opredjeljenje bila brodogradnja. Životni put odveo ga je u Beč, gdje je upoznao profesora Mišu Babića, što je bila prekretnica u njegovu umjetničkom razvoju.

Vlasnik je vrhunske galerije “Art Prima”, koja se nalazi u samome središtu Beča. Sudionik je mnogobrojnih skupnih izložbi, a također i samostalnih, kako u Hrvatskoj tako i u inozemstvu.

O likovnom stvaralaštvu Ante Kolendića nadahnuo je i s puno senzibiliteta govorila na otvorenju dubrovačke izložbe profesorica Lucija Aleksić, kustosica Umjetničke galerije u Dubrovniku. Rekla je, između ostalog, kako će sredstva prikupljena na aukciji od prodaje Kolendićeve slike “Kalamota” biti darovana zakladi “Hrvatska bez mina”, za razminiranje dubrovačke okolice.

Zatim se mnogobrojnoj publici obratio autor koji je istaknuo da je nakon

prošlogodišnje izložbe “Kamenice i sol” u rodnome Stonu bio dodatno motiviran i nadahnut da upriliči i ovu dubrovačku izložbu, s humanitarnom i plemenitom notom, a koju su pjesmom i svirkom uljepšali članovi klape Ragusavecchija iz Cavtata.

O izložbi i Kolendićevim umjetničkim dostignućima govorio je profesor Stanko Špoljarić, koji je i autor recenzije u katalogu. “Posvojeni prostori juga, konkretno ljepota Stona i okolice, te život uz more stalna su inspiracija Ante

Posjetitelji razgledavaju izložbu

Kolendića, umjetnika nespornog talenta, vještine ruku i slikarske dosljednosti u njegovanju odabrane poetike. Stila građenog na postulatima klasičnog slikarstva, no s dosegnutom vlastitošću načina vidljivom u odnosu kolorističkih vrijednosti i samom oblikovanju forme. Kolendić uz slikovitost krajolika u scenu unosi notu nostalgичnog prikazom arhitekture većega ili manjega povijesnog pamćenja, gradnju brodova koji su vrstom i materijalom nastavak duge tradicije. Sadržaj baštinjenog Kolendić intenzivira stalnom iskrom emotivnog, prenesenog u ugodajnost djela. Iznimnim senzibilitetom za tvarnost predmetnog, za kamen, drvo, za vibrantnost raslinja, Kolendić i u krajoliku i u veduti postiže uvjerljivost dojma, potaknutu nijansiranjem plavetnila mora i neba.”

U suorganizaciji Kolendićeve izložbe sudjelovala je i Hrvatska matica iseljenika – podružnica Dubrovnik. Izložba će biti postavljena i u drugim hrvatskim gradovima, a planira se i izložba u New Yorku u suradnji s tamošnjim Klubom Dubrovnik. ■

ENG With A Taste Of Salt was an impressive exhibition of paintings by Ante Kolendić staged late last year at the Convent of St. Claire in Dubrovnik. This painter, a native of Ston, has for many years now lived in Austria, where he is the proprietor of the prestigious Art Prima gallery in downtown Vienna.

Ivo Josipović treći hrvatski predsjednik

Sveučilišni profesor respektabilne biografije, vrsni pravnik, ljubitelj glazbe, intelektualac europskoga kapaciteta, naoko miran i staložen, to je najkraće Ivo Josipović, treći hrvatski predsjednik

Ivo Josipović je u braku sa suprugom Tatjanom, također sveučilišnom profesoricom prava, s kojom ima 18-godišnju kćer Lanu

Tekst: Uredništvo (HINA, Vjesnik)

Snimke: HINA

Slavlje nakon pobjede

Ivo Josipović izabran je za novog predsjednika Republike Hrvatske. U drugom krugu predsjedničkih izbora koji su održani 10. siječnja, kandidat SDP-a osvojio je 60,26 posto glasova, a nezavisni kandidat Milan Bandić 39,74 posto. Josipović je dobio 1,339.385 glasova birača, a Bandić 883.222 glasa. Na izborima je, od upisanih 4,495.528 birača, glasovalo njih 2,253.570, odnosno 50,13 posto. Nevažećih listića bilo je 1,36 posto. Josipović je osvojio u Hrvatskoj 1,330.339 glasova, a Bandić 778.915. Bandić je dobio u BiH 91.841 glas, a Josipović 5.571. U BiH je na izbore izašlo 36,65 posto birača od upisanih 266.679. U ostalim državama Bandić je osvojio 12.466 glasova, a Josipović 3.475. Josipović je pobijedio u svim županijama osim u Ličko-senjskoj, kao i u svim gradskim središtima, osim u Gospiću. ■

Predsjednik koji će Hrvatsku uvesti u Europu

Sveučilišni profesor respektabilne biografije, vrsni pravnik, ljubitelj glazbe, intelektualac europskoga kapaciteta, naoko miran i staložen, ali - što su posljednji mjeseci pokazali - i dovoljno energičan, to je najkraće Ivo Josipović, treći hrvatski predsjednik. Naravno, i više od toga jer Josipović ima sve one kvalitete potrebne za obnašanje tako odgovorne dužnosti kao što je dužnost predsjednika Republike Hrvatske. Od znanja do političkog iskustva. Sve to nužno je u vremenu u kojemu Hrvatsku čekaju najveći izazovi nakon Domovinskog rata - ulazak u Europsku uniju te stvaranje uvjeta za sigurnije i bolje gospodarsko sutra. Ivo Josipović kao predsjednik i Jadranka Kosor kao premijerka uvest će Hrvatsku u Europsku uniju. Ove godine završit će se pregovori, a do kraja mandata predsjednice Vlade Hrvatske će postati punopravna članica EU-a. I sama ta činjenica dovoljno govori o obvezama koje čekaju hrvatski politički vrh, a prije svega o potrebi da se zajednički posao, u interesu svih građana Hrvatske, obavi na najbolji mogući način. Ivo Josipović dolazi iz drugoga političkog miljea od onoga kojemu pripada premijerka i kohabitacija će biti nužna da dva brda - Pantovčak i Banski dvori - u važnim mjesecima za europsku budućnost Hrvatske obave potrebni dio posla koji će Hrvatsku iz briselske čekaonice propustiti u veliku europsku obitelj. Više od svega Hrvatskoj u mjesecima koji su pred nama treba mir i politički konsenzus na onim temama koje prelaze stranačke interese. I u tom kontekstu suradnja Pantovčaka i Banskih dvora treba pokazati da je Hrvatska zrela za realizaciju toga zahtjevnog zadatka. (Jurica Körbler, Vjesnik)

Biografija Ive Josipovića

Ivo Josipović je rođen u Zagrebu 28. kolovoza 1957. godine gdje je završio osnovnu i srednju školu, Pravni fakultet (1980.) i položio pravosudni ispit. Magistrirao je na postdiplomskom studiju 1985., a doktorirao 1994. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu predavao je Kazneno procesno pravo, Međunarodno kazneno pravo i Prekršajno pravo. Objavio je 85 znanstvenih i stručnih radova u domaćim i inozemnim časopisima. Zastupao je Hrvatsku pred Međunarodnim sudom pravde i Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju. Sudjelovao je u nekoliko međunarodnih projekata, a kao ekspert Vijeća Europe u valorizaciji zatvora u Ukrajini, Mongoliji i Azerbejdžanu. Govori engleski, a služi se i njemačkim jezikom.

Nakon srednje muzičke škole nastavio je glazbeno obrazovanje na studiju kompozicije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Skladao je za različite instrumente, komorne sastave i simfonijski orkestar. Za skladbe je dobio nekoliko domaćih i međunarodnih nagrada.

Bio je član Saveza komunista od 1980. godine i sudjelovao je u njegovoj transformaciji tijekom demokratskih promjena kada je napisao i prvi Statut SDP-a. Godine 1994. napušta politički angažman i SDP te se potpuno posvećuje pravu i umjetnosti. No, politička strast nije dugo mogla ostati pritajena pa se 2003. vraća u politiku. Na poziv Ivice Račana postaje nezavisni zastupnik SDP-a u Hrvatskom saboru i potpredsjednik Kluba zastupnika SDP-a. U mandatu od 2005. bio je zastupnik u Gradskoj skupštini Grada Zagreba, 2007. godine ponovno je izabran u Hrvatski sabor. U Saboru je radio u odborima za zakonodavstvo, pravosuđe i Ustav, poslovnik i politički sustav i bio član Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa. Prije dvije godine i formalno se vratio u članstvo SDP-a.

Premijerka Kosor čestitala je Ivi Josipoviću, ističući kako želi plodonosnu suradnju

Kosor: Želimo dobru i plodonosnu suradnju

Premijerka Jadranka Kosor izjavila je da se s novim hrvatskim predsjednikom Ivom Josipovićem telefonski čula već u izbornoj noći kako bi mu i osobno čestitala na pobjedi. "U nekoliko minuta razgovora konstatirali smo da želimo dobru i plodonosnu suradnju, svatko u sklopu svojih ustavnih ovlasti, da nitko nikome ne zadire u djelokrug rada, a na dobrobit Hrvatske. Moje čestitke i počinjemo raditi punim jedrima od trenutka kad Josipović položi prisegu", rekla je Kosor. "Spreman sam podržati napore vlade Jadranke Kosor na putu ulaska Hrvatske u Europsku uniju", rekao je Ivo Josipović na prvoj konferenciji za novinare nakon izbora. Josipović je dodao da se osjeća obveznim podijeliti s javnošću odgovore na neka važna pitanja za koje nije bilo vremena u izbornoj noći. To znači, kaže Josipović, kako je jasno istaknuo da želi biti predsjednik svih građana Hrvatske, bez obzira na to za koga su glasovali. Josipović drži da je važna politička komponenta na dužnosti predsjednika Republike u prvome redu ona koja se odnosi na 'sukreatorstvo' vanjske politike te obranu i nacionalnu sigurnost. Što se tiče unutarnjeg plana djelovanja, Josipović je najavio borbu protiv korupcije koja je, kaže, počela, ali se mora podići na višu razinu jer je to uvjet za ulazak Hrvatske u EU.

Milan Bandić zahvaljuje svima, posebno svojim biračima

ENG Ivo Josipović has been elected to the office of the President of the Republic of Croatia. In the runoff round of the presidential elections, held on January 10th, the SDP candidate won 60.26 percent of the votes cast, with independent candidate Milan Bandić winning 39.74 percent.

Sto godina hrvatske scenografije i kostimografije

ZAGREB - Kada se u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu 1909. godine kao scenograf angažira slikar Branimir Šenoa, započinje povijest hrvatske scenografije kao samostalnoga umjetničkog zanimanja, a scenografsko oblikovanje scenskoga prostora jedno je od ključnih rezultata i hrvatskoga teatarskog modernizma. Budući da se u kazalištu prve polovice 20. stoljeća scenografska i kostimografska struka ne odvajaju, isti je autor gotovo u pravilu i scenograf i kostimograf, a otvaranjem mjesta kostimografa u HNK u Zagrebu sredinom stoljeća kostimografija se izdvaja kao posebna umjetnička struka. Profesionalizacija ovih dviju struka istodobno je i potvrda njihove umjetničke nezaobilaznosti u kreiranju kazališne predstave.

U povodu velikog jubileja Hrvatska

GODINA HRVATSKE
sceno
grafije i
kostimo
grafije

udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti u Zagrebu postavila je reprezentativnu izložbu. U proteklih sto godina moderne teatarske povijesti ovih kazališnih struka u nas, umjetnici koji kreiraju i potpisuju likovni identitet

predstava čine kontinuirani povijesni niz vrlo različitih i iznimnih autorskih osobnosti. U sklopu postojećega izložbenog prostora prezentirani su neki od najvažnijih radova mnogobrojnih i za ka-

zališnu povijest velikih opusa autora različitih naraštaja.

Scenografskim i kostimografskim ostvarenjima izabranih (u pravilu relevantnih) predstava različitih hrvatskih kazališta, iz sto godina povijesti ovih umjetničkih struka, za izložbu su odabrani oni radovi koji prezentiraju specifičnosti autorskoga stila određenoga scenografa, ali i stil određene kazališne epohe i dostignuća u tim strukama. (A. Lederer, M. Petranović)

PROGLAŠENA ELEMENTARNA NEPOGODA U NERETVI

PLOČE - Župan dubrovačko-neretvanski Nikola Dobroslavić proglasio je elementarnu nepogodu za područje Ploča (naselja Komin, Šarić Struga, Rogotin i Staševica) i Metkovića te općinu Kula Norinska. Zbog poplave koja je nastala nakon izlivanja vode iz Neretve i zaobalnih voda, što je posljedica iznimno visokog vodostaja rijeke, nastale su velike štete na stambenim i gospodarskim objektima te na dugogodišnjim nasadima, poljoprivrednim kulturama i drugoj imovini građana i gospodarskih subjekata. Velike poplave zabilježene su i u Lici. Voda je na području Donjega Kosinja, Selišta i drugih naselja poplavila više od 150 kuća i gospodarskih objekata.

ACI: DOBIT MARINA 55 POSTO VEĆA NEGO LANI

ZAGREB - ACI d.d. (Adriatic Croatia International Club), lanac od 21 marine, u prvih je deset mjeseci ove godine ostvario ukupni prihod u iznosu od 152,3 milijuna kuna, što je povećanje za sedam posto u odnosu na prethodnu godinu. Istodobno su rashodi tvrtke smanjeni za dva posto. Ukupna dobit za deset mjeseci bilježi povećanje od 55 posto u odnosu na proteklu godinu, objavili su u utorak iz ACI-ja. Od poslovnih aktivnosti ACI je prihodovao 149,6 milijuna kuna i ostvario šestpostotno povećanje prihoda po toj osnovi. Najveće povećanje prema fizičkim pokazateljima u kategoriji godišnjeg veza u deset mjeseci ove godine ostvarile su ACI-jeve marine Skradin (povećanje od 64 posto) te Vrboska (29 posto povećanja godišnjeg veza) u kojima su realizirana ulaganja u obnovu pontona i proširenje kapaciteta te Korčula s tripototnim povećanjem plovila na godišnjem vezu.

SANADER IZBRISAN IZ ČLANSTVA HDZ-a, JADRANKA KOSOR DOBILA SVU POTPORU

ZAGREB - Uže vodstvo stranke i Predsjedništvo HDZ-a donijelo je odluku kojom se počasni član HDZ-a Ivo Sanader briše iz članstva HDZ-a, i to nakon konferencije za novinare na kojoj je najavio svoj povratak u aktivnu politiku. Predsjednica stranke Jadranka Kosor izjavila je to nakon sastanka vrha stranke i Predsjedništva koje je iza zatvorenih vrata raspravljalo o potezu Ive Sanadera, a koji je, prema njezinim riječima, naštetio ugledu stranke. Jadranka Kosor je izjavila da je Sanaderov potez štetan za stranku te kako se, da se ništa nije poduzelo, ne bi znalo tko vodi stranku i državu. Zato je donesena jednoglasna odluka kako bi se ispravio neviđeni presek i šteta koja već šest mjeseci vodi prema raskolu HDZ-a.

INOVACIJE KOJE ZADIVLJUJU SVIJET

Piše: Vesna Kukavica

Na internetu je dostupna tražilica CADIAL koja pretražuje zbirku elektroničkih pravnih propisa RH, međusobno povezanih i sadržajno označenih deskriptorima *Eurovoca*, pojmovnika EU za pretraživanje dokumenata – koja je kreirana na zagrebačkome Fakultetu elektrotehnike i računarstva

Inovacije stručnjaka iz Hrvatske redovito su se više cijenile u inozemstvu, a manje u domovini od vremena slavnoga izumitelja Tesle do Soljačića, našega suvremenika. Hoće li informacijsko doba promijeniti i tu paradigmu karakterističnu za tranzicijske zemlje u odnosu na tehnološki razvijenije dijelove svijeta!? Željela bih vjerovati kako će domaći centri izvrsnosti, unatoč činjenici da ni nakon dva desetljeća od osamostaljenja RH nema službene statistike onih koji s diplomom odlaze na strano tržište rada – stvoriti uvjete za prihvata vlastite intelektualne elite, koja je najpozvanija izvući zemlju iz krize i uvesti je u krug razvijenih država. Teslin zemljak Marin Soljačić (36), s obrazovanjem stečenim u Zagrebu, mladi je hrvatski stručnjak za elektromagnetske fenomene iz prestižnog *Massachusetts Institute of Technology* (MIT) zaslužan za otkriće koje unosi revoluciju u našu svakodnevnicu kad su u pitanju uređaji poput mobitela ili prijenosnih računala. Na ideju bežičnog prijenosa energije prvi je došao Nikola Tesla. Soljačićev tim u 21. stoljeću razvio je ideju, ostvarivši prijenos energije putem rezonancije, fizikalnog fenomena zbog kojega neki predmet počinje titrati kada se pobudi frekvencija njegova vlastitog titraja. Izum *Bežičnog nezračećeg prijenosa energije* iz laboratorija MIT-a svoju primjenu naći će najdulje za pet godina.

Aktualna studija bečkog Instituta za europske migracije pokazuje da je od 2000. do 2007. Hrvatsku napustilo 67.473 ljudi, što znači da godišnje bolji život potraži u zemljama EU-a oko 8.500 Hrvata. Među tom migrantskom populacijom je 12 posto akademskih građana, odnosno oko tisuću visokoobrazovanih stručnjaka.

Prema procjeni Silve Mežnarić, znanstvene savjetnice u zagrebačkome Institutu za migracije i narodnosti, četvrtina studenata želi nastaviti karijeru u inozemstvu, a polovica njih to i realizira. Međutim, od odlaska za naše društvo veći je problem – sam razlog! Ispitanici ističu da u RH ne mogu izgraditi karijeru, jer se u domovini nedovoljno cijene obrazovanje i stručnost, kaže dr. sc. S. Mežnarić.

Domovinsko stvaralačko ozračje u tom smislu nužno je mijenjati i različitim poticajima otvarati prostor za afirmaciju stručnjaka poput nacionalne nagrade nakladničke kuće

Vidi *e-novation* za inovacije proizvoda, te za ICT implementaciju u neinformatičkim tvrtkama. Najviše hrvatsko priznanje, premijerkinu web nagradu, za proteklu godinu osvojili su stručnjaci Fakulteta elektrotehnike i računarstva za rješenje *Sustava za inteligentno pretraživanje dokumenata* (CADIAL). Predsjednica Vlade RH gospođa Jadranka Kosor nagradu je uručila dekanu Fakulteta Vedranu Mornaru i voditeljici inovacijskog tima, Bojani D. Bašić. Tražilica CADIAL dobila je to najviše nacionalno priznanje zbog doprinosa koji spomenuto rješenje ostvaruje na području informatizacije državne uprave. Na internetu je sada dostupna tražilica CADIAL koja pretražuje cjelovitu zbirku elektroničkih pravnih propisa RH, međusobno povezanih i označenih deskriptorima *Eurovoca*, pojmovnika Europske unije za sadržajno označavanje i pretraživanje dokumenata. S druge strane, ICT nagrada za neinformatičke tvrtke dodijeljena je *Divu* iz Samobora. Riječ je o jednoj od najvećih tvornica vijaka u Europi, koja zapošljava 750 ljudi i ostvaruje godišnji rast od 30 posto u uvjetima gospodarske krize, a u zadnje tri godine u ICT tehnologije uložila je 700.000 kuna. Ova dva primjera pokazuju kako naši inženjeri i kod kuće u informacijsko doba mogu razvijati inovacijski stup društva znanja putem mreža istraživačkih centara, domaćih sveučilišta te privatnih poduzeća – kako bi se prihvatila globalna znanja i prilagodila se lokalnim potrebama, stvarajući nova rješenja za razvitak domovine.

Uz to, Akademija tehničkih znanosti Hrvatske koja je utemeljena prije 17 godina kao neovisna i neprofitna udruga stručnjaka tehničkih i biotehničkih struka pridonosi afirmaciji inovacija naših izumitelja. Od sredine 2000. godine Akademija je članica Međunarodnog vijeća akademija inženjerskih i tehnoloških znanosti sa sjedištem u Washingtonu, D.C. Za početak valjalo bi izgraditi pouzdaniju mrežu podataka stručnjaka svih naraštaja koji su obrazovani u domovini od Tesle do Soljačića i onih koji spadaju u obostrano korisnu kvotu tzv. *cirkulacije kadrova*. Još uvijek možete zaviriti u hrvatske leksikone i slične baze podataka u kojima nema informacija, primjerice, o iseljeniku dr. Davorinu Hrovatu, jednom od vodećih inženjera *Fordovog* Istraživačkog laboratorija iz Detroita, stručnjaku za sustave automatske kontrole u vozilima, koji je dobio i najviše svjetsko profesionalno priznanje u struci izborom za člana američke Nacionalne akademije inženjera. Dr. Hrovat, koji je 1972. diplomirao strojarstvo na Zagrebačkom sveučilištu, a doktorirao na Sveučilištu Kalifornija, u *Fordu* radi već 30 godina i autor je više od 50 izuma i gotovo 100 tehničkih publikacija. Pridonio je razvoju naprednih sustava dinamike i kontrole vozila i komponenti *Fordovog* sustava kontrole vuče. ■

ENG Croatian innovators are habitually valued more abroad than in their homeland, from the time of renowned inventor N. Tesla to that of M. Soljačić, our contemporary (MIT, USA). Statistics say that 8,500 Croatians leave the country every year in search of a better life, including some 1,000 highly educated professionals, which is a massive loss for Croatia.

Enciklopedijski niz svjetskog formata

Pregledna, pouzdana, točna i vjerodostojna Hrvatska enciklopedija, na kojoj je radilo 1.100 stručnjaka, donosi opće znanje iz svih područja te prikaz hrvatske povijesti i kulture, iseljništva, geopolitičkoga smještaja, prirodnih bogatstava i ljepota Hrvatske kao i njezina zemljopisna obilježja i gospodarstvo

Napisala: **Vesna Kukavica**

Snimke: **HINA**

Deset godina nakon što je objavljen prvi svezak Hrvatske enciklopedije, taj kapitalni leksikografski projekt Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža je završen. Na enciklopediji su radila trojica glavnih urednika: Dalibor Brozović, August Kovačec i Slaven Ravlić, a natuknice su pisali stručnjaci iz svih područja ljudske djelatnosti. Riječ je o općoj enciklopediji, ali s naglašenom nacionalnom sastavnicom. To znači da je u Hrvatskoj enciklopediji više od 30 posto prostora posvećeno nacionalnoj građi, a oko 70 posto sveopćem pojmovniku.

Kao narod koji je stoljećima iseljavan, što u regije srednje i jugoistočne Europe, što na gotovo sve kontinente - Hrvati pripadaju jednoj od najvećih suvremenih dijaspora jer se više od tri milijuna izvornoga hrvatskog pučanstva nalazi u iseljništvu. Hrvatska enciklopedija je zbog svega toga zahvatila i cjeloku-

pnu problematiku hrvatskoga izvan-domovinskog stanovništva.

Početkom svibnja 1999. izašla je iz tiska prva knjiga Hrvatske enciklopedije, a jedanaesta na kraju kolovoza 2009. Hrvatska kultura i znanost mogu se dičiti enciklopedijskim nizom kakav ima ju samo leksikografske velesile. Hrvatska

enciklopedija obuhvaća oko deset tisuća stranica i sedamdesetak tisuća članaka te više od milijun redaka teksta.

Posljednji, 11. svezak Hrvatske enciklopedije, koji je svečano promoviran uoči Božića protekle godine (10. 12. 2009.), obuhvaća natuknice od slova Tr do Ž, a na 932 stranice tiskane su 5.942 natuknice. Knjiga je ilustrirana s 276 crteža i 1.431 fotografijom.

TRAJNI PROGRAM NACIONALNE KULTURE

Na predstavljanju posljednjeg sveska iznimno velikoga projekta bio je i hrvatski predsjednik Stjepan Mesić. Nazočnima, među kojima su bili mnogobrojni uglednici iz javnoga života i akademske zajednice, obratili su se glavni ravnatelj Zavoda Vlaho Bogišić i glavni urednik Hrvatske enciklopedije Slaven Ravlić.

- Hrvatska enciklopedija, nova velika opća enciklopedija Leksikografskog zavoda, njegovo je temeljno izdanje i je-

Glavni urednik Hrvatske enciklopedije Slaven Ravlić

dan od središnjih, trajnih programa nacionalne kulture. Započeta 1999., peti je takav pothvat na hrvatskome jeziku, nakon Hrvatske enciklopedije Mate Ujevića, Enciklopedije leksikografskog zavoda i dvaju izdanja Opće enciklopedije, koje nasljeđuje u leksikografskome temeljnom iskustvu, osvježenom i proširenom nesputano obrađenim sadržajima hrvatske nacionalne baštine i suvremenosti. Složen posao priveden je kraju za rekordnih deset godina. Naime, dok drugi trebaju samo ažurirati podatke pa se čini da su brži, stručni tim Zavoda morao je cjelokupnu građu provjeriti jer sve što se odnosi na Hrvatsku i Hrvate u bilo kojem kontekstu do uspostave neovisnosti krajem 20. stoljeća dolazilo je iz Beča, Budimpešte, Beograda ili Rima, a ne iz Zagreba - rekao je glavni ravnatelj Zavoda Vlaho Bogišić.

- Korak sa svjetskim leksikografskim središtima je brzo usklađen. Svake godine objavljan je po jedan svezak. Poput Britannice, talijanske ili američke enciklopedije, koje također već u naslovu izražavaju jezični kulturni krug odnosno onaj kojemu pripadaju, djelo je mnogostruke namjene i sveobuhvatan izvor preglednih i cjelovitih obavijesti o ukupnosti ljudskih djelatnosti i znanja. Enciklopedija u skladnom omjeru predložava pojmove raznorodnih disciplina i struka, govori o čovjeku, o živom i neživom svijetu našega planeta, o svemiru i o svim područjima duha, od povijesti, arheologije, jezikoslovlja i matematike do kemije i biomedicine, informatike i astronomije. Osobita je pozornost posvećena etimologiji i izgovoru stranih riječi, položaju hrvatske kulture i hrvatskih naraštaja u bližem i univerzalnom okruženju - istaknuo je glavni urednik Hrvatske enciklopedije Slaven Ravlić.

ZNAK JE ŽIVOTNOG OTPORA HRVATSKOG NARODA

U 11. svesku su objavljeni članci o, primjerice, Turskoj, Ujedinjenim narodima, Židovima, gradovima Zagrebu i Vukovaru, istaknutim osobama Franji Tuđmanu, Anti Trumbiću, pjesniku Tinu Ujeviću i velikom enciklopedistu Mati Ujeviću, Faustu Vrančiću i drugim zaslužnim osobama.

- Na svih jedanaest svezaka radilo je oko 1.100 suradnika - istaknuo je glavni ravnatelj LZ Vlaho Bogišić te dodao

Predsjednik Stjepan Mesić, glavni ravnatelj Zavoda Vlaho Bogišić i predsjednik HAZU-a Milan Moguš

da je utemeljitelj Zavoda, Miroslav Krleža, prije pedeset godina napravio postmoderni obrat i enciklopedijski stilski orijentir. Hrvatska enciklopedija znak je životnog otpora hrvatskog naroda i težnje za opstankom - rekao je Bogišić. Podsjetio je na istaknute osobe iz naše prošlosti i sadašnjosti, zaslužne za pokušaje stvaranja Hrvatske enciklopedije, od Stepinca i Mačeka do Ujevića, Krleže, Krstića, Šentije, Macana, Ladana, Vujića, Peze, akademika Brozovića i Kovačeca. Danas se, dodao je ponosno Bogišić, Zavod može podičiti naraštajem od 30-ak mladih leksikografa koji su spremni stvoriti takva kapitalna leksikografska izdanja.

Obraćajući se nazočnima, predsjednik Stjepan Mesić istaknuo je kako je Hrvatska enciklopedija kapitalno djelo naše kulture, koje je ostvario Leksikografski zavod zahvaljujući velikoj tradiciji te njegovu dugom, kulturnom, stručnom i kontinuiranom djelovanju od Mate Ujevića i Krleže do danas. U uvjetima globalizirajućeg svijeta oblikovanje i očuvanje nacionalnog identiteta ima sve veću važnost, napomenuo je predsjednik Mesić te dodao da se zahvaljujući takvim izdanjima možemo predstaviti svijetu.

- Hrvatska mora izgrađivati jasnu svijest o sebi: tko smo, što nas čini takvima

kakvi jesmo, a ovaj projekt čiji završetak slavimo je kompendij našega kulturnog, političkog, znanstvenog i intelektualnog postojanja - rekao je na kraju drugi hrvatski predsjednik Stjepan Mesić.

VAŽAN KULTURNI DOGAĐAJ

Ravnatelj Zavoda Bruno Kragić uručio je hrvatskom predsjedniku svih jedanaest svezaka Hrvatske enciklopedije na kraju svečanosti, a uoči isteka njegova mandata.

U inventuri deset najvažnijih ili najvrednijih kulturnih događaja i trendova na početku 21. stoljeća, tjedni prilog Večernjeg lista, *Obzor*, na visoko četvrto mjesto stavio je ovaj veliki leksikografski pothvat - tiskanje jedanaest svezaka Hrvatske enciklopedije.

Na prvome mjestu ovoga popisa je Muzej suvremene umjetnosti kao kapitalni događaj u hrvatskoj kulturi. Na drugome mjestu je rast književne produkcije i izdavaštva te povećan interes čitatelja za kupovinu knjiga. *Obzor* je na treće mjesto svrstao Motovun Film Festival, koji je pokrenuo trend nezavisnih filmskih festivala. Na peto mjesto svrstani su JazZg i Jazzarella, kao *alternativa* regionalnoj i svjetskoj popularnoj glazbi. Hrvatska enciklopedija može se kupiti na Internetu. ■

ENG The printing of the 11th volume of the Croatian Encyclopaedia marks the completion of this major Croatian science and culture project. The Croatian Encyclopaedia, which involved the labour of 1,100 experts, provides general information from all fields and covers Croatian history and culture, its emigrant communities, geopolitical situation, resources and the country's natural wonders.

Najstariji ogranak HDZ-a u Njemačkoj obilježio 20. obljetnicu

Organizatori proslave s gostima

NJEMAČKA - Berlinski ogranak HDZ-a "Stjepan Radić" obilježio je 20 godina od početka djelovanja. Upravo je berlinski "Stjepan Radić" najstariji HDZ-ov ogranak u Njemačkoj, osnovan 12. studenog 1989., tek nekoliko mjeseci nakon osnivanja HDZ-a u Hrvatskoj.

Tim povodom vodstvo HDZ-a u Berlinu organiziralo je u dvorani Hrvatske katoličke misije proslavu za svoje članove i prijatelje, goste iz Njemačke i domovine. Proslavi su uz članove HDZ-a "Stjepan Radić" nazočili i počasni gosti, veleposlanik RH u Njemačkoj dr.

Miro Kovač, zatim gošća iz domovine, Ivanka Roksandić, saborska zastupnica i potpredsjednica Kluba HDZ-a u Hrvatskom saboru te članica Odbora za Hrvate izvan Hrvatske. Proslavi su nazočili i gosti iz Hamburga, predsjednik tamošnjeg ogranka i dopredsjednik Koordinacije Sjeverna Njemačka, Božidar Trčak te članovi hamburškog ogranka. Također je tu bio i njemački gost, Joachim Laube, član CDU-a općine Reinickendorf. Proslavu nije propustio ni svojevrsni domaćin, berlinski župnik fra Petar Čirko. A nazočili su i predstavnici hrvatskih udruga iz Berlina.

U prigodnome govoru Stanislav Halužan, bivši dugogodišnji predsjednik "Stjepana Radića", podsjetio je kako je osnivanje HDZ-a uslijedilo nedugo nakon što je Hrvate u Berlinu, u listopadu 1989. godine, posjetio Franjo Tuđman. Podsjetio je i na vrijeme kada su Hrvati Berlina samo u 1992. godini poslali najmanje stotinu milijuna maraka pomoći Hrvatskoj. - Za jedan veliki dio te pomoći zaslužni su i članovi našeg ogranka. Svaki naš pojedinac je u mnogobrojnim akcijama radio i lobbirao za Hrvatsku. Želim istaknuti kako bez nas u iseljeništvu i naših u domovini, Hrvatske ne bi bilo - rekao je Halužan. (*Sonja Breljak*)

HRVATI U OFFENBACHU

NJEMAČKA - Članovi Hrvatske kulturne zajednice Offenbach, jedne od naših najstarijih kulturnih udruga u regiji Rhein-Main, okupili su se nedavno u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Offenbachu. Mala, ali vrijedna zajednica koja je već godinama angažirana u kulturnom životu Hrvata u Offenbachu veliki je promotor Hrvatske, ne samo njezine kulture, već i turizma. Predvodi je najpoznatiji Hrvat u ovoj regiji, Stjepan Kovač, koji je njezin predsjednik. A uz marljivoga Stjepana uvijek su tu i odani prijatelji, članovi Hrvatskoga kulturnog društva: Mile Tominac, dopredsjednik, Ivo Jelinić, član Uprave, Ivo Beketić, Mate Brnić, Anka Svetić, Ante Čović, Anđelka Čović, Jure Svetić, Mira Višić, Ivan Gojšić, Slavica Tominac,

Marija Jelinić, Štefaniya Užarević, Alois Kovač, Hrvoje Kovač, Marija Kovač, Anita Brnić i mnogi drugi. (*Z. Paškov*)

DESETA LIČKA VEČER

ŠVICARSKA - U Stadthalle Dietikon nedavno je održana Lička večer u organizaciji NK Croatia Zurich. Bila je to 10. tradicionalna večer Ličana u Švicarskoj, ali i šire. NK Croatia se ovaj put odlučio organizirati Ličku večer u Stadthalle Dietikon, što se pokazalo kao dobar potez, a to potvrđuje i dolazak 400 gostiju. No, naravno, treba spomenuti i to da na Ličkoj večeri nije bilo samo Ličana, već i gostiju iz ostalih hrvatskih regija, od Vukovara preko Širokog Brijega do Dubrovnika! Večer je započela aperitivom "medena" koja je tekla kao rijeka Gacka. Naime, riječ je o ličkoj rakiji koja se priprema s medom. Gosti NK Croatije na Ličkoj večeri bili su grupa Narodni dar iz Ličkoga Lešća, te KUD Vila Velebita iz Požege koji vodi dr. Josip Fajdić, a kao gost i iznenađenje KUD-a Vila Velebita nastupio je Stjepan Jeršek Štef. (*S. Špehar*)

Priznanje Boži Biškupiću i Christianu Schmidtu

"Politikom se ne može stvarati kultura, ali kulturom može politika. To su svojim radom pokazali i Božo Biškupić i Christian Schmidt", rekao je Daniel Glunčić, predsjednik Njemačko-hrvatskog društva iz Bonna

Nagrada u rukama hrvatskog ministra kulture Bože Biškupića

Napisala i snimila: **Sonja Breljak**

Njemačko-hrvatsko društvo sa sjedištem u Bonnu treći put zaredom dodijelilo je Nagradu "Franjo Basić". Do sada je ova nagrada završila u rukama dr. Zorana Jašića i Hartmuta Koschyka, zatim je prošle godine bila predana Mati Arloviću i Georgu Pfannensteinu. Ove godine dodijeljena je hrvatskom ministru kulture mr. Boži Biškupiću i Christianu Schmidtu, državnom tajniku njemačkog Ministarstva obrane. Nagrade je uručio Daniel Glunčić, predsjednik Njemačko-hrvatskog društva.

Nagrada nosi ime po dominikanskom svećeniku Franji Basiću koji je djelovao u njemačkoj župi sv. Ivana Krstitelja u Bonnu. Za života je posebice pridonio njemačko-hrvatskoj suradnji. Basić je bio inicijator osnivanja Njemačko-hrvatskog društva 1994. godine. Nagrada "Franjo Basić" uručuje se osobama iz njemačkoga i hrvatskoga kulturnog, političkog i društvenog života koje su svojim djelovanjem pridonijele povezivanju, razvoju i njegovanju prijateljskih, kulturnih i ostalih veza dviju zemalja. Prigodom ovogodišnje predaje Nagra-

de "Franjo Basić", koja je upriličena u Zastupništvu Bavarske u Berlinu, nazočnima se ponajprije obratio dr. Miro Kovač, veleposlanik RH u Njemačkoj, odajući ujedno priznanje Njemačko-hrvatskom društvu i njegovu vodstvu te rezimirajući korake koje je Hrvatska poduzela kako bi ušla u EU, a čije se primanje uskoro i očekuje.

Zatim se za govornicom našao Hartmut Koschyk, počasni predsjednik Društva, inače parlamentarni državni tajnik u njemačkom Ministarstvu za financije. U svome govoru Hartmut Koschyk obrazložio je neke od mnogobrojnih razloga koji su bili odlučujući da Nagrada "Franjo Basić" ove godine pripadne Boži Biškupiću i Christianu Schmidtu, te je iznio primjere iz njihova rada i truda na kulturnom spajanju i upoznavanju dviju zemalja. Koschyk posebno vidi, između ostalih, velike zasluge Bože Biškupića u postizanju zadovoljavajućih uvjeta i položaja njemačko-austrijske manjine u Hrvatskoj. Za drugoga nositelja ove nagrade Koschyk ističe njegov ustrajan rad i doprinos početkom

devedesetih godina u priznavanju neovisnosti Republike Hrvatske.

O nagradi, njezinu utemeljenju te utemeljitelju Društva po kojemu ona nosi ime, govorio je i Daniel Glunčić, predsjednik Njemačko-hrvatskog društva.

- Politikom se ne može stvarati kultura, ali kulturom može politika. To su svojim radom pokazali i Božo Biškupić i Christian Schmidt - rekao je Daniel Glunčić te je, nakon iznošenja podataka iz životopisa nagrađenih, predao Nagradu "Franjo Basić" ministru Boži Biškupiću i državnom tajniku Christianu Schmidtu.

Prigodnim govorima nagrađeni su zahvalili na nagradi. Tijekom večeri uzvanike i posjetitelje uistinu je ugodno iznenadio glazbeni dio koji je izmamio veliki pljesak. Naime, iz Hrvatske je za ovu prigodu doputovala Klapa Hrvatske ratne mornarice "Sveti Juraj". Zapjevali su tijekom večeri nekoliko puta, a zatim su se s okupljenim posjetiteljima nastavili družiti uz pjesmu na prijamu koji je uslijedio nakon dodjele Nagrade "Franjo Basić". ■

Nagrađeni s vodstvom Njemačko-hrvatskog društva i hrvatskim veleposlanikom

ENG The German-Croatian Association of Bonn has conferred its third annual Franjo Basić Award. This year's recipients are Croatian Minister of Culture Božo Biškupić and Christian Schmidt, State Secretary at the German Ministry of Defence.

Zajednica u kojoj su ljudi još uvijek jedni drugima na prvome mjestu

Već osam godina, u sklopu HMI-jeva projekta HOLA, studenti društvenih fakulteta odlaze u Argentinu kao predavači hrvatskog jezika kako bi tamo podučavali hrvatske iseljenike naše običaje, kulturu i jezik

Tradicionalno okupljanje i druženje u Hrvatskom kulturnom centru u Buenos Airesu

Anjina grupa u Pergamenu

Napisala i snimila: **Anja Strelec**

Suradnja Hrvatske matice iseljenika i Hrvatskoga kulturnog centra u Argentini rezultirala je i mojim četveromjesečnim odlaskom u Rosario, grad od dva milijuna stanovnika, smješten na sjeverozapadu zemlje na rijeci Parana. Već osam godina, u sklopu projekta HOLA - Nastava hrvatskoga jezika u Latinskoj Americi, studenti društvenih fakulteta odlaze u Argentinu kao predavači hrvatskog jezika kako bi tamo podučavali hrvatske iseljenike naše običaje, kulturu i jezik. Propustiti takvu mogućnost, novo životno iskustvo i izazov, bila bi svakako šteta te sam i ja kao tek nedavno diplomirani novinar spakirala kovčeg i odlučila se prepustiti prilici i putu u nepoznato. Paraguay 2233 bila je moja konačna adresa i prebivalište sljedeća četiri mjeseca.

Izlazeći iz automobila, pred vratima svoje kuće dočekala me predsjednica Hrvatskoga kulturnog centra Eda Šimić. Desna ruka koju sam joj pružila uz izgovaranje svog imena kao tipičan hrvatski način upoznavanja ubrzo je bila zamijenjena poljupcem u desni obraz pri svakom susretu i odlasku. Neprihvatanje takvoga

Eda Šimić, predsjednica Hrvatskog kulturnog centra u Rosariju, i Anja Strelec

intimnijeg pristupa pozdravljanju i upoznavanju bio bi znak nepoštovanja njihove kulture te svakako pokazatelj lošeg odgoja i nepovjerenja. Nekoliko dana nakon što sam stigla, počela je jesen, a s njom i moja prva predavanja. Naime, mnogi ljudi ostanu zatečeni činjenicom da s početkom naše zime ondje počinje ljeto, i obrnuto. Moja prva reakcija na godišnja doba također je bila rezultat zanemarivanja klimatskih uvjeta na Zemljinoj južnoj polutki te mi se baš i nije sviđalo što će me hladno vrijeme pratiti gotovo godinu dana.

POVEZANOST SA ZEMLJOM PREDAKA

Predavala sam na španjolskom jeziku jer su gotovo sve moje grupe činili početnici ili tzv. napredni početnici, tako da mi je objašnjavanje hrvatske gramatike na stranom jeziku bio veliki izazov. Špa-

njolski koji sam učila u školi stranih jezika u Zagrebu ne razlikuje se toliko od španjolskog u Latinskoj Americi. Međutim, velika je razlika u naglascima i fonetici, kao i u posebnom dijalektu koji je svojstven upravo Argentini, a zove se "lunfardo". Taj se dijalekt upotrebljava u pjesmama tanga i u uličnome žargonu. Putovanja svakog dana u druge gradove i sela trajala su dva-tri sata, ovisno o gužvama na cesti. Tijekom tih putovanja najviše pozornosti plijenila je neiskorištena zemlja koju Argentinci ne koriste kao potencijalna gradilišta, već u poljoprivredne svrhe i kao farme krava. Zanimanje za predavanja bilo je nevjerojatno, a dobna granica mojih učenika kretala se od 8 do 80 godina. Imala sam 70 učenika u 17 skupina i tri privatna predavanja koja sam u slobodno vrijeme držala u svojoj kući. Strah od neuspjeha koji sam osjećala na početku zamijenio je osjećaj zadovoljstva i apsolutne prihvaćenosti s njihove strane. Toplina, potpora i savjeti koje sam dobivala od svojih učenika bili su bezuvjetni i iskreni. Gostoljubivost, pozivi na ručak, večeru, darovi i zabave organizirane u moju čast bili su još jedan dokaz njihove otvoreno-

Sastavni dio projekta HOLA je, osim nastave hrvatskoga jezika, i predavanje o hrvatskoj povijesti.

Rosario, grad od dva milijuna stanovnika, u kojem djeluje velika i aktivna hrvatska zajednica

Grupa u Rosariju

sti i drukčijeg temperamenta. U takvim se uvjetima nije bilo teško priviknuti na naporan tempo ili višesatna predavanja.

VRIJEME POVRATKA

Život u stranoj zemlji mogao je utjecati na mene na nekoliko načina. Igrom slučaja, utjecao je na onaj najbolji. Vrijeme je prošlo prožeto osjećajem ispunjenosti i zadovoljstva zbog iskorištenoga baš svakog trenutka s novim prijateljima. Kako se rastati od toga novog života, novih prijatelja, nove kulture, kako se oprostiti od ljudi koji su četiri mjeseca bili ne samo moji učenici nego obitelj i prijatelji? Ta pozitivna promjena koja obogaćuje, ali i daje samopouzdanje i hrabrost za puno veće pothvate, rezultat

je upravo primljene ljubavi. Mislim da takva iskustva mijenjaju naš pogled na svijet te s pomoću njih rastemo ne samo kao stručnjaci, nego i kao osobe. Vratiti se iz Argentine značilo je vratiti se iz jedne zajednice u kojoj su ljudi još uvijek jedni drugima na prvome mjestu. Upravo druženja, sastanci i provođenje kvalitetnog vremena sa svojim bližnjima i poznanicima ono je što najviše nedostaje urbaniziranom svijetu. Osjetiti takvu povezanost i doživjeti novi svijet lišen licemjerja, otvoreniji i topliji, znači vratiti se prvobitnim ljudskim vrijednostima. Baš zbog toga Argentina je dobila moje povjerenje, a zrakoplovne kompanije osigurale su još jednu prodanu kartu preko Atlantskog oceana. ■

ENG For the past eight years now students of humanities and social science faculties have been travelling to Argentina in the frame of the HOLA program – Croatian language instruction in Latin America – to teach the Croatian customs, culture and language to Croatian emigrants living there.

O radu s djecom u nastavi hrvatskoga u Australiji

Susret učitelja bila je odlična prigoda da Odjel za školstvo HMI-ja predstavi dosadašnji rad na Hrvatskome internetskom tečaju (HiT-1), projekt čiji je početak najavljen prije godinu dana u Sydneyu

Australijski učitelji hrvatskoga jezika na skupu u Adelaideu

Napisala: Lada Kanajet Šimić

Snimila: Karmen Petrić

Slijedom prošlogodišnjih događaja vezanih uz obilježavanje 30 godina priznanja samobitnosti hrvatskoga jezika i uvođenja hrvatskoga kao maturnoga predmeta u srednje škole u Australiji te 25. obljetnice Centra hrvatskih studija Sveučilišta Macquarie u Sydneyu (HMI-jev projekt *Hrvatski dani za djecu, mladež i učitelje* te Međunarodna konferencija *Hrvatska i hrvatski jezik u godini 2020.*), u Adelaideu se održao 12. i 13. siječnja Susret učitelja hrvatskoga jezika. Okupljanje je inicirala i organizirala profesorica Karmen Petrić, ravnateljica *School of Languages* i Hrvatske škole u Hrvatskome kulturnom klubu u Adelaideu. Dvodnevni skup okupio je ukupno 17 učitelja iz osnovnih i srednjih škola Melbourne, Sydneya, Canberre i Adelaidea. Prvog dana skupa sudionici su predstavili škole iz kojih dolaze. Nastava hrvatskoga jezika u Australiji organizirana je na dvije razine, u tzv. etničkim ško-

lama i u subotnjim školama, a uglavnom je integrirana u redoviti školski sustav. Na području države Viktorije, odnosno Melbournea i Geelonga, nastava je organizirana u državnim školama *Victorian School of Languages, Bell Park North P. S.*, zatim u privatnoj katoličkoj školi *Holy Family P. S.* i etničkim školama pri katoličkim centrima. U Sydneyu se hrvatski jezik podučava u sljedećim srednjim školama: *Parra-matta Arthur Phillip H. S.*, *Kogarah H. S.*, *Strathfield Girls H. S.*, *Liverpool Boys H. S.* Etničke škole koje okupljaju djecu osnovnoškolske dobi djeluju u hrvatskim zajednicama Beverly Hills, Blacktown, Bonnyrigg i Summer Hill. Na sličan način organizirana je i nastava hrvatskoga jezika u Adelaideu. Na srednjoškolskoj razini provodi je *School of Languages*, a na osnovnoškolskoj razini dva hrvatska centra: Hrvatski kulturni klub i Hrvatski športski centar.

ENG A meeting of Croatian language teachers was held in Adelaide from January 12th to 13th. The two-day event gathered 17 teachers from elementary and secondary schools in Melbourne, Sydney, Canberra and Adelaide.

O radu s djecom u nastavi hrvatskoga diljem Australije iscrpno je izvijestilo desetak učitelja. U plodnoj raspravi istaknute su zajedničke teškoće: smanjivanje broja djece koja uče hrvatski, nedostatak suvremenih i prikladnih materijala, potreba za stručnim usavršavanjem nastavnika te pripremanje učenika maturnih razreda za završni ispit.

Dani su prijedlozi za poboljšanje trenutačne situacije i to boljim povezivanjem učitelja, njihovom međusobnom suradnjom na usklađivanju programa i nastavnih materijala, organiziranjem specijaliziranih seminara i drugim aktivnostima. Na skupu su također prezentirane nove mogućnosti za učenje hrvatskoga jezika. Tako je Natasha Levak predstavila nove oblike učenja uz pomoć Interneta, projekt koji će se razvijati u suradnji s Centrom za hrvatske studije u svijetu Sveučilišta u Splitu. Susret učitelja bila je odlična prigoda da Odjel za školstvo HMI-ja predstavi dosadašnji rad na Hrvatskome internetskom tečaju (HiT-1), projekt čiji je početak najavljen prije godinu dana na Međunarodnoj konferenciji *Hrvatska i hrvatski jezik u godini 2020.* u Sydneyu. Nositelji projekta su HMI, Sveučilište u Zagrebu i Sveučilišni računski centar (SRCE). Sudionici skupa su, između ostaloga, informirani o svemu što je do danas napravljeno: od osposobljavanja suradnika na projektu, nadopunjavanja računalnog programa (sustav MoD) do izrade pet cjelina i imenovanja stručnih recenzenata. Također je najavljen završetak projekta i njegova provedba u 2010. godini. ■

Jedini Hrvat u njemačkome Bundestagu

“Osim u parlamentarnom Odboru za rad i socijalu, ja sam i u Odboru za europska pitanja. Ne bih bio u tome odboru i ne bih se bavio Hrvatskom da u nju ne vjerujem”

Josip Juratović, parlamentarni zastupnik u drugom mandatu i jedini zastupnik hrvatskog podrijetla u povijesti Bundestaga

Napisala: Sonja Breljak

Josip Juratović, prvi i u povijesti jedini zastupnik u njemačkom parlamentu hrvatskog podrijetla, na nedavnim je izborima u Njemačkoj, ponovno, i u drugome mandatu izabran u 17. saziv njemačkog parlamenta. Unatoč lošim rezultatima njegove Socijaldemokratske stranke SPD-u, Juratović je i ovaj put uvjerljivo izabran u parlament njemačke države dobivši glasove oko 60.000 birača u okrugu Heilbronn u saveznoj državi Baden-Württemberg. Podsjetimo, ovaj 50-godišnjak iz Gundelsheim-Böttingena podrijetlom je iz Koprivnice odakle je u Njemačku stigao kao 15-godišnjak. Život i automehaničarski posao u Audiju iz Neckarsulma učinili su ga senzibilnim za radnička prava. A njegov angažman u SPD-u omogućio mu je sjajnu političku karijeru iza koje, kako i sam kaže, stoji veliki rad i potpora obitelji.

Josipa Juratovića smo posjetili u njegovu novom uredu, na petom katu Paul Loebe Hausa, preko puta zgrade njemačkog parlamenta. Na kraći razgovor je stigao izravno iz plenarne dvorane gdje se su se upravo vodile žestoke diskusije o radnim i socijalnim pravima, što je po-

druče koje kao jedan od 146 zastupnika SPD-a u njemačkom parlamentu posebno prati. U razgovoru koji je vođen prije tri godine, Juratović je iznio razmišljanje da za puno zastupničko ostvarenje ipak trebaju dva mandata. To se nedavnim izborom, na kojemu smo mu na početku razgovora čestitali, i ostvarilo.

- Zahvaljujem na vašim čestitkama. Ja sam sebi zacrtao plan uhadavanja u prvome mandatu, a u drugome ostvarenje ciljeva. Mislim da mi je u prethodnome mandatu uspjelo uklopiti se u te procese. Tada je ipak bilo i straha hoću li uspjeti zadovoljiti povjerenje i odgovornost. I sama frakcija pokazala je pozivom da radim u glavnom odboru, a to je rad i socijala, da cijeni moj rad. Također, u izbornoj kampanji kod mene u izbornoj jedinici bio je cijeli vrh SPD-a, što i nije baš uobičajeno, a dovoljno govori o momu radu. Mislim kako je to znak da sam dobro prihvaćen u frakciji i da je to

priznanje za moj dosadašnji rad.

Juratović intenzivno prati i situaciju u jugoistočnoj Europi, a posebice u Hrvatskoj.

- Osim u Odboru za rad i socijalu, također sam i u parlamentarnom Odboru za europska pitanja. Postoje i parlamentarne grupe, njemačko-slovenska, njemačko-hrvatska i ona za jugoistočnu Europu. Ja sam u svim tim parlamentarnim grupama. Ne bih bio u tim odborima i grupama i ne bih se bavio Hrvatskom da u nju ne vjerujem. Imam duboku vjeru, promatrajući društvo, procese i mlade naraštaje koje i ovdje susrećem, da Hrvatska to može, što Europa i očekuje. Volio bih kad bi se više mladih ljudi u Hrvatskoj politički angažiralo. Hrvatska je zrela za te promjene i one se djelomice već i događaju. U sljedećoj godini ili dvije Hrvatska će nas, uvjeren sam, iznenaditi u koječemu, i to vrlo pozitivno. ■

Juratović često odgovara na pitanja iz problematike radnih i socijalnih pravima

ENG After the recent parliamentary elections in Germany ethnic Croatian Josip Juratović has won his second mandate as a Member of Parliament representing the opposition SPD party in the Bundestag.

Dragocjene rukotvorine dostojne i Vatikana

Časne sestre benediktinke u gradu Hvaru izrađuju čipku od niti agave - zakonom zaštićenu kao kulturno dobro nematerijalne baštine

Jedinstvena hvarska čipka

Napisala: **Ana Kaštelan**

“Daro vi svjedoče o onima koji ih daju”, glasi latinska izreka koja se i danas koristi u životu. Stoga ni posljednji dar države Hrvatske Svetome Ocu nije odabran slučajno. Ministar vanjskih poslova Gordan Jandroković sredinom lipnja posjetio je Vatikan i papi Benediktu XVI. uručio čipku od agave – zasigurno jedan od najvrednijih hvarskih, ali i hrvatski suvenira.

Čipku od agave izradile su vrijedne redovnice benediktinskog samostana u Hvaru. Tim specifičnim poslom, koji uključuje pripremu niti iz listova agave, u samostanu se bave već desetljećima.

Benediktinke u Hvaru inače djeluju od 1664. godine kada su iz Raba došle dvije redovnice kako bi pomogle u osnivanju samostana koji je građen na

ostavštini pjesnika Hanibala Lucića. Godine 1826. hvarska komuna zatražila je od benediktinki da osnuju žensku pučku školu. Sestre su to prihvatile i osnovale školu koju su vodile punih 60 godina, od 1826. do 1886., kada je u Hvaru osnovana državna pučka škola. U školi se posebno poučavao ručni rad o čemu svjedoči samostanska zbirka. Ali i nakon prestanka škole samostan je sve do Prvoga svjetskog rata zadržao internat u kojem su sestre odgajale i poučavale djevojke raznovrsnome ručnom radu. I njih same ručni rad je spasio od gladi u teškom razdoblju neposredno nakon Drugoga svjetskog rata. Agrarna reforma samostanu je oduzela sva dobra i sestre su se doslovce morale boriti za život. Tri godine nisu vidjele kruha. Počele su se baviti i pletenjem, za kilogram kukuruza plele bi čitavu noć. Kasnije su se bavile i drugim poslovima – izrađivanjem crkvenog ruha, fotografijom i ši-

vanjem. Jedno su vrijeme imale i dječji vrtić. Usporedno s tim radile su i čipku od agave – rekle su nam hvarske benediktinke koje su nam, unatoč nedostatku slobodnog vremena, širom otvorile svoja vrata. Iako nisu htjele pred fotoografski aparat, susretljivo su nas uvele u svijet čipke koja se, naglasile su, radi samo u vrijeme južine.

NIŠTA BEZ NAOČALA

- Čipka se ne izrađuje po utvrđenome nacrtu, nego je svaka zamišljena u mašti pojedine sestre i kao takva je umjetnička tvorevina - kaže sestra majka Metilda Oreč. - To je posao koji donosi veliku radost, ali u pravilu i naočale. Trenutačno u samostanu ima nas 11 sestara i sve radimo čipku. I sve nosimo naočale - priča nam sestra Metilda rodnom iz Uskoplja u Bosni, koja se za redovnički poziv odlučila s nepunih 17 godina. U Hvar je kao 21-godišnja redovnica došla 1961.

Hvarske obale su pune agava

godine od kada radi i čipku.

Iste godine u samostan je došla i sestra Nives Vujević, rodom iz obližnje Jelse, koja nam je otkrila neke zanimljivosti o agavi - biljci koju mnogi svrstavaju u kaktuse.

- Agava je vrsta tropskih amarilida (ljiljana), debelih listova obrubljenih bodljama i s velikim trnom na završetku lista. Cvjeta samo jednom u svome stoljetnom vijeku, divovskim cvatom bijelih zvončica opojnog mirisa na stapki visokoj i do tri metra. Nakon cvatnje biljka uvene. Od niti, koje prožimaju listove, izrađuju se čipke. Uz agavine niti vezana je teorija kako je neolitski pračovjek, naseljen u Grapčevoj špilji na otoku Hvaru, hvatao ribu s pomoću mreža izrađenih od tih niti - priča sestra Nives.

MUKOTRAN POSTUPAK

Čipka se izrađuje od niti koje se posebnim postupkom dobivaju iz sredine svježih listova agave starih najmanje tri godine, s time da nije svejedno gdje se odnosno kada se bere. Postupak je isti više od sto godina, zahtjevan je i mukotran. Iz listova se izvlače niti duljine od jednog metra koje su nakon obrade bijele boje, prilično tanke, određene čvrstoće i dužine. Prema tehnici rada razlikuje se čipka zvana *tenerifa*, zatim *tenerifa s mreškanjem* i *mreškanje na okviru*, objaš-

njava sestra Nives koja je vještinu izrade čipke počela učiti već nakon dolaska u samostan.

- Ne zna se točno koliko se čipka od agave radi u Hvaru. Prije stotinjak godina pomorci su, kažu, dopremili u Hvar jedan primjerak čipke od agave s kanarskih otoka Tenerifa. U samostanu benediktinki jedna je redovnica dugo proučavala tehniku rada. Rezultat dugoga promatranja bile su čipke, ljepše i bogatije od onih s Kanara. Postale su jedinstvene na svijetu. Redovnice poštuju zakon da se čipke ne vezu kad puše bura jer taj vjetar nježne niti agave napinje i kida, objašnjeno je u mnogim turističkim brošurama Hvara.

- Duga je i tradicija da se taj unikatni rad daruje uglednicima, državicima, političarima i drugim istaknutim ljudima. Ta hvarska ljepotica putovala je nekoliko puta i u Vatikan. Darovana je Pavlu VI., ali i u nas posebno omiljenom papi, Ivanu Pavlu II. - priča nam sestra Nives. Pri tome upozorava kako je hvarska čipka od agave i zakonom zaštićena kao kulturno dobro nematerijalne baštine. U samostanskoj zbirci čuva se nekoliko uzoraka čipki s kraja 19. stoljeća. Treba naglasiti da se čipke ne peru i ne glačaju. Čuvaju se pod staklom i dugotrajne su. Mogu se i uokviriti. Sestre ih rade i po narudžbi, a lista čekanja je dugačka.

Sve veći interes za čipku pokazuju i turisti koji u sve većem broju posjećuju i samostanski muzej koji također čuva vrijedna djela.

TRI SREDIŠTA ČIPKARSTVA U HRVATSKOJ

Danas u Hrvatskoj postoje tri glavna središta izrade čipke, čije je djelovanje nastavak duge tradicije. To su Lepoglava u Hrvatskome zagorju s čipkom na batiče, a na Jadranu grad Pag s čipkom na iglu i grad Hvar s čipkom od agave. Njihova tradicija obvezuje nas na zaštitu i revitalizaciju, ističe sestra Nives. Pri tome podsjeća kako je u sjedištu UNESCO-a u Parizu u veljači 2007. godine održana izložba "Čipkarstvo u Hrvatskoj", u organizaciji Ministarstva kulture RH i hrvatskog povjerenstva za UNECSO.

Inače, čipkarstvo se kao specifičan oblik tekstilne rukotvorine javlja u renesansi - razdoblju kada se u umjetnosti napušta teški srednjovjekovni kolorit pa se i u oblikovanju tekstila traži nova ljepota u jednostavnosti i čistoći bjeline. Za razliku od ostalog dijela Europe gdje je čipkarstvo od početka vezano uz svećenstvo i plemićki stalež, u Hrvatskoj je čipkarstvo, kao dio etnografske baštine, vezano uz seosku populaciju, a bilo je namijenjeno ponajprije ukrašavanju ženske tradicijske odjeće. ■

Pogled na grad Hvar

ENG The Benedictine nuns of the city of Hvar make lace out of the agave plant – protected by law as intangible cultural heritage.

Rodilišta iz godine u godinu sve punija!

Povećanjem rodiljnih naknada i prava najprije je došlo do stabilizacije, a onda i do rasta nataliteta. Od siječnja do listopada 2009. rođena su 704 djeteta više nego u istom razdoblju 2008., podaci su to Državnog zavoda za statistiku

Tekst: **Vjesnik** (Nataša Gajski Kovačić)

Od siječnja do listopada 2009. rođena su 704 djeteta više nego u istom razdoblju 2008., podaci su to Državnog zavoda za statistiku koji su ovih dana izmamili osmijeh na mnoga lica. Premijerka Jadranka Kosor to je ocijenila odličnim trendom, rekavši da unatoč štednji, u 2009. novac koji se izdvaja za provođenje mjera populacijske politike nije smanjivan. Štoviše, za 2010. godinu odvojeno je dodatnih 100 milijuna kuna za rodiljne i roditeljske potpore. Naravno da se ta populacijska politika očituje i u boljoj demografskoj slici nacije. U rujnu, prvi put nakon pet godina, u Hrvatskoj je rođeno 56 djece više nego što je bilo umrlih. Očekuje se da će, kad stignu statistički rezultati i za zadnje tromjesečje 2009., demografska slika biti još bolja. I dok je 2003. godina, kad je rođeno samo oko 39.000 djece, s demografskog stajališta bila vrlo zabrinjavajuća, u godinama koje slijede broj živorođene djece veći je u prosjeku za 4000. Prema statističkim podacima, u 2007. žene su u Hrvatskoj u prosjeku rađale

1,6 djece, što je lošije nego osamdesetih kad su u prosjeku rađale dvoje djece, no bolje nego 2002. i 2003. kad su rađale samo 1,3 djece. Od 2003. bilježi se stalni rast rođenih, pa se smanjuje i razlika između umrlih i rođenih. »Rezanjem rodiljnih prava 2001. godine došlo je do dodatnog pada nataliteta, što se nastavilo na ionako lošu demografsku sliku u razdoblju nakon 1991. godine kad je umiralo mnogo više ljudi nego što ih se rađalo. Vraćanjem rodiljnih naknada i prava, najprije je došlo do stabilizacije, a onda i do rasta nataliteta. Unatoč pozitivnim pomacima, Hrvatska još bilježi pad nataliteta jer, iako imamo sve više novorođenih, i dalje je broj umrlih veći«, tvrdi demograf prof. dr. sc. Anđelko Akrap s Katedre za demografiju Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Smatra da se na demografsko poboljšanje treba gledati ne samo kroz prizmu pronatalitetne nego i socijalne politike. Restrikcija socijalnih prava, dakle prava na određene naknade roditeljima slabijeg socijalnog statusa, poput dječjeg doplatka i slično, bila bi pogubna za Hrvatsku u demografskom smislu.

U prilog populacijskoj politici, uz novootvoreno splitsko rodilište, ide i najava rekonstrukcije babinjačkog odjela Klinike za ženske bolesti i porode u Zagrebu, najvećeg rodilišta u Hrvatskoj, u kojem se svake godine rodi oko 4500 djece. Ne treba zaboraviti ni da 14 od 34 rodilišta u Hrvatskoj nose prestižni Unicefov naziv rodilišta prijatelja djece, što znači da je majkama omogućen i 24-satni boravak s djetetom. »Usporedimo li pad broja novorođene djece od 2000. do 2003. godine te stabilizaciju tog broja od 2004. do 2007., a potom rast broja novorođene djece u 2008. i 2009. godini, vidimo da postoji povezanost između pada ukupnih potpora obitelji koji se dogodio početkom ovog desetljeća i povećanih izdvajanja njegovom sredinom, a osobito od 2007. godine, po donošenju Nacionalne populacijske politike«, kažu u Ministarstvu obitelji. Tvrdi da je današnja nepovoljna demografska slika Hrvatske odraz nečeg što se dogodilo prije 25 ili 30 godina, razdoblja koje je imalo obilježje intenzivnog iseljavanja fertilnog i radno sposobnog stanovništva s ovih prostora. ■

ENG Croatian Government's population policy is yielding positive results. An increase in maternity benefits and rights has led first to a stabilisation and then to a growth in the birth rate. From January to October of 2009 704 more children were born than during the same period in 2008.

Spomenik srcu i zajedništvu

Svaka ova (ratna) crno-bijela fotografija ima antiratnu odnosno univerzalnu ljudsku poruku; ona jasno dijeli dobro od zla, agresiju i obranu, pravo na vlastiti dom i prijeteću opasnost, smisao žrtve i besmisao ratnih ciljeva, čovječnost i nečovječnost

1995., svibanj, Okučani –
Pobjednička hrvatska vojska

Napisała: **Mira Ćurić**

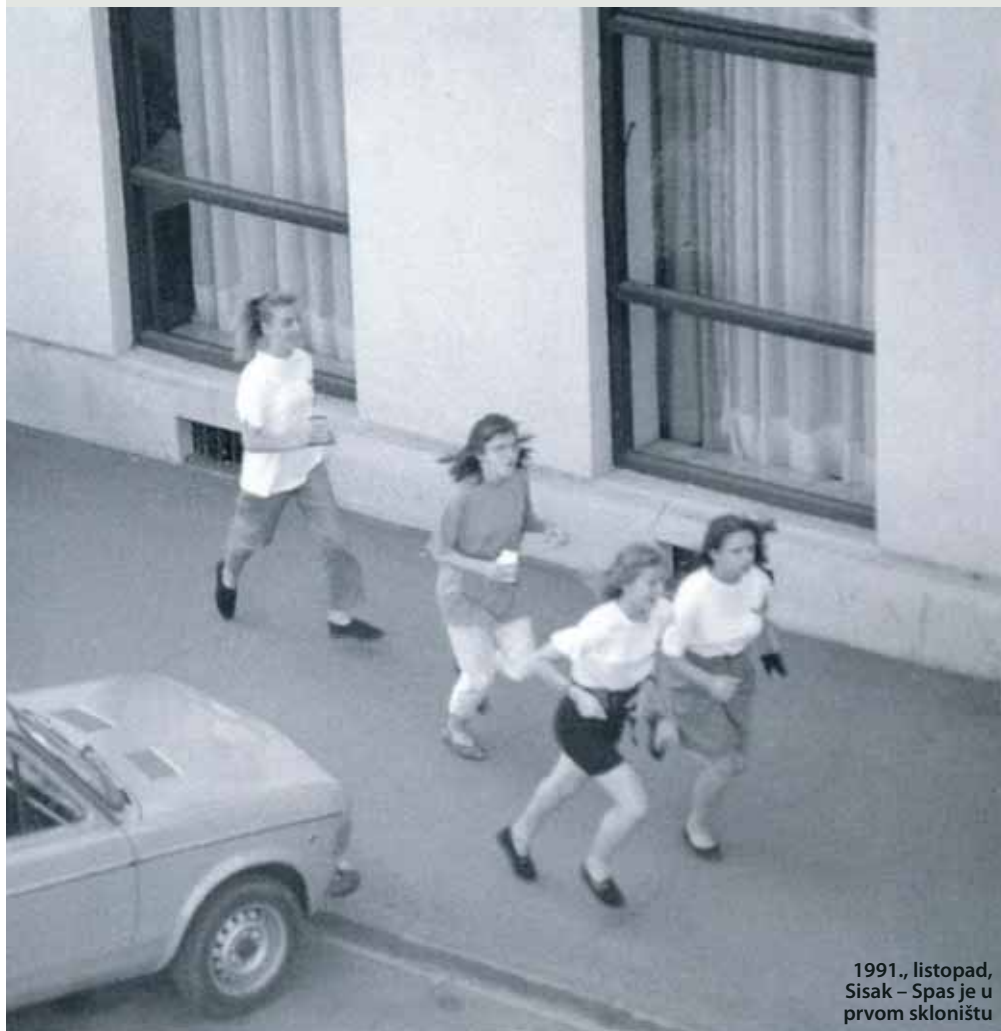
Dvjesto sedamdeset stranica s više od 250 fotografija snimljenih od 1991. do 1995. na području sisačko-moslavačke bojišnice čini trojezičnu knjigu *Predziđe/Bulwark/Schutzwehr* Borisa Savića (1959.) u izdanju sisačke nakladničke kuće Aura te Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskoga rata Republike Hrvatske.

Boris Savić, ratni fotograf koji je objavljivao svoje fotografije u nekoliko dnevnih novina svojim je oružjem istine bilježio događaje iz dana u dan, dinamičnu i dramatičnu stvarnost od prvih nemira i pobune protiv proglašenja demokratske i samostalne hrvatske države do kraja rata.

1995., kolovoz,
Sisak

U ovom izboru (jer autor ima na tisuće fotografija) možemo pratiti događaje od mirnih pregovora i posjeta, pressica u podrumima sve do prvih crta bojišnice na Kupi ili uličnih borbi. U tom širokom rasponu Boris Savić je svakidašnjim bilježenjem obuhvatio sve najvažnije akcije, njihove nositelje i topose; okupaciju dijelova teritorija, "mizanscenu" na kojoj se kočopere jugoslavenski tenkovi i njihove uniforme, zapreke prema "kasarnama", ranjenike i poginule, prognanike preko Kupe, tužne prognaničke kolone, prve crte i pozadinski život, zračne uzbune. Ovdje vidimo kako se stvarala Hrvatska vojska - od prvih dragovoljaca u trapericama i prvih unikatnih oklopnjaka ručne izrade do ustrojene vojske... Ovo je fotokronika Domovinskoga rata na području sisačko-moslavačke bojiš-

1991., listopad,
Sisak – Spas je u
prvom skloništu

1991., kolovoz,
Hrvatska
Kostajnica –
Mitraljesko
gnijezdo na
granici

1991., lipanj, Gornji Viduševac kod Gline

nice odnosno njezinih mjesta i gradova koje je prema svojim vojnim zemljovidima svakog dana u ratni film uvodio agresor. Tu su: Petrinja, Viduševac, Gline, Mošćenica, Komarevo, Sisak, Sunja, a kad je počelo “bljeskati i olujiti” i Okučani, Dvor, Hrvatska Kostajnica... Tu je i podsjetnik na razrušene sakralne objekte te na nositelje obrambene strategije generala Janka Bobetka, župana Đuru Brodarca, tadašnje predstavnike političkog i crkvenog života, kardinala Franju Kuharića, vlč. Alojzija Petranovića, umjetničku i sportsku bojnu, pojavu europskih promatrača, popularnih “slastičara”. Prikazane su i fotografije mnogobrojnih bezimernih junaka i vitezova, domaćeg sina Marijana Celjaka čije ime nosi jedna postrojba, te sisačkih *Vukova*...

HVATANJE EMOCIJE

Naslov *Predziđe* nedvosmisleno asocira na tešku hrvatsku povijest u vrijeme tur-

1991., srpanj, Petrinja – Dragovoljci
i pripadnici specijalnih policijskih
postrojbi u okolini grada

skih osvajanja kada je Hrvatska čuvala Europu te sugerira da je i ova bojišnica bila predziđe hrvatske obrane, čvrsta crta koja nije dopustila prodor prema Zagrebu i ostatku Hrvatske, čvrsti štit u koji su ugrađeni mnogobrojni životi, neprocjenjiva cijena hrvatske slobode.

Svaka ova (ratna) crno-bijela fotografija ima antiratnu odnosno univerzalnu ljudsku poruku; ona jasno dijeli dobro od zla, agresiju i obranu, pravo na vlastiti dom i prijetnju opasnost, smisao žrtve i besmisao ratnih ciljeva, čovječnost i nečovječnost. Bez pratećeg teksta, objašnjavanja, ostavlja mogućnost svakom čitatelju da komunicira sa sadržajem nudeći mu kao polazište osnovnu faktografiju: kada i gdje, te sugestivne nazive fotografija.

Kao namjenske novinske fotografije, one su ponajprije trebale biti izvješća o događajima; estetsko je bilo u drugom planu. No, autorski rukopis Borisa Savi-

1991., rujan, Sisak – Ranjeni
kostajnički branitelji

1991., rujan, Petričnja –
Ulične borbe

Boris Savić – fotoreporter, web designer, privatni poduzetnik, rođen je 1959. godine u Zenici. Od 1961. živi i radi u Sisku, gdje završava gimnaziju, a zatim u Zagrebu nastavlja studij na Fakultetu strojarstva i brodogradnje. Fotografijom se bavi od 1974. godine. Radi kao stalni vanjski suradnik u mnogim dnevnim novinama i magazinima. Do sada je imao mnogobrojne izložbe fotografija. Ratne događaje snimao je gotovo svakog dana, a njegov ratni opus sadrži desetak tisuća fotografija. Odlikovan je Spomenicom Domovinskog rata i medaljom "Bljesak".

1991., listopad, Letovanić – Kupa kao spas,
egzodus Hrvata s Banovine

ća iznjedrio je i antologijske ratne svjetlopiše i kompozicije hvatajući pozadinski nemir i kaos unesen u civilni život, ali i događaje s prvih bojišnica. Ako govorimo o autorovu umjetničkom senzibilitetu, on dolazi do izražaja ponajprije u hvatanju emocije i psihološkim portretima.

SNAŽNI DOKUMENTI SVOGA VREMENA

Predgovore monografiji, koji su jedini tekstualni prilozi jer ovdje sustavno i potresno govore fotografije, napisali su brigadni general Drago Matanović, ravnatelj Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskoga rata dr. sc. Ante Nazor, a kronologiju rata na tom području, odnose snaga, operativne zone i sve važne operacije i događaje sustavno je ispisao dr. sc. Davor Marijan, znanstveni suradnik Hrvatskoga instituta za povijest.

1991., kolovoz,
Hrvatska
Kostajnica – Vitez
domovinskog rata

Fotografije su vizualna memorija naših života; zato su u plastičnim prognaničkim vrećicama često bile i one obiteljske. A ove, pak, koje su tada nastajale, nadrasle su svoje vrijeme i svoju novinsku namjenu te postale snažni dokumenti svoga vremena, svjedoci i podsjetnici na epopeju domoljublja, zajedništva, hrabrosti i žrtve. I one, baš kao i četvorica branitelja ispod kojih stoji: "I mi pišemo povijest", pišu povijest svoje bojišnice, grada te, uz knjige mnogih drugih autora koje se sve više pojavljuju, i svoje domovine.

Zadnji kadrovi knjige koji se odnose na Bljesak i Oluju, u kojima su sudjelovali ovdašnji branitelji, svim će čitateljima – biti bljeskovi sjećanja i snažna oluja protiv zaborava. ■

ENG Boris Savić's (1959) trilingual book *Predziđe / Bulwark / Schutzwehr* is a photo monograph featuring over 250 photos shot from 1991 to 1995 on the battlefields of Sisak and the Moslavina region.

Pečuh Europska prijestolnica kulture 2010. i Hrvati

MAĐARSKA - Karnevalskom povorkom i kazališnim predstavama na otvorenome, mađarski grad Pečuh se svečano predstavio kao Europska prijestolnica kulture 2010., a tu titulu dijeli s Istanbulom u Turskoj i Essenom u Njemačkoj. Projekt Europski grad / prijestolnica kulture pokrenula je 1985. godine Europska unija u svrhu ukazivanja na kulturno bogatstvo i raznolikost gradova Europe i jačanja položaja nekog grada, regije i države.

Pečuh, grad s dvjestotinjak tisuća stanovnika u mađarskoj županiji Baranji, Hrvatskoj je blizak zbog nacionalne manjine i snažnih povijesnih veza. Veze Pečuha i Hrvatske duge su i čvrste i u tome je gradu svoj žig utisnulo nekoliko istaknutih hrvatskih biskupa, književnika, graditelja i slikara i kipara te je, prema hrvatskom Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija u sklopu Europske prijestolnice kulture (EPK) 2010. predviđena izložba "Suvremeno hrvatsko kiparstvo" i još neke manifestacije. U 15. stoljeću na dvoru ugarskog kralja Matije radili su dalmatinski majstori i osnovali Dalmatinsku radionicu, a isusov-

ci u 18. stoljeću osnovali Hrvatsku pučku školu. Pečuh ima najstarije sveučilište u Mađarskoj, utemeljeno 1367., a na njemu danas djeluje i Odsjek za hrvatski jezik i književnost. Gimnaziju u Pečuhu pohađao je književnik August Šenoa, a kadetsku školu Miroslav Krleža. Velik broj mađarskih Hrvata nastanjen je u Pečuhu, koji ima hrvatski vrtić, osnovnu školu i gimnaziju, radijski i televizijski program na materinskom jeziku te Hrvatsko kazalište, koje je jedan od nositelja projekta EPK 2010.

Napoznate Hrvate podsjećaju spomen ploče Krleži, slikaru Zlatku Prici (rođenom u Pečuhu) i spomenik biskupu Ivanu Česmičkom, hrvatsko-mađarskom humanistu, diplomatu, pjesniku. Česmičkom, (rođen 1434. u Medvedgradu), koji je poznatiji po latiniziranom imenu Janus Pannonius Titulu EPK 2010., Pečuh je stekao zbog svojih kulturnih i civilizacijskih vrednota, ali i multikulturalnosti jer je dom brojnih manjina. Uz Hrvate tu su Nijemci, Bugari, Grci, Srbi, Romi...

OBLJETNICE ZVONIKA I SUBOTIČKE DANICE

SRBIJA – Potkraj prošle godine u Subotici su obilježene obljetnice - 15. rođendan *Zvonika*, te 25 godina neprekidnoga izlaženja kalendara *Subotička Danica*. Obje obljetnice proslavljene su svečanom akademijom u subotičkoj Gradskoj kući. Katolički mjesečnik *Zvonik*, jedan od listova u Vojvodini koji izdaju hrvatski svećenici Subotičke biskupije, izlazi u nakladi Rimokatoličkog župnog ureda sv. Roka. Urednik subotičkog *Zvonika* je velečasni mr. Mirko Štefković. Osim vjerskih tekstova te prikaza događaja iz crkvenog i vjerskog života, objavljuju se i sadržaji o kulturnim, društvenim i političkim događajima, i to najviše bačkih Hrvata. Nazočne je pozdravio glavni urednik *Zvonika* mr. Mirko Štefković, a obratio im se i odgovorni urednik *Subotičke Danice* mons. dr. Andrija Kopilović. Glavni urednik *Danice*, mons. Beretić, rekao je kako je *Danica* ukorijenjena u ovaj komad zemlje između Dunava i Tise. (V. Kukavica)

SEMINAR HRVATSKOGA JEZIKA ZA PROSVJETARE IZ VOJVODINE

VINKOVCI - Vukovarska podružnica HMI-ja i vinkovački ogranak Matice hrvatske organizirali su 22. siječnja jednodnevni seminar iz hrvatskog jezika i kulture za učitelje, nastavnike, profesore i predavače hrvatskog jezika u školama u Vojvodini. Bio je to drugi seminar u organizaciji vinkovačkog ogranka Matice hrvatske za prosvjetare koji predaju na hrvatskom, a ovaj put sudjelovalo je 37 polaznika iz škola u Subotici, Tavankutu i Đurđinu. Program seminara sastavljen je prema rezultatima ankete na prvom seminaru, održanom prije dvije godine, te je sadržajno bio prilagođen željama polaznika. Predavanja i radionice održali su prof. dr. sc. Sanda Ham i doc. dr. sc. Ružica Pšihistal, profesorice na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku; prof. Đurđica Božić, lektorica hrvatskog jezika na HRT-u; profesorica vinkovačke Gimnazije Višnja Sorčik, te kustos Gradskog muzeja Vinkovci dipl. arheolog Hrvoje Vulić. (Radio Subotica)

SLAVEN VIDAKOVIĆ NA ČELU HRVATSKOG KAZALIŠTA U PEČUHU

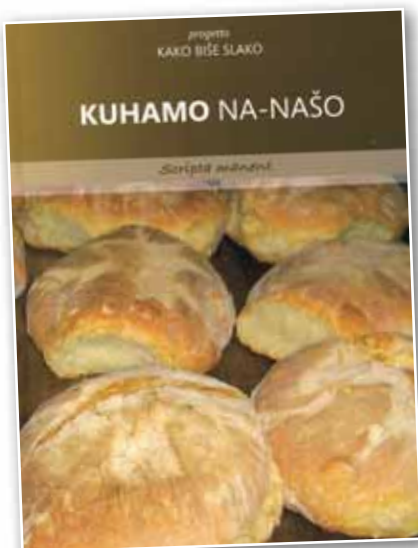

MAĐARSKA – Na čelu Hrvatskog kazališta u Pečuhu od samog utemeljenja bio je Antun Vidaković, zaslužni ravnatelj i istaknuti hrvatski djelatnik u Mađarskoj. No, u

vodstvu kazališta došlo je potkraj prošle godine do generacijske smjene. Naime, vodstvo kuće je preuzeo Antunov sin Slaven. Mlađi Vidaković rođen je u Pečuhu gdje je završio gimnaziju. Diplomirao je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu 2000. godine. Kao glumac zaposlen je u Narodnom kazalištu u Pečuhu. Nakon završenog studija i povratka u Pečuh ostvario je niz zapaženih glumačkih nastupa u Narodnom kazalištu igrajući na mađarskom jeziku. Nastojeći da svakom ulogom pronađe vlastiti, ali i novi glumački identitet u naznakama karaktera svake uloge, u repertoaru pečuskoga Hrvatskog kazališta uspješno je igrao (već i za vrijeme studija - Osvajanje kazališta, *Katica*, *Macbeth*, *Škrtac*) *Essex* u Gloriani B. Senkera, *Chaufalla* u Čudnovatom glumištu Cervantesa, u Inspektoru *Psina* P. Griparija, *Klošarima* K. Thuróczy, *Theatermacheru* T. Bernharda.

Bogatstvo autohtone kuhinje

Tri su temelja na kojima počiva mundimitarska kuhinja: prvo je maslinovo ulje dobiveno iz domaćih maslinika, drugo rajčica koja se koristi u svim oblicima i, na kraju, treći temelj su ruke marljivih, samozatajnih i nadasve požrtvovnih domaćica

Napisala: **Marija Hećimović**

Malobrojna ali vrijedna moliškohrvatska zajednica okupljena oko Zaklade "Agostina Piccoli" iz Mundimitra u suradnji s općinom Mundimitar izdala je knjigu "Kuhamo na-našo" i time biblioteci "Scripta manent" pridodala još jedan svijetli trag o životu moliških Hrvata, kojemu protek vremena prijeti trajnim zaboravom. Ovakva knjiga bogata sadržajem, kao i ilustracijama koje nas vraćaju u neka druga vremena, predstavlja značajan prilog hrvatskoj kulturi i njezinoj afirmaciji kako u Italiji tako i drugdje.

Urednik Antonio Sammartino, autorica teksta Vesna Ljubić, a osobito domaćice iz Mundimitra svojim riječima, slikama i receptima ponovno su nam otkrili višestoljetnu tradiciju pohranjenu u njihovim domovima.

Provedena istraživanja prezentirana u knjizi omogućila su nam vraćanje u povijesne korijene često zaboravljanih jela kao što su *kolačića* (kolačići), *povača do grandinja oš sardele* (pogača

od kukuruza i srdela), *prstaša* (vrsta tijesta)... Osim zapisivanja tradicionalnih jela autori su od zaborava željeli sačuvati i upute za njihovu pripravu koje nisu nigdje zabilježene, nego su se uz ognjišta i peći usmeno prenosile s naraštaja na naraštaj. Time su umnogome pridonijeli i očuvanju jezične baštine.

Navedena jela pripremaju se i danas na starinski način uz male izmjene u pripremi, kao i u vrsti ili količini namirnica. Vagalo se nije nikada pa ni danas, stoga je zanimljivo kako su se određivale količine potrebnih namirnica. Osim onoga "po prilici", "od oka" ili "koliko treba", ipak su postojale mjere poput šalice za mlijeko, manje čaše za vino, točno određene zdjelice ili žlice i tome slično, a najzanimljivija je mjera za sir "koliko stane u dlan".

Tri su temelja na kojima počiva mundimitarska kuhinja. Prvi je maslinovo ulje dobiveno iz bogatih maslinika koje se koristilo za pripremu svih mogućih jela od mesa i povrća, pa čak i za kolače. Drugi je rajčica koja se koristi u svim oblicima, a nezaobilazna je ukuhana rajčica, za koju svako domaćinstvo smatra da je mora pripremiti barem 200 do 300 kg za zimu. I na kraju, treći temelj su ruke marljivih, samozatajnih i nadasve požrtvovnih domaćica koje su u svojim konobama vječito pospremale, prale, čistile, kuhale, pirjale, pekle, a sve s ciljem da nahrane i usreće svoje najbliže. Naravno, u slobodno poslijepodne sa susjedama i prijateljicama razmjenjivale su iskustva i recepte s jednom nezaobilaznom konstatacijom - ah, kako biše slako - misleći kako je nekada sve bilo slatko i ukusno. Položaj domaćica ostao je isti sve do naših dana.

Nakon uvodnih riječi knjige "Kuhamo na-našo" slijede recepti s detaljnim

uputama za pripremu ukupno 78 jela i kolača. Većina recepata popraćena je slikama jela i domaćica koje su ih radile pa je čak ponegdje dan slikoviti prikaz cijelog postupka pripreme. Na kraju se nalazi kazalo moliškohrvatske kuhinje kao izvadak iz "Rječnika moliškohrvatskoga govora Mundimitra".

Svakako treba istaknuti da je projekt *Kako biše slako* u posljednjih nekoliko godina prezentirao gastronomsku kulturu moliškohrvatske kuhinje i izvan Italije i to u Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji i Slovačkoj, a posvuda je izazvao veliko zanimanje, o čemu svjedoče snimci na kraju knjige. ■

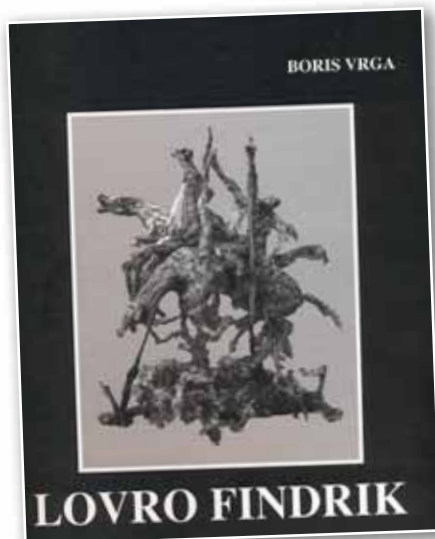

Osim zapisivanja tradicionalnih jela autori su od zaborava željeli sačuvati i upute za njihovu pripravu koje nisu nigdje zabilježene

ENG The Agostina Piccoli Foundation of Montemitro (a Croatian settlement in the Italian province of Molise) recently published *Kuhamo na našo* (Cooking Our Way) a book on the traditional cuisine of the region.

Umjetnik otet zaboravu

Život i rad izvan domovine (1962. - 1977.), u Austriji, Njemačkoj, Kanadi te posebice u SAD-u, Findriku donose i velika priznanja. Međutim, uspjesi i nagrade neće ga zadržati u svijetu te se 1977. vraća s obitelji u Zagreb da bi, kako kaže, njegova djeca sačuvala svoj hrvatski identitet

Naslovnica knjige krasi snimka nagrađena skulptura Četiri jahača Apokalipse

Napisala: **Mirjana Greblo**

Lovro Findrik (1926. - 1997.) jedan je od rijetkih naših akademskih kipara koji je za života ostao bez monografije. Premda mu se djela nalaze u privatnim kolekcijama i galerijama u Austriji, Njemačkoj, Izraelu, Poljskoj, Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama (gdje je boravio petnaestak godina i primio visoke nagrade), u vlastitoj će domovini ostati nepoznat. Tek će ga posthumna monografija, predstavljena potkraj prošle godine u galeriji "Krstu Hegdušić" u Petrinji, u potpunosti otkriti i vrednovati (Autor monografije dr. B. Vrga, nakladnik POU Hrvatski dom, Petrinja,

urednik prof. Z. Martinović, recenzent akademik T. Maroević).

Petrinja je grad u kojemu je Findrik proveo većinu života (35 godina), u kojemu je prema osobnoj želji i pokopan na groblju Sv. Trojstva i kojemu je namijenio poveću donaciju svoga opusa. Autor monografije Boris Vrga, veliki petrinjski likovni znalac i zaljubljenik, liječnik, književnik i autor nekoliko monografija o kiparima i slikarima vezanim uz petrinjski kraj, temeljito je istražio Findrikov opus podijeljen u četiri posebne cjeline - kiparstvo, slikarstvo, javni spomenici i životopis. Tako upoznajemo umjetnika velike figurativne ekspresionističke izražajnosti, snažne dramske osobnosti, ali i čovjeka stradalnika, vječno 'nepodobnog' u vlastitoj sredini, kojemu će osobna životna drama (stradanja križnoga puta), snažno odjeknuti u njegovu stvaralaštvu.

LJUDSKA PATNJA - NEPRESUŠNI IZVOR NADAHNUĆA

Slučaj je htio da se Lovro Findrik rodio u Srbiji, u Arilju, gdje je službovao njegov otac Juraj kao financijski službenik. Findrici su pripadnici staroga ličkog roda, odanih hrvatskih rodoljuba, od kojih su mnogi, pa tako i braćim u Zlatko, dali svoje živote za Hrvatsku tijekom

kom Drugoga svjetskog rata. I on je s 19 godina prošao stradanja križnoga puta sve do Dravograda, bio zarobljen i prošao mnoge nedaće. Nakon mnogih prepreka (bio je izbačen iz Učiteljske škole u Petrinji), uspijeva se upisati na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, ali već na prvoj godini studija, pod optužbom 'pokušaja rušenja državnog poretka', osuđen je na trogodišnju robiju. Ipak, 1959. godine stječe diplomu u klasi majstora Augustinčića.

U središtu Findrikova stvaralaštva uvijek je čovjek, njegova patnja, bol, glad, stradanja i prkos, kao i ugroze i prijetnje suvremenoga života - ratovi, atomsko zračenje... O tome istinski progovara preko svojih skulptura (patinirani gips, bronca, kamen), u ciklusu *Biafra*, *Prosjak*, *Logoraš*, *Ranjenik*, *Žrtva atomskog zračenja*, *Četiri jahača Apokalipse* - svojevrsni rekvijem ljudskoga roda. Autor je i mnogobrojnih portreta, crteža (ugljen, tuš, akvarel), javnih spomenika (*Čovjek i bik* ispred petrinjske tvornice Gavrilović, *Karijatide*, odnosno *Fontana* u Petrinji...). Posebice je dojmljiv

Srce Majke Božje krasi obnovljenu petrinjsku crkvu sv. Lovre

Hrvatska crkva
u Lackawani s
Findrikovim 'Raspećem'

Findrik sa studentima

sakralni opus - brončana skulptura *Raspeti Krist* na mjestu petrinjske crkve sv. Lovre koja je do temelja srušena u Domovinske ratu, 14 brončanih reljefa - postaja Križnoga puta, postavljeni 2000. godine u obnovljenu crkvu sv. Lovre u koju je 2003. postavljena i dvometarska brončana skulptura *Srce Majke Božje*, a koju je župa sv. Lovre otkupila od umjetnikove obitelji. Troškove odljeva platili su Greta i Đuro Gavrilović, poznati petrinjski tvorničari.

Ironijom životnih okolnosti Findrik pedesetih godina izrađuje i nekoliko djela koja ne izražavaju njegov umjetnički credo - spomenik palim borcima, biste (po narudžbi) tadašnjih najpoznatijih političara (Broz, Bakarić...). Ipak, kada mu ponude partijsku knjižicu kao isкупljenje 'nepoćudne' prošlosti, radije odabire odlazak u svijet.

PLODNE GODINE PROVEDENE U INOZEMSTVU

Život i rad izvan domovine (od 1962. do 1977.), u Austriji, Njemačkoj, Kanadi te posebice u Sjedinjenim Američkim Državama, Findriku donose i velika priznanja: Prvu nagradu za crtež u Augsburgu (1963.); Zlatnu medalju Leonarda da Vincija za kiparstvo za *Apokalipsu* u Philadelphiji (1970.); Prvu nagradu za kiparstvo (*Ženski akt*) Američkog instituta za talijansku kulturu u Philadelphiji (1973.). Samostalno i grupno izlaže u Chicagu, New Yorku, Rosemontu, Clevelandu, Philadelphiji... Od 1966. djeluje

je kao likovni pedagog u svojstvu redovitog profesora na koledžu *Immaculata i Rosemont* na američkome Sveučilištu Villanova, kao predavač pri *Fleisher Art Memorialu* u Philadelphiji, član je Komisije za planiranje i izgradnju crkava u Buffalu, od kojih su neke namijenjene američkim Hrvatima rađene prema njegovim nacrtima, izrađuje nekoliko sakralnih plastika - *Raspeti Krist* za crkve u Hamiltonu, Lackawani i New Yorku. Autor je nekoliko javnih spomenika - primjerice generalu Lafayetteu (Peola), *Karijatide* (Gimbels fasade u New Yorku). Izrađuje i mnogobrojne biste poznatih američkih uglednih javnih ličnosti (Jacqueline Kennedy, J. F. Kennedy itd.). O Findriku pohvalno pišu i američki kritičari pa će, primjerice, prof. Anthony Rapalja u njegovoj umjetničkoj osobnosti prepoznati "vjesnika mnogih uzvišenih ideala našega vremena".

John F.
Kennedy

POVRATAK U DOMOVINU

Uspjesi i nagrade neće Findrika zadržati u svijetu te se 1977. vraća s obitelji u Zagreb da bi, kako je rekao, njegove dvije kćeri i dva sina sačuvali svoje korijene i hrvatski identitet. I dalje stvara, ali će ga teška bolest u tome spriječiti i 4. ožujka 1997. umire u Zagrebu. Domovina se tom umjetniku koji je toliko propatio za Hrvatsku i uvijekovječio svoja stradanja u svome bogatom stvaralaštvu nije dostojno odužila, nije pronašla njegovo mjesto u nacionalnoj kulturi. Učinili su to njegovi Petrinjci, posebice autor monografije dr. Vrga, na što će upozoriti i recenzent akademik Maroević te istaknuti da je u ostvarenju ove monografije autora vodila "plemenita ideja da što više ispravi povijesne nepravde kipareva življenja" i da bi najvjerojatnije "bez istraživačkog napora i interpretativnog uloga dr. Vrga ime Lovre Findrika potonulo u dugotrajan i možda definitivan zaborav". ■

ENG Lovro Findrik (1926-1997) of Petrinje is one of the few Croatian academy-educated sculptors that did not see a monograph on his work published during his lifetime. And while his works are to be found around the world, above all in the USA (where he lived for some fifteen years and where he was the recipient of top awards), he was unknown in his own homeland.

Ozračje nesigurnosti za povratnike u RS

DOBOJ - Nekoliko incidenata koji su se u relativno kratkom razdoblju dogodili na području entiteta Republike Srpske (RS) u Bosni i Hercegovini ponovno su upozorili da, unatoč tvrdnjama službenih vlasti, ozračje za hrvatske povratnike na području RS i nije tako dobro. Najnoviji incident dogodio se u Doboju potkraj siječnja kad su nepoznate osobe oštetile ploču na zgradi Hrvatskog doma "Petar Ajvazović" u Vidovdanskoj ulici. Na zgradu je bacano kamenje, što je dovelo do težeg oštećenja velike ploče na kojoj se nalazi natpis doma. Oštećenja je primijetio dobojski župnik, nakon čega je obavijestio policiju koja je napravila očevid. Riječ je zapravo o staroj župnoj kući koju su komunističke vlasti oduzele nakon Drugoga svjetskog rata, a koja je vraćena župi u jesen prošle godine. U njoj sada djeluju Caritas i HKD Napredak.

Ovo je novi incident od mnogobrojnih koji je usmjeren prema malobrojnim Hrvatima u Republici Srpskoj. Podsjetimo, nepoznati izgređnici oštetili su u Derventi u posljednje vrijeme nekoliko obiteljskih kuća hrvatskih povratnika. Ove događaje mjesni

župnik Filip Maršić nazvao je sustavnim zastrašivanjem Hrvata kako se ne bi vratili u taj dio Republike Srpske. "Počinitelji većinom nisu zainteresirani za materijalnu korist jer ne krađu stvari, nego ih lome i uništavaju, iz čega se može zaključiti da je riječ o organiziranim akcijama radi sprječavanja povratka prognanika na svoja ognjišta", rekao je velečasni Maršić. Maršić vjeruje kako policijske vlasti RS-a ni ovaj put neće pronaći počinitelje. Pozvao je vjernike da, unatoč kušnjama, ustraju na povratku u prijeratne domove. U Derventi je bilo i drugih incidenata, poput pokušaja provale u župnu crkvu i slično. Na području današnje Republike Srpske prije rata živjelo je oko 220.000 Hrvata, no zbog ratnoga i poratnoga etničkog čišćenja sada ih je ostalo manje od desetine od toga broja. (*Vjesnik*)

Hrvatske bolnice sve više uz bok europskim

ZAGREB - Iako se recesija odrazila u zdravstvenom sustavu, i dalje se ulaže u nabavu novih medicinskih uređaja. Poboljšanje zdravstvenog standarda pacijenata predviđeno je ne samo za zagrebačke bolnice, nego i one diljem Hrvatske. Po suvremenoj opremljenosti ne zaostajemo za zapadnoeuropskim zemljama, kao ni po ustroju novih zdravstvenih jedinica. Milijarde kuna utrošene su za obnovu zapuštenih gradskih i županijskih bolnica, od kojih su neke bile u katastrofalnom stanju. Hrvatske se bolnice polako moderniziraju i približavaju toliko željenim svjetskim standardima. KB Sestre milosrdnice posjeduju najmoderniji uređaj za intraoperacijska snimanja tumoramozga, uz odgovarajući kolor dopler koji mjeri protok krvi u žilama. Na godinu u toj bolnici na čelu s ravnateljem dr. Krešimirom Rotimom obavljeno oko 1500 operacija, a neurokirurški obrade oko 5000 pacijenata. U Klinici za dječje bolesti Zagreb godišnje obrade 28.000 pacijenata, a potrebe im i dalje rastu. U KBC-u Zagreb na Rebru ističu da je u budućnosti, ali i danas,

najveći problem nedostatak liječničkog osoblja, a posebice educiranog kadra koji će znati raditi na modernim uređajima i postavljati dijagnoze. Na obnovu i modernizaciju KBC-a Zagreb troši se najviše novca. Izgradnja tzv. novog Rebra počela je 2003., i od tada do danas je, među ostalim, u ožujku 2007. otvoren obnovljeni stacionarni dio Klinike za onkologiju, koja nije obnovljena od 1942., vrijedan 14 milijuna kuna. Iste su godine, nekoliko mjeseci kasnije, otvorene tri nove zgrade, u kojima su suvremeno opremljeni hitni prijam i stacionarni smještaj pojedinih klinika, nova zgrada poliklinike i dnevne bolnice, te zgrada s 36 operacijskih dvorana. U svibnju 2009. otvoreni su obnovljeni prostori vrijedni 87 milijuna kuna. Tako je KBC dobio obnovljene i dograđene dijelove Klinike za kirurgiju, Klinike za anesteziologiju, reumatologiju i intenzivno liječenje, Klinike za urologiju, te Klinike za pedijatriju. KBC Zagreb najveći je znanstveno-istraživački i nastavni bolnički sustav u zemlji, u sklopu kojeg djeluje 26 klinika i zavoda. (*Vjesnik*)

Grobnički dondolaši

Grobnički dondolaši dio su zvončarske tradicije Kastavštine, ophodarskih pokladnih običaja, koji su zbog svoje posebnosti i nacionalne kulturne vrijednosti protekle godine uvršteni na UNESCO-vu listu hrvatskih nematerijalnih kulturnih dobara

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

Snimio: **Vido Bagur**

Na razmeđu Gorskog kotara i Grobničkog polja, u Primorsko-goranskoj županiji, nedaleko od Donjeg Jelenja, smjestio se zaselak Lukeži. Hladno je siječansko nedjeljno predvečerje, posvuda vlada mir, a magla polako nadire iz okolnih šuma. Tek u kući Dolores i Rade Franić, na raskrižju nadomak kapelice, neobična živost. Kroz žuto osvijetljena okna naziru se domaćini i članovi folklornog društva KUD-a "Zvir" iz Jelenja. U prostranom dvoru postavljen je stol, na njemu fritule, krafne, grobnički sir, obilje čaša i boca. Iz okolnih kuća polako se okupljaju suseljani, u tišini oslušuju, iščekuju...

I odjednom, iz mraka, iza ugla podno kapelice, začuje se snažan, gromoglasan zvuk mnogih zvana i u dvor počinje navirati snažnim, teškim korakom povorka zvončara, 'Grobničkih dondolaša', predvođena svojim vođom, *komandantom* i *muzikantima*. Ogrnuti su velikim ovčjim kožama, na glavama nose strašne maske s rogovima, napravljene od kravljih glava, u rukama *balte*, a oko pojasa zavezana su im velika zvana, *dondole*. 'Grobnički dondolaši' nadiru u Franićev dvor, isprva stiže grupa najmanjih dondolaša, za njima nešto veći dječaci, a zatim, uza zaglušujuću buku zvana, pedesetak odraslih zvončara. Formiraju zvončarsko kolo, križajući korake udesno i ulijevo tuku zvonima, cijeli kraj odjekuje, zvončari se zbijaju zajedno, krug postaje sve už, zvana sve tiša, dok na posljetku ne zanijeme. Komandant zviždaljkom objavljuje kraj kola. Dondolaši skidaju teške maske, odlaze ih na tlo i odlaze se krijepiti onime što im je domaćin priredio. Zasviraju muzikanti u harmoniku *heligonku* i trube. Započinje ples i veselje.

I najmlađi naraštaj čuva pokladne običaje predaka

'Grobnički dondolaši' nadiru u Franićev dvor

Kako su i došli, 'Grobnički dondolaši', uz jake zvuke zvana, odlaze dalje, u noć. Na kraju cjelodnevnog puta, nakon gotovo dvadesetak propješačenih kilometara kroz šume i naselja Grobinštine, u Jelenju ih čeka večera i odmor. I tako će biti svake nedjelje u vrijeme poklada, sve do Pepelnice, kada se vješa pokladna lutka, *pust*.

'Grobnički dondolaši' (*dondolo* = zvono) dio su zvončarske tradicije Kastavštine, ophodarskih pokladnih običaja, koji su zbog svoje posebnosti i nacionalne kulturne vrijednosti protekle godine uvršteni na UNESCO-vu listu hrvatskih nematerijalnih kulturnih dobara.

Nekada se u tim krajevima stanovništvo bavilo uglavnom stočarstvom, pa se običaji temelje upravo na takvom načinu života. Običaj zvončara, *dondolaša*, pripada stočarskoj pokladnoj magiji, o tome svjedoče i zoomorfne pokladne maske, a običaji izviru iz vjerovanja da

će zvana otjerati zimu i zle sile te opasne zvijeri iz šuma. Pojedini izvori kažu da su zvončari zvonima branili svoja stada od nomadskih plemena, Tatara i Huna, kasnije i Turaka.

Središte okupljanja 'Grobničkih dondolaša' je u mjestu Čavle, odakle polaze u svoje zvončarske ophodnje. Danas njihova udruga ima više od stotinu aktivnih članova. Okupili su i podmladak, petnaestak djece različite dobi, koja u igri uče zvončarske tradicije. Grobnički dondolaši svoj su običaj, nakon dulje stanke, obnovili 1999. godine na temelju kazivanja nekolicine nekadašnjih dondolaša koji su se prisjetili starinskih običaja odnosno ophodnji Grobinštinom te je "desetak dondolaša zaslužno za to ča se užanca ni zatrla". Upravo tim ljudima treba zahvaliti što će dondolaši kao i nekada ophoditi Grobnikom i što će ovaj kraj i ubuduće živjeti uza zvuke zvana, u *pustno vrijeme*, od Sveta tri kralja pa sve do početka korizme. ■

ENG The *Dondolaši* (Bellringers) of Grobnik are a part of the carnival festivities of the city of Rijeka and were recognised as valuable national cultural elements last year by their registration on the UNESCO list of Non-Material Cultural Heritage.

CROATIAN SHARK

Kao devetogodišnji dječak s roditeljima je napustio svoju rodnu Hrvatsku i doselio se u Kanadu. Počevši ni od ničega, Herjavec je preskočio sve prepreke i postao uzor u postizanju uspjeha kakvog milijuni zamišljaju i priželjkiju, ali samo rijetki i ostvare

Robert Herjavec

su postali bogati i uspješni, a isto tako su različiti u pristupu novim idejama i mladim poduzetnicima koji s puno entuzijazma dolaze u studio s nadom da će upravo ovi 'sharkovi' biti ključna stuba na putu do ostvarenja njihova 'američkog sna'.

Ali od svih 'sharkova', nama je svakako najzanimljiviji Robert Herjavec, koji nam je ispričao svoju tipičnu imigrantsku priču o uspjehu. Kao devetogodišnji dječak s roditeljima je napustio svoju rodnu Hrvatsku i doselio se u Kanadu. Počevši ni od ničega, bez znanja jezika i zemlje, suočen s mnogim teškoćama i nepoznicama, Robert Herjavec je preskočio sve prepreke i postao (televizijski) uzor u postizanju uspjeha kakvog milijuni zamišljaju i priželjkiju, ali samo rijetki i ostvare. U Americi Herjavec postaje poznatiji tek zahvaljujući ABC-ovu *Shark tanku*, no u Kanadi mnogi znaju da je Robert Herjavec ne samo jedan od najuspješnijih i najbogatijih kanadskih Hrvata, već i jedan od najuspješnijih kanadskih poduzetnika općenito.

BOGATSTVO IZGRAĐENO NA INTERNETSKOM POSLOVANJU

Jedan je od prvih kanadskih milijunaša koji je svoje bogatstvo izgradio na internetskom poslovanju. U jeku tehnološkog rasta internetskih kompanija, Herjavec je razvio tvrtku BRAK koja je tijekom desetak godina postala vodeća kanadska kompanija za internetske sigurnosne sustave. Godine 2000. kompaniju je kupio AT&T za više od 100 milijuna dolara. No, to je bio samo početak. Nakon toga Herjavec je pokrenuo i razvio još nekoliko milijunskih kompanija. Herjavec je naglo postao uspješan i popularan te je privlačio sve veću pozornost javnosti. Pružila mu se prilika da sudjeluje u kanadskoj 'reality' seriji *Dragon's Den*, televizijske kuće CBC, koja je krenula prije šest godina i s vremenom postala veliki hit. Upravo nakon velikog uspje-

ha te serije u Kanadi, Herjavec i Kevin O'Leary dobili su poziv televizijske kuće ABC da pokrenu sličan projekt u Americi i tako je nastao *Shark tank*.

Gospodin Herjavec ljubazno je pristao na razgovor s novinarima 'Hrvatske kronike', i susreo se s nama za vrijeme pauze snimanja jedne od posljednjih serija ove sezone u New Yorku. Šarmantan i srdačan, dočekao nas je pozdravom na iznenađujuće dobrom hrvatskom jeziku. Ispričava se na pogreškama jer, kako kaže, ne govori hrvatski više tako često. Iako je supruga Diane također kanadska Hrvatica, međusobno, kao i sa svoje troje djece tinejdžerske dobi, razgovaraju engleski. No, veze s Hrvatskom i s hrvatskom zajednicom u Torontu, gdje je odrastao, i dalje su snažne, kao i običaji uz koje je odrastao.

DOBRODOŠLICA HRVATSKOM RAKIJOM

Robert Herjavec danas živi u Torontu i dalje se bavi razvijanjem internetskih sistema. Njegova tvrtka *Herjavec Group*, osim u svim većim gradovima Kanade, ima svoje urede i u Miamiju. Prije osam godina s obitelji se uselio u luksuznu kuću u najelitnijem dijelu Toronta - The Bridle Path, koji se nalazi u sjevernom dijelu grada i poznato je po nizu luksuznih rezidencija. Kuća se nalazi u

Napisala: **Višnja Miočić** (*Croatian Chronicle*)

Američka televizijska kuća ABC prošli je mjesec završila svoju prvu sezonu emitiranja nove uspješne 'reality' serije *Shark tank* (bazen morskih pasa), u kojem pet domaćina - uspješnih bogatih poduzetnika - razmatraju razne poslovne ideje te odlučuju hoće li u njih investirati svoj novac. Pet 'morskih pasa' - Barbara Corcoran, Kevin Harrington, Daymond John, Kevin O'Leary i Robert Herjavec do kraja izmrcvare svoje 'žrtve' pitanjima o svim detaljima bitnim za razvijanje biznisa prije negoli se odluče hoće li djelić svoga milijunskog bogatstva uložiti u još jedan zanimljivi projekt. Svatko od njih ima svoju priču o tome kako

golemom parku i postala je popularna destinacija poznatim ličnostima iz svijeta glazbe i filma, koji tijekom boravka u Torontu žele luksuz i privatnost. U kući je obitelj Herjavec ugostila Micka Jaggera i Michaela Bublea, a nedavno je, kaže Robert, u kući boravio i Sting. Sve goste obitelji Herjavec, bez obzira na to otkud dolaze i koliko će se zadržati, na dolasku dočekuje zdravica dobrom hrvatskom rakijom šljivovicom, ponosno nam priča Robert.

Očigledno, prema svim postojećim standardima, Robert Herjavec je iznimno uspješan čovjek i ugodan sugovornik za razgovor na temu što je potrebno za uspjeh i kako ga postići. Robert bez imalo dvojbe savjetuje: "Potrebno je više toga; kao prvo morate znati što radite i morate biti spremni na težak rad. U svakom trenutku morate znati što vam radi konkurencija i biti korak ispred nje. Nema posustajanja, bez upornosti nema uspjeha. Isto tako morate imati ispred sebe jasnu viziju i znati što vam je cilj. Naravno, bitan je i 'timing'. Ako se sve okolnosti poklope u pravo vrijeme, uspjeh je neizbježan." Je li to baš sve, pitamo ga, jer uz sve navedene preduvjete često se dogodi da uspjeh ipak ne dolazi. "Imate pravo, uz sve to potreban je još jedan detalj - sreća! Ako nje nemate, sve teorije padaju u vodu", kaže Herjavec.

'USELJENIČKI FAKTOR'

Robert Herjavec često ističe kako je upravo težak život i dodatni 'useljenički faktor' kod njega razvio inat i odlučnost, što je bilo presudno za uspjeh koji je postigao. "Ne razumijem kako itko tko je rođen u ovoj zemlji može reći da mu je bilo teško. U usporedbi s nama useljenicima, to se ne može mjeriti. Kad smo stigli ovamo, nitko nije govorio engleski", kaže Robert. Od svojih roditelja naslijedio je radne navike i poštovanje prema svakom poslu. Dok se školovao radio je razne poslove, ali uvijek s jasnim ciljem. Postoji li neka hrvatska osobitost koja mu je posebno pomogla? "Hrvati su jako vrijedni radnici. To je specifično za sve naše naraštaje", kaže Herjavec.

Koliko je stvaran 'reality' svijet *Shark tanka*, koliko su stvarne priče koje vidimo i čujemo? "O kandidatima koji dolaze u studio ne znamo ništa, producen- ti ih odaberu bez našeg uplitanja pa su

Herjavec s kolegama iz serije Shark Tank

Scena iz jedne od epizoda Shark Tanka

sva naša pitanja i interes za poslovanje temeljeni samo na onome što vidite u 'reality' programu. Naravno, to je samo početak, nakon toga počinje pravo ispitivanje kompanije i pojedinaca koji dolaze s prijedlozima." Primjećujemo da se za najzanimljivije projekte uglavnom 'zagriju' Robert i njegov kolega Kevin. A nerijetko među njima zaiskre i žestoke rasprave.

Je li to ipak gluma u svrhu dobrog programa? "A ne", kaže Robert, uz smijeh. "Kevin i ja se doista ne podnosi-

mo, potpuno smo drukčiji tipovi, a i poslovno imamo potpuno drukčiji pristup situaciji."

Mislite li da mladi vizionari i poduzetnici koji dolaze pred vas sa svojim idejama još uvijek imaju šanse za velike poslovne uspjehe?

"Svakako, siguran sam da je uz sve što već postoji na tržištu potencijal ove zemlje još uvijek golem", odgovara Robert. Znači, američki san još je aktualan, pitamo ga: "Apsolutno! Američki san živi vječno i potpuno je ostvariv!" ■

ENG Robert Herjavec, who came to Canada as a nine-year-old, is one of the most successful and richest Canadian Croatsians. Her earned his riches in the Internet business. He has also become an American TV star in the ABC network's popular Shark Tank reality show.

Mrkopaklj nas je jednostavno zvao

Pablo Matcovich jednostavno nije mogao podnijeti da svi ljudi oko njega znaju svoje podrijetlo, a on, osim nekih maglovitih priča i prezimena, nema nikakav podatak i dokaz o svojim korijenima

Jennifer Wilson s domaćinom Robertom

Napisala: **Valentina Skender (Novi list)**

Svi mi koji smo, pjesnički rečeno, ostali na ognjištima svojih pradjedova, teško ćemo shvatiti potomke ovdašnjih ljudi koji su u potrazi za boljim životom, početkom 20. stoljeća morali napustiti svoj Gorski kotar i svoj Mrkopalj i otisnuti se u nepoznato. Mnogi od njih nikad više nisu vidjeli ni zavičaj ni svoje najmilije. Tragajući za svojim korijenima ovog je ljeta sa svojom obitelji Mrkopalj posjetila američka novinarka Jennifer Wilson, koja piše putopise za ugledne američke časopise, a pisani i fotomaterijal prikupljen u Hrvatskoj poslužit će joj za knjigu koju će 2011. godine izdati ugledna izdavačka kuća *St. Martin's* iz New Yorka pod nazivom 'Touching up my roots' (Dodirujući korijene). Već se 12 godina 39-godišnja Jennifer 'skita i sni-

ma' i, kako sve ima svoje vrijeme, tako je došla na red i zemlja odnosno kraj iz kojeg su se njezini preci odselili u Iowu, u Des Moines u kojem i ona živi.

AMERIKANKA JENIFFER ODUŠEVLJENA MRKOPLJEM

Dolazak u Mrkopalj za nju je, kaže, bio šokantan. Iz užurbanosti i vreve velikoga grada i modernog načina života, odjednom se našla u mjestu koje ima 'tri ulice', pitajući se kako će tu provesti tri, četiri mjeseca koliko su planirali ostati. No, iz dana u dan, upoznavajući ljude i njihov jednostavan način života, počela je i sama živjeti takvim životom, pokušavajući dokučiti kako su ovdje živjeli njezini preci. S oduševljenjem je govorila o svojim svakidašnjim šetnjama do Tuka, vožnji biciklom, branju šumskih plodova, ljekovitog bilja, jabuka, spremanju drva za zimu, jedenju puha i ja-

njetine i o svemu u čemu je sudjelovala u nekoliko mrkopaljskih ljetnih mjeseci. Mnogo toga u Des Moinesu je nezamislivo pa su je američki prijatelji koji su čitali tjedna izvješća na njezinoj internetskoj stranici pitali je li sve to stvarno. Je li moguće da pije mlijeko koje joj ujutro donesu susjedi i je li se zaista upustila u pripremanje povitice, 'želuca', sar-me i kamusnice, jela koje je pripremala njezina prateta u SAD-u.

Budući da je u starim popisima stanovnika Mrkoplja našla podatke o dvjema obiteljima svojih predaka i obišla njihove grobove, mnogi su 's one strane velike bare' tražili da provjeri ima li tu tragova ove ili one obitelji čiji su i sami potomci. Jennifer je pisala i o svjetski uspješnom biatloncu Jakovu Faku i njegovim pripremama za Olimpijske igre u Vancouveru, snimila film o č. s. Tereziji i crkvenim pjevačima i o mnogočemu drugom što joj je ljeta u Mrkoplju učinilo uzbudljivim i nezaboravnim.

Mrkopalj ih je jednostavno zvao i nisu mogli prestati razmišljati o njemu, kaže Jennifer, koja je najavljujući djeci odlazak iz Mrkoplja, i sama ispustila suzu. Od svojih se novostečenih mrkopaljskih prijatelja oprostila u bistrou 'Stari Bača', gdje su odsjeli, i čiji joj je vlasnik Robert Starčević bio domaćin ta tri nezaboravna mjeseca. Nakon nekoliko mjeseci koje će provesti u Istri te drugim krajevima Hrvatske i Europe, Jennifer, Jim, Sam i Zadi vratit će se u Mrkopalj na skijanje i nastaviti prikupljati materijal kojim su već do sada napravili izvrsnu promidžbu mjesta, tvrdeći da je naš kraj jedan od najljepših koje su posjetili.

ARGENTINAC PABLO NAŠAO RODBINU

Za ovom pričom ne zaostaje ni ona Pabla Matcovicha iz argentinskoga grada Villa Maria koji je zaljubljen u Mrkopalj i Hr-

vatsku u kojoj nikad ranije nije bio. Na sve je moguće načine 33-godišnji Pablo nastojao doći do Mrkoplja i priče o svojim precima. Zahvaljujući svojoj upornosti, Internetu, veleposlanstvu, Hrvatskoj matici iseljenika i nekoliko ljudi koji su mu u Mrkoplju pomogli pronaći podatke o precima, našao je rodbinu i u Hrvatsku došao - s hrvatskom putovnicom! Kaže kako jednostavno nije mogao podnijeti da svi ljudi oko njega znaju svoje podrijetlo, a on, osim nekih maglovitih priča i prezimena, nema nikakav podatak i dokaz o svome podrijetlu.

Pomažući mu i svjedočeći i njegovoj sreći zbog otkrića koje mu je promijenilo život, nameće se zaključak da mi koji smo naslijedili svoje pretke koji su 'ovdje nikli, ovdje rasli i ovdje su pokopani', to ne cijenimo dovoljno. Jennifer i Pablo živi su dokaz da ni tisuće kilometara ni nepoznavanje jezika ni novac nisu prepreke koje bi ih natjerale da odustanu od zahtjevne potrage za precima,

Pablo Matcovich
oduševljen zavičajnikom
u kojem je našao imena
svojih predaka

za odgovorima na mnoga pitanja. Čija krv teče njihovim žilama, što ih određuje, što je oblikovalo njihove osobnosti? Možda su takvi kakvi jesu upravo zbog toga što u sebi nose mrkopaljski,

hrvatski gen. Možda im to otkriće pomogne da bolje razumiju sebe. Nek' im je sa srećom. So long, Jennifer, hasta la vista Pablo! ■

ENG Mrkopalj in the Gorski kotar region were visited this summer by US journalist Jennifer Wilson and Argentinean Pablo Matcovich who came to research their roots.

MATIČIN FOTOALBUM

Amerikanac Brian Sharon nam je poslao vrijedne stare fotografije svojih hrvatskih predaka, bake Rože i djeda Božidara

Slika, koja je snimljena u travnju 1927., prikazuje Rose Skorin (Rožu Škorin) i njenih šestoro djece. Na slici je i Božidarov brat Sam. Božidar je tada već bio pokojni. Umro je 26. prosinca 1925. Nakon smrti supruge, Rose je s djecom preselila iz Pittsburgha u Detroit.

Mladenci Božidar Škorin i Roža – Rose Bestić na dan vjenčanja 22. siječnja 1910. snimljena u Allegheny kod Pittsburgha (SAD, Pennsylvanija). Božidar je bio rodom iz Primoštena a Roža iz Prilišća kod Vukove Gorice u karlovačkom kraju. U SAD je uselila 1908.

Imate li sliku za Matičin foto-album?

Ukoliko imate zanimljive fotografije iz života hrvatskog iseljenništva potpišite ih i pošaljite na e-mail adresu: casopis.matica@gmail.com

Sve fotografije koje zadovoljavaju našim stručnim i tehničkim kriterijima bit će objavljene u Matici. Ujedno ćemo fotografije pohraniti u foto-arhivi Muzeja hrvatskog iseljenništva u osnivanju.

Kapitalni objekt hrvatske kulture

Građevina na pet razina promjenjivog presjeka, usmjerena od sjevera prema jugu u obliku meandra, arhitektonski potpuno nenametljiva, omogućava isticanje umjetnina u prvome planu

Napisala: **Ljerka Galic**

Snimke: **HINA i MSU**

Nakon što je prije punih 55 godina u nekadašnjoj Kulmerovoj palači na Katarininu trgu odlukom Narodnog odbora Grada Zagreba (do osamostaljenja 1961. u sklopu gradskih galerija) osnovana Galerija suvremene umjetnosti "s ciljem da skuplja suvremenu umjetnost", koja je u međuvremenu i prikupila 12.000 umjetnina (od čega gotovo polovicu inozemnih), 11. prosinca 2009. dogodio se konačno najznačajniji kulturni događaj – otvorenje novoizgrađene zgrade Muzeja suvremene umjetnosti u Novom Zagrebu.

Ministar kulture Božo
Biškupić i ravnateljica
Muzeja Snježana Pintarić

Prije trideset godina prvi put se počelo razmišljati o preseljenju sa zagrebačkoga Gornjega grada. Ponuđen je prostor na Rooseveltovu trgu (današnji Muzej "Mimara"). Desetak godina kasnije arhitekt Ivan Crnković izradio je

idejne skice za smještaj novog muzeja u kompleks Paromlina (čiju je prenamjenu godinama poslije zagovarala većina povjesničara umjetnosti), a spominjano je i Otvoreno sveučilište, koje je navodno i projektirano za tu namjenu. Na kraju je, ipak, prevagnula opcija za izgradnju na sasvim novoj lokaciji. Odustalo se od međunarodnog natječaja, a pobijedio je do tada sasvim nepoznati autor, arhitekt Igor Franić.

Od postavljanja kamena temeljca 2003. godine, preko natezanja za postav (kad je konačno zaživjela sadašnja koncepcija tzv. "Zbirke u pokretu" autora kustosa Nade Beroš i Tihomira Milovca), financiranje su obilježili politički prijeponi između Grada Zagreba i Ministarstva kulture RH.

SEDAJ ODJELA I 11 ZBIRKI

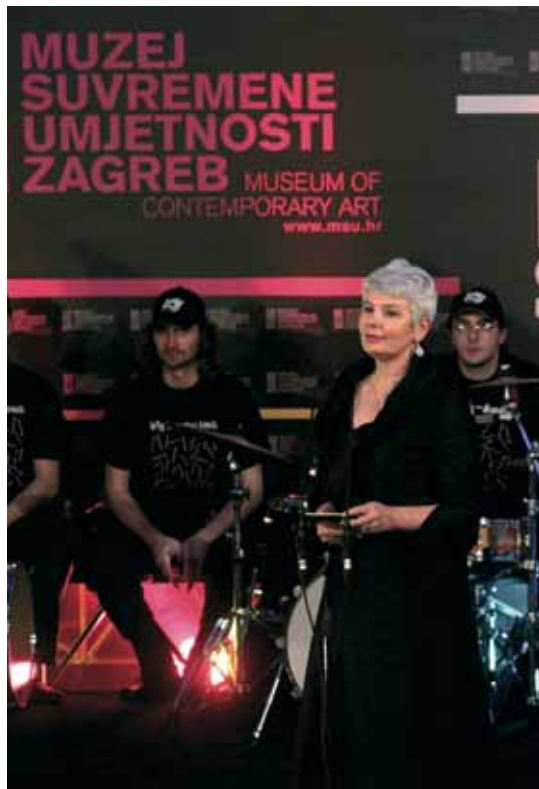
Građevina na pet razina (terasa također namijenjena izložbama) promjenjivog presjeka, usmjerena od sjevera prema jugu u obliku meandra, arhitektonski potpuno nenametljiva, omogućava isticanje umjetnina u prvome planu. One su podijeljene na sedam odjela (audiovizualni, eksperimentalno-istraživački, informacijsko-dokumentacijski, pedagoški, knjižnicu, odjel zaštite građe i odjel za programsko-izložbenu djelatnost) i jedanaest zbirki (crteži, grafike, plakati, zbirka filma i videa, fotografije,

medijske umjetnosti, skulpture, slikarstvo, arhiv Toše Dapca, atelijer Kožarić, donacija Seissel, zbirke Richter i Benko Horvat). Želja kustosa je na ovaj način ostaviti otvorenu interpretaciju i osobno predstavljanje suvremene umjetnosti, koju će posjetitelji doživljavati svatko na svoj način bez pritiska struke.

Muzej je početkom 2010. ugostio retrospektivnu izložbu "Odsutna prisutnost" autora prvih apstraktnih kompozicija nakon Drugoga svjetskog rata na ovim prostorima, Aleksandra Srnceca, osnivača i najproduktivnijeg člana

grupe EXAT (Eksperimentalni atelijer) 1951., čije je zalaganje za multimedijalni eksperiment u politički neprihvatljivom vremenu bilo prijelomno za suvremenu umjetnost. Kompozicija iz tog doba s crnim pravokutnikom i kosom linijom na žutoj plohi predstavljaju najsažetiju formalnu kompoziciju u hrvatskom slikarstvu.

Interes za ovu novootvorenu ustanovu ne jenjava, a u prostorima multimedijalne dvorane u prizemlju održavat će se i ovogodišnji Eurokaz. ■

ENG During the full 55 years since the Contemporary Art Gallery was founded "with the aim of collecting contemporary art," it has collected some 12,000 such works, but it was only late last year that we finally saw the opening of the new Museum of Contemporary Art building in Zagreb, the most significant cultural event in its recent history.

ISELJENIČKE VIJESTI

ZLATNA MEDALJA IVICI BIROVLJEVIĆU

NJEMAČKA - Ivica Birovljević, predsjednik hrvatskog kluba Croatije iz Obertshausena dobitnik je "Zlatne medalje" grada Obertshausena koju zaslužnim građanima dodjeljuje Gradsko poglavarstvo. Birovljeviću je na prigodnoj svečanosti odličje uručio gradonačelnik Obertshausena Bernd Roth, koji je posebno naglasio značaj integracijskih procesa i veliki doprinos koji je u tome dao predsjednik hrvatskog kluba "Croatia", Ivica Birovljević. Ovo je samo jedno u nizu priznanja koje je posljednjih godina za svoj marljivi društveni rad dobio angažirani predsjednik Croatije, kojemu je ovo peti mandat u Vijeću stranaca Obertshausena. (Z. Paškov)

NOVA KNJIGA MALKICE DUGEČ

NJEMAČKA - Pjesnikinja iz Stuttgarta, Malkica Dugeč, poznata po svojim mnogobrojnim rodoljubnim pjesmama, okušala se prvi put i na području dječje poezije. Iz tiska je nedavno izašla njezina knjiga dječjih pjesama "I cvijet može zaplakati". Njezina prva knjiga dječjih pjesmica djeluje edukativno, poučno. U njoj prenosi svoja bogata životna iskustva jer djeca ih rado prihvaćaju i brzo uče. Poslije jednog iskoraka u svijet proze, Malkica Dugeč zakoračila je spontano u dječji svijet. Ona je, iako nema djece, oduvijek imala prijateljski odnos prema djeci, ali i po profesionalnoj dužnosti, kao profesorica hrvatskoga jezika u gimnaziji. (www.swr.de)

Nove jezične pustolovine

Nadajmo se da će nakon izlaska ovih knjiga, ako ne i prije, ostati trajno zabilježeno da je zadaća svih nas čuvati i njegovati naš lijepi jezik jer on je ipak - *hrvatski za normalne ljude*

Napisala: **Lada Kanajet Šimić**

Svaki put kad ugledna jezikoslovka Nives Opačić ispisuje neki tekst ili u ovome slučaju objavljuje knjigu, sigurni smo da ćemo biti sudionici prave jezične pustolovine temeljene ne samo na jezikoslovnom znanju, već i na etimološkom i sociolingvističkom. Svaka riječ za Nives Opačić ima svoju priču, a autorica u svojim tekstovima na intrigantan način kombinira svoja iskustva i znanje o jeziku.

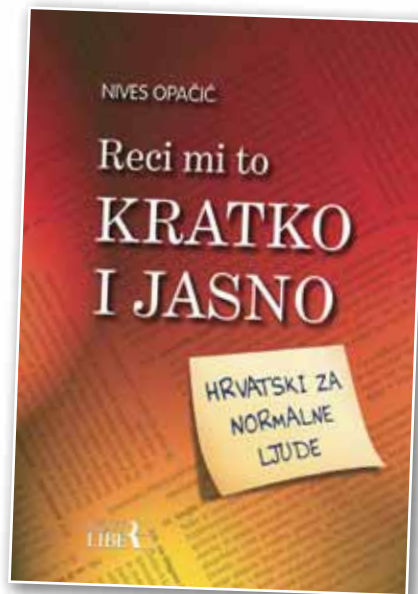
U posljednjih mjesec dana izdane su čak tri knjige ove neumorne promicateljice hrvatskog jezika i više lektorice na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Reci mi to kratko i jasno s podnaslovom *Hrvatski za normalne ljude* (u izdanju Novog Libera) jest zbirka jezičnih savjeta. Knjiga sadrži 1.046 natuknica u kojima autorica, poznata po preciznom i duhovitom njegovanju hrvatskoga jezika, na popularan način savjetuje čitatelje kako bolje i jasnije oblikovati svoje misli i svladati strah od standardnoga

jezika. Puna zanimljivih priča o riječima, aktualna i korisna – knjiga će, posve sigurno, zainteresirati sve neprofesionalne ljubitelje jezika.

Riječi s nahtkasna i kantunala (preko noćnog ormarića) s podnaslovom *Priče o riječima za laku noć - zabavne, pametne i korisne* (Profil) okuplja autoričine tekstove koji su izlazili kao dio njezine kolumne u Vijencu. Povezujući sjever i jug, zavičajni govor (vidljiv već u naslovu u kojemu autorica povezuje svoje korijene – očeve slavonske i majčine dalmatinske) i standard, knjiga predstavlja svojevrsni priručnik za sve one koji se bave riječima, ali također, prema riječima književnika Zorana Ferića na predstavljanju ove knjige, “istodobno je i poučna i zabavna, divno starinska i ljekovito nostalgичna... te predstavlja uspomene na neke riječi, predmete, igre, običaje”. Stoga je to knjiga koja će razveseliti ne samo one koji od pisanja i govorenja žive, nego i sve one koji jednostavno ne žele biti neodgovorni i ravnodušni prema svome jeziku.

U zbirci esaja *Moja draga škola* (Profil) profesorica Opačić povela nas je u potragu za riječima u školskim danima. Evelina Rudan, znanstvena novakinja na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, napisala je u svojoj recenziji: “Riječi su u *Mojoj dragoj školi*

li i glavni likovi i organizacijsko načelo knjige na rubu autobiografskoga žanra o zagrebačkome autoričinu školovanju pedesetih godina prošlog stoljeća. Duhovitost i britkost, jasnoća stajališta, diskretan dijalog s čitateljima i čitateljicama zarobljavaju i u prvom čitanju ne dopuštaju ni uzmaka ni predaha, jer kako je knjiga napisana (u dahu), tako se i čita. Barem sam je ja tako pročitala! Postoje knjige iz kojih možemo puno naučiti i postoje one druge koje nas mogu zabaviti, razgaliti, radovati iz stranice u stranicu. One koje uspiju i jedno i drugo – obavile su obje Horacijeve zadaće.”

Znanje o riječima, znatiželja da se istraži njihovo podrijetlo i značenje, četrdesetogodišnja briga da se one sačuvaju od zaborava, ali i od neznanja, sve to povezuje ove tri knjige profesorice Nives Opačić. Nadajmo se da će nakon izlaska ovih knjiga, ako ne i prije, ostati trajno zabilježeno da je zadaća svih nas čuvati i njegovati naš lijepi jezik jer on je ipak - *hrvatski za normalne ljude*. ■

ENG Every time distinguished linguist Nives Opačić writes a text or, as in this case, publishes a book, we are sure to be participants of a true linguistic adventure, based not only on the author's unimpeachable knowledge of linguistics, but also of etymology and sociolinguistics.

Komin, lađe i kamene kuće

“Prije pet godina u Hrvatskoj sam osnovao poduzeće ‘Dalmatinski običaji’ koje se bavi obnavljanjem starih kamenih kuća. Sada radim na sedam projekata u Makarskoj i na otoku Braču”

Sa sinom ispred svog londonskog doma

Thierry Paul
– svestran i
uspješan

Razgovarala: **Željka Lešić**

Za kraćeg boravka u Zagrebu razgovarala sam s Thierryjem Paulom, sinom naše ugledne pjesnikinje Ivanke Paul, mladim aktivnim 37-godišnjakom kojemu je majka prenijela golemu ljubav prema Hrvatskoj. Tijekom Domovinskog rata još kao student arhitekture u Versaillesu pokraj Pariza organizirao je humanitarnu pomoć po koledžima za Hrvatsku. Iako je putovao oko svijeta nekoliko puta i obišao mnoge svjetske metropole, uvijek rado dolazi na ljetovanje u Hrvatsku jer je, kako kaže, opsjednut ljepotom naše domovine. Budući da je Thierry uključen u nekoliko značajnih projekata u Hrvatskoj, te u promociju svoje druge domovine, Hrvatske, odlučili smo ga predstaviti u našem mjesečniku, Matici.

Molim Vas, predstavite se našim čitateljima.

- Rođen sam u Francuskoj. Majka mi je Hrvatica, rodom iz Komina, sela na rijeci Neretvi nedaleko od Ploča, a otac mi je **Francuz**. Što se tiče moga školovanja, mogu reći da sam poslije smrti moga oca 1987. studirao elektrotehniku.

Neretvanska lađa
prelazi La Manche

Kad sam diplomirao, odlučio sam promijeniti smjer i upisao se na studij klasičnih znanosti - umjetnost, filozofiju i književnost. Istovremeno sam osnovao Udrugu za skupljanje humanitarne pomoći za Hrvatsku koja je tada bila u ratu. Opremio sam kamion od 38 tona humanitarne pomoći koji sam poslao udruzi 'Kruh svetoga Ante' u Splitu. Poslije studija klasičnih znanosti, upisao sam se na Arhitekturu u Versaillesu, gdje sam i diplomirao 1997. godine. Oženjen sam i moja žena Helena i ja imamo dvoje djece, Nikolu i Evu. Zanimljivo je i da je moja žena dijete iseljenika. **Helena je djevojački Čupić i rođena je u Novome Zelandu.** Njezina majka je Engleskinja koja sada živi u Kominu, a otac joj je Hrvat rođen u Kominu na Neretvi. On je bio konstruktor trupa i lađa. Moj sin Nikola je rođen u Makarskoj. Sada ima 10 godina, dok je petomjesečna kći Eva rođena u Engleskoj, gdje sada živimo.

Kako je započeo Vaš život u Londonu i čime se ondje sada bavite?

- Ponajprije sam kao uspješan ragbijaš dobio ponudu da igram kao profesionalni igrač u Londonu. Četiri godine sam nastupao za prvoligaša **Blackheath**, koji je najstariji klub na svijetu. Na-

kon športske karijere osnovao sam svoje poduzeće i **specijalizirao sam se za unutar**nu arhitekturu i to uspješno radim u Londonu već deset godina.

Uz uspješan posao u Londonu, posao razvijate i u Hrvatskoj. Gdje?

- Oduvijek sam volio stare kuće za koje su mi usadili ljubav moji roditelji, a čemu je svakako pridonijelo i moje podrijetlo. Dakle, odlučio sam, ima već pet godina, **da u Hrvatskoj osnujem** poduzeće znakovitog naziva "Dalmatinski običaji" koje se bavi obnavljanjem starih kuća. Našao sam investitore i počeo sam raditi. Sada radimo na sedam projekata u Makarskoj i na otoku Braču.

Koji su Vam budući planovi?

- Moj plan je osnovati kulturni centar u **Kominu u našoj obiteljskoj kući sagra**đenoj još u osamnaestom stoljeću, i to za kulturne i turističke svrhe. **Do tog pro**jekta posebice drži moja majka koja će u **tom centru razviti okupljalište umjet**nika u našoj regiji. Bit će to, vjerujem, i okupljalište naših iseljenih Hrvata koji dolaze u taj lijepi kraj u dolini Neretve. Na profesionalnom planu namjeravam osnovati jedan industrijski koncept na području grada Ploča.

Aktivni ste u Udruzi lađara pa nam recite koji su Vam planovi u Udruzi i koja je Vaša uloga ondje?

- Što se tiče lađa, moram napomenuti da imamo puno planova. Udruga la-

Ponosan na svoje veslače

Lađari su stigli u London!

đara je **vrlo aktivna i izvrsno organizira**na. Prima potporu od mnogih sponzora i surađuje vrlo dobro s gradovima Ploče i Metković. **Jedan od projekata je preve**slati Jadransko more i u svakom slučaju New York. **Mi pripremamo također na**tjecanje u Francuskoj BREST 2012. i želimo postići isti uspjeh kao onaj koji smo postigli 2008. **kada smo prikupili mno**ge kontakte. **Sada sam glavni koordina**tor međunarodnih projekata. Ponosan sam što sam kao inicijator i organizator pohoda na London dao znak za početak toga velikog pohoda. Poslije **značajno**ga uspjeha postignutog preko La Manchea kada smo tom prigodom uplovili lađom i u Temzu te se našli ispred Big Ben, a i **Britanskog parlamenta, uprili**čena je velika fešta. Sjećam se da su u Engleskoj naši organizatori postavili pitanje kapetanima za koliko sati oni misle da će lađari preveslati kanal, pogledavši lađu i vesla, Englezi su odgovorili šest do deset sati, i to ako dođu. No, s hrvatskim stijegom i deset veslača i legendarnim Ivom Burićem na krmu, preveslali smo La Manche. Na uzburkanom moru s najgušćim svjetskim prometom prekooceanskih brodova, prvi put tukli smo **rekord za dvije minute i prevesla**li smo La Manche za tri sata i četrdeset minuta. **Oснаžen ovim uspjehom, odlučio sam se angažirati i u drugom projek**-

tu. Taj projekt je Manhattan. U Americi živi četiri milijuna Hrvata koji su **pono**sni na svoje podrijetlo i koji su puno pridonijeli za vrijeme Domovinskoga rata. Želimo doći u **grad koji je simbol slobode**, New York, susresti naše građane i pokazati našim prijateljima Amerikancima jedan dio naše stare lokalne kulture. Taj projekt je u pripremi. **Želim ga realizira**ti u lipnju 2010. za Dan državnosti Republike Hrvatske. ■

Na maratonu lađa

ENG We spoke with French Croat Thierry Paul during his short stay in Zagreb. Thierry is the son of our prominent poet Ivanka Paul and an active 37-year-old to whom his mother has passed on a great love towards Croatia.

Hrvatski nakit u Pečuhu

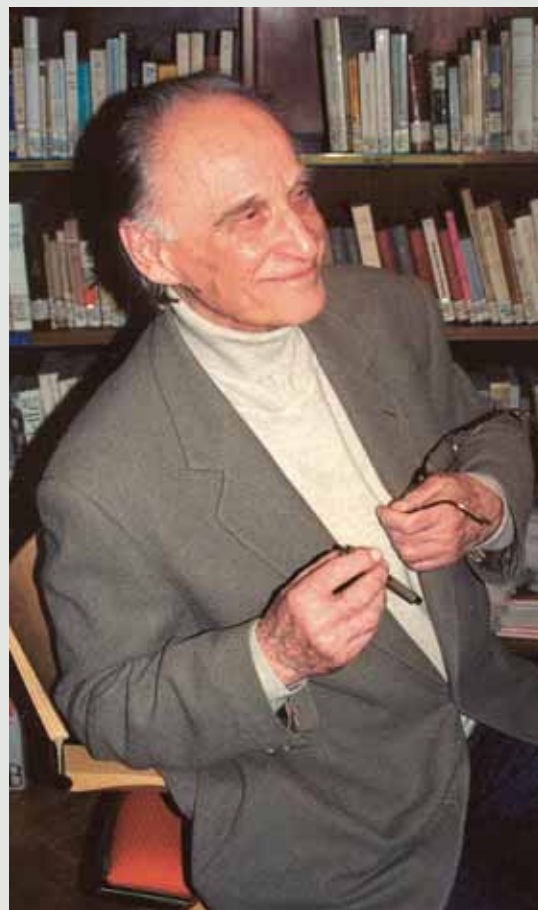
U prostorijama Galerije Gebauer Doma civilnih udruga u Pečuhu održana je ugledna hrvatska izložba "Suvremeni hrvatski nakit". Prva hrvatska izložba ove godine organizirana je u

sklopu i na samom početku velikoga međunarodnoga, europskoga i mađarskoga kulturnog projekta, Pečuh - europska prijestolnica kulture 2010. (EPK). Izložba "Suvremeni hrvatski nakit" jedan je od značajnih projekata hrvatskog Ministarstva kulture realizirana u suradnji s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija, te Generalnim konzulatom RH u Pečuhu. Izložbu su otvorili dr. Zolt Páve, gradonačelnik Pečuha, dr. Marija Husz, sveučilišna profesorica i direktorica Galerije Gebauer, te Ljiljana Pancirov, generalna konzulica RH u Pečuhu. Gradonačelnik je izložbu pohvalio kao prvi u nizu projekata koji se ostvaruje s Hrvatskom kao partnerom PEPK 2010.

Svjetsko priznanje Studiju UP

Koji je događaj na području arhitekture zasjenio ostale uspjehe u sklopu te produktivne discipline? Prema mišljenju mnogih, mali "Mies van der Rohe", ugledno svjetsko priznanje dodijeljeno mladim hrvatskim arhitektima Lei Pelivan i Tomi Plejiću iz Studija UP, obilježilo je hrvatsku arhitekturu u 2009. godini. Posrijedi je golem uspjeh domaćih autora jer žiri nagrade "Mies van der Rohe", osim glavne nagrade koja redovito završava u rukama velikih zviijezda poput Rema Koolhaasa, Dominiquea Perraulta ili Zahe Hadid, u gomi prijedloga može izdvojiti samo jedan projekt mladih arhitekata na početku karijere. Ugledno priznanje, 'podebljano' s 20.000 eura, Pelivan i Plejić su dobili za zapaženu gimnaziju i športsku dvoranu "Fran Galović" u Koprivnici, otprije ovjenčanu s dva najvažnija domaća stručna priznanja. Treba ovom prilikom napomenuti da se za nagradu "Mies van der Rohe" natječu radovi iz zemalja Europske unije.

Glazbenik Ivo Malec u središtu pozornosti

Međunarodno priznani suvremeni skladatelj Ivo Malec tijekom 2009. godine primio je nekoliko europskih priznanja. Proljetos je osvojio "Golden Orpheus" za svoj posljednji CD, objavljen u francuskoj izdavačkoj kući "Timpani". Francuska akademija des Beaux-Arts Ivi Malecu dodijelila je godišnju nagradu za skladatelje "Rene Dumesnil", a tijekom prosinca Malec je osvojio "Arthur Honnegger", međunarodnu nagradu za životno djelo. Ivo Malec rođen je u Zagrebu 1925. Studirao je na Muzičkoj akademiji u rodnome gradu. U Francusku odlazi 1955. U Parizu se usavršavao kod velikana suvremene glazbe Oliviera Messiaena. Malecova glazba, ocjenjuju glazbeni kritičari, otvara vidike 21. stoljeća. Malecova djela danas izvode ugledni svjetski orkestri i solisti te festivali u Europi i izvan nje.

Dalmacija postala pravi eldorado za graditelje vjetroelektrana

Velika zainteresiranost potencijalnih investitora za šibenskim brdima i ne čudi kada se uzmu u obzir klimatski uvjeti koji ovdje vladaju, a riječ je o vrlo vjetrovitom i sunčanom području

Željko Samardžić, direktor tvrtke Enersys za Hrvatsku

Napisala: **Jadranka Klisović**

Snimio: **Duško Jaramaz**

Dalmacija se u posljednjih nekoliko godina potvrđuje kao pravi eldorado za graditelje vjetroelektrana, a područje Šibensko-kninske županije zasad prednjači po broju instaliranih "zelenih kilovata". Prvi vjetropark u Dalmaciji podignut je na otoku Pagu, a sljedeća dva na šibenskim brdima Trtar-Krtolin i Orlice iznad Grebaštice.

Kako je ovih dana stiglo i "zeleno svjetlo" od države za izgradnju jednoga od najvećih vjetroparkova snage 43 MW, koji će se graditi na šibenske Crnom brdu, nema sumnje da će upravo šibenski kraj i dalje držati primat kada je riječ o alternativnoj energiji koja Hrvatskoj kronično nedostaje. Hrvatska ima i obvezu da do 2020. značajno poveća svoj udio "zelenih kilovata" u svome energetskom sektoru, odnosno da do 2020. najmanje 20 posto ukupne energije potječe iz obnovljivih izvora.

Priča o alternativnoj energiji na šibenskom području započela je prije više od dvije godine kada su tvrtka Enersys d.o.o. i njezin njemački partner WPD International krenuli u izgradnju 14 vjetroelektrana na brdima Trtar-Krtolin, snage 12 megavata, u što su investirali 12,5 milijuna eura.

- Tijekom dvogodišnjeg rada u hrvatsku elektromrežu pustili smo 62 milijuna kilovat sati čime je ovaj vjetropark postao najuspješniji u sustavu WPD-a, kaže Željko Samardžić, direktor tvrtke Enersys za Hrvatsku. Potaknuti dobrim rezultatima na brdima Trtar-Krtolin, krenuli su u drugi projekt koji je krajem 2009. završen puštanjem u puni pogon vjetroparka na brdu Orlice koji je investitore stajao gotovo 13 milijuna eura. Na Orlicama je instalirano 12 agregata ukupne snage 9,6 megavata. Šibenik se tako u kratko vrijeme popeo na sam vrh ljestvice hrvatskih sredina koje razvijaju alternativnu energiju, a koja je već dulje vrijeme svjetski hit. Vjetropark na Orlicama, koji je ujedno treći u Hrvatskoj, u rad je pustila premijerka Jadranka Kosor koja je istaknula kako je ova investicija u skladu s energetsom strategijom Hrvatske. Investitorima je obećala lakši put do dozvola i suglasnosti koji im je dosad uvelike zagorčavao život.

Najave novih investicija gotovo su stižu jedna drugu. Investitor RP Global CSE u prvu fazu gradnje vjetroparka na Crnom brdu uložiti će, saznajemo, 64 milijuna eura, a ukupna snaga iznositi će 90 MW. U prvoj fazi predviđena je gradnja

21 vjetroturbinskoga generatora snage 43 MW i godišnja proizvodnja od oko 104 Gwh. Samo će ova elektrana, kada bude u punom pogonu, zadovoljiti potrebe jednoga grada od 120.000 stanovnika. Investitor je predvidio i gradnju trafostanice i 8-kilometarskoga nadzemnog dalekovoda do Poduzetničke zone Podi. U ovoj tvrtki ističu da je njihova bitka s birokracijom i svladavanje administrativnih prepreka trajala više od 7,5 godina pa nedavno dobiveno državno "zeleno svjetlo" odnosno lokacijsku dozvolu smatraju velikim uspjehom. Ta će tvrtka, saznajemo, pokraj Slanog, u partnerstvu s AWP-jem, graditi VE Rudine s 28 turbina, ukupne snage 70 MW. ■

Novopostavljeni vjetropark na šibenskim brdima

ENG In recent years the Dalmatia region has proven itself a real El Dorado for wind-powered electric turbine manufacturers, with Šibenik-Knin County currently leading the field by the number of "green kilowatts" installed.

I nakon 60 godina 'po spliski'

I Vjera i Arsen imali su sličnu sudbinu - bili su prisiljeni bježati iz Splita. Život ih je spojio u dalekoj Argentini gdje su godinama aktivni u hrvatskoj zajednici Buenos Airesa

Razgovori na splitskoj rivi

Otac me upisa u 'Jadrana' di san pliva i igra vaterpolo, a vesla san u 'Gusara'. Stali smo na Peristil u veliku kuću di mi je otac zubni doktor ima ordinaciju u koju je dolazija cili grad. Mater je stala doma i bavila se sestron i menon. Cila familija disala je rvacki, što se pokazalo pogrešno. Mojoj familiji strahote su se počele događat nakon rata. Partizani su mi pet dana nakon dolaska u Split 1944. godine streljali oca. Imovina nan je konfiscirana, u kuću su nan uselili nike ljude i mi smo u vlastitoj kući postali podstanari - nas troje smistili su u jednu malu sobu. Iako smo teško živili, mater je tila da ja nastavin školu. I tako san posta zagrebački študent prava", prisjeća se Petrošić. Tuđina, kaže, nije bila njegov izbor, još manje Argentina. Ali, sve što ima duguje toj zemlji - njegovoj drugog domovini koja mu je omogućila novi početak. Iako su prošle godine, sjećanja na odlazak iz Splita Arsenu su i te kako živa.

Napisala: **Ana Kaštelan**

Vjera Bulat-Petrošić i Arsen Petrošić, ugledni hrvatski iseljenici iz Buenos Airesa, posljednjih pet godina ljeta provode u rodnome Splitu. Posljednji boravak iskoristili su za donaciju Muzeju grada Splita. Iz daleke Argentine donijeli su obiteljsku svetinju – srebrnu tintarnicu uglednoga splitskoga gradonačelnika Gaje Bulata, prvaka hrvatskoga narodnog preporoda u Splitu i Dalmaciji. U obitelji Bulat prenosila se iz ruke u ruku, a Vjera ju je naslijedila od svojega oca, odvjetnika Ede Bulata, koji je bio unuk jedinog nećaka Gaje Bulata.

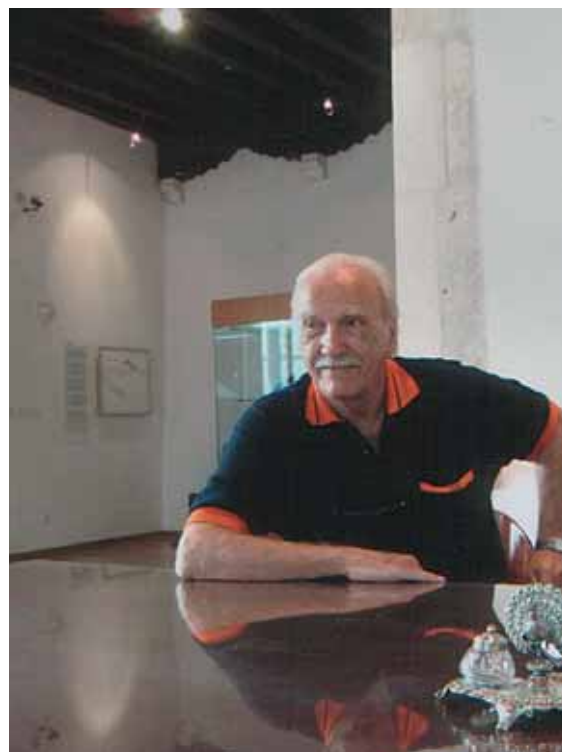
I Vjera i Arsen imali su sličnu sudbinu - bili su prisiljeni bježati iz Splita. Život ih je spojio u dalekoj Argentini gdje su godinama aktivni u Hrvatskoj katoličkoj zajednici. Gospođa Vjera pobjegla je kao 14-godišnjakinja s majkom Danicom Jerković Bulat i starijom se-

strom Jasnom 1948. godine u Argentinu. Tamo ih čekao otac, ugledni splitski odvjetnik, zastupnik HSS-a, političar koji se bavio pjesništvom i koji je cijeli svoj život posvetio borbi za nezavisnost Hrvatske. Vjera je u Argentini završila Trgovačku akademiju te radila u Centralnoj banci Republike Argentine. Bavi se i karitativnim radom - višegodišnja je predsjednica Hrvatskog karitasa kardinal Stepinac koji 40 godina djeluje u Buenos Airesu.

I životna priča njezina supruga Arsen je slična. Dostojna velikog ekrana, na određeni način ocrtava sudbinu mnogih argentinških Hrvata koji su u tu južno-američku zemlju došli preko talijanskih logora i zatvora.

VITALNI 85-GODIŠNJAK

Taj vitalni 85-godišnjak, koji je većinu života proveo u Argentini, još priča isključivo 'po spliski'. "Rođen san u Split 1925. di san završija osnovnu školu i gimnaziju. Živija san ka i svako splisko dite.

'GOSPE MOJA, JE BILO GRUBO'

"Zbog nikoga govora OZNA me strpala u zatvor. Iz Splita su me u lance odveli u Zagreb di san bija tri miseca u zatvoru. Nakon toga san ka fotograf kratko radija u jedno invalidsko poduzeće. Onda san vidija koja je ura, da ja u toj državi nemam šta tražit. I onda san 1948. godine pobiga s još šestoricon brodicom u Italiju u Ankonu. Čin san veza brodicu koja je odila 5 milja na uru, eto ti policjoti. I onda ispitivanje cili Božji dan. Da okle san, da ko san, da ko me posla u Italiju mu. U to vrime su se pripremali izbori pa su se Pujizi (Talijani) bojali da in Tito ne šalje komuniste agitatore. Poslin saslušanja odveli su me u najstariji prežun u ciloj Italiji. Oti prežun u Ankonu jema je dva kata ispod zemlje. Iz ćelije ne vidiš je li oblačno oli sunčano. Tot san deset dan, a onda su me vezali u kadene (lance) i poslali s karabinjerima u Rim. Jopet u prežun Regina Coeli. I tot su me držali dvi šetimane. Iz Rima jopet u kadene feraton u logor za internacionalne izbjeglice Frozinone. Gospe moja, je bilo grubo. Jema san 22 godine, a bija ka najveći razbojnik vođen iz jednoga prežuna u drugi. U to vrime se iz Rima Zavod svetog Jeronima brinja za Rvate što su bili po logorima, pa je tako doša red i na me. Pustili su me i

Danas se u središtu Buneos Airesa uz moderno zdanja, nalaze i stare zgrade, koje su Petrošići zatekli pri svom dolasku u Argentinu

stiga san u Rim. Iz Rima u Genovu na argentinski konzulat po vizu za Argentinu, di san stiga malo prije Božića", prisjeća se Petrošić.

"U Buenos Airesu san se bavija raznin poslovima, prvo ka fotograf. To mi je i doma bija hobi. Posli ka blagajnik u jednome kafiću pa ka trgovački putnik i na koncu san otvorija vlastitu fabriku džemperi, di je radilo oko tridesetak namištenika. Kad je došla kriza, poslin dosta godin mora san zatvorit butigu i rasprodat makine i ostalo. Onda san se namistija u jednoj aviokompaniji, a nakon toga dobija posal u Predsjedničkom uredu Republike Argentine, u Odjelu za štampu. Tot san puno toga naučija i uvatija dobre veze, koje su mi poslin puno koristile i koje sam iskoristija za dobrobit neovisne Hrvatske. Nakon odcjepljenja u Buenos Airesu je otvoreno Predstavništvo Republike Hrvatske za Argentinu i ostale južnoameričke države, a Ivo Rojnica imenovan je za voditelja. I sada u Argentini ima Splitskana. Teško je utvrdit koliko, ali od oko deset tisuća hrvatskih prezimena u toj zemlji, splitskih ima svega pedesetak", rekao nam je Arsen Petrošić te naglasio kako je u Argentini ostvario sve svoje želje. Dobio je slo-

vodu i blagostanje – odnosno mogućnost za rad.

'NE IDITE U SVIT - OSTANITE DOMA'

"Iz naše kuće u elitnom dilu Buenos Airesa danas gledamo rezidenciju argentinskog predsjednika. Iako je u početku bilo zaista teško. Ne toliko zbog neimaštine koliko zbog nostalgije koja me i danas ponekad uvati za zemljon iz koje sam mora bižat. Hrvatska je sad slobodna. Ne tribate odit ka ja u svit di možete samo prat zahode ili radit ka sobarice. Ostanite doma, a za blagostanje se potrudite sami. Ali nemojte čekat da vam država u svemu pomaže. Mučite se kao i cili drugi svit. To se odnosi i na one školovane koji su baš sad potribni zemlji. Jer kako je reka dr. Tuđman: 'Sve za Hrvatsku - Hrvatsku ni za šta'", zaključio je Arsen Petrošić koji sa svojom suprugom Vjerom niz godina surađuje sa splitskim ogrankom Hrvatske matice iseljenika i često je ključna osoba u organizaciji mnogih posjeta Argentini Hrvata iz domovine u proteklih nekoliko godina. Pritom redovito ističe turneju veterana Hajduka, nastup Hrvatskoga pučkog kazališta te koncert Gradskog zbora Brodosplit iz Splita. ■

Petrošić s dragocjenom pisarnicom koju su darovali splitskom muzeju

ENG Vjera and Arsen Petrošić are a married couple from Argentina who have never broken the bonds to their native Split. They shared a similar fate – forced to flee from Split. The path of their lives crossed in distant Argentina where they have for years been very active members of the Croatian community in Buenos Aires.

SV. VLAHO PROSLAVLJEN U LIMU

PERU - Već tradicionalna fešta Hrvatica i Hrvata u Limu u Peru, u čast sv. Vlahu, zaštitnika grada Dubrovnika, održana je ove godine 23. siječnja u organizaciji Hrvatske udruga Dubrovnik (Asociación Croata Dubrovnik) u Limu, glavnome gradu Perua. Svečanost je započela oko osam sati svetom misom u crkvi sv. Antuna Padovanskog ispred kluba Dubrovnik. Predvodio ju je prelat Drago Balvanović, biskupski vikar za Hrvate u Peru i pastoralni vikar biskupije Lima i delegat za inozemnu pastvu u cijeloj Južnoj Americi, uz mons. Salvadora Piñeiru koji također ima hrvatske korijene. Fešta je nastavljena bogatim programom. Nazočne je pozdravio predsjednik kluba Franjo Kurtović, a folklorna grupa KUD Punat s otoka Krka izvela je bogati dvosatni program.

PROMOCIJA KNJIGE "SOL ELAFITA" U WOLLONGONGU

AUSTRALIJA - Generalni konzulat RH u Sydneyu i Centar hrvatskih studija na Sveučilištu Macquaire u Sydneyu zajedno su organizirali promidžbu knjige pjesama Ivane Bačić-Serdarević "Sol Elafita". Knjiga je zajedničko izdanje Hrvatske matice iseljenika i Centra hrvatskih studija na Sveučilištu Macquaire. Promidžba je održana pred mnoštvom uglednih pripadnika hrvatske zajednice u Wollongongu i Sydneyu, mahom intelektualaca. Govorili su fra Andrej Matoc, voditelj HKC Wollongong, Edi Mary Parčina, pjesnikinja iz Wollongonga, Maja Grošinić, magistrica političkih znanosti iz Beča, Anton Dominis, predsjednik HALUD-a i generalna konzulica Mirjana Piskulić. Knjigu su predstavili kao hvaljevrijednu poveznicu domovinskoga iseljeničkoga stvaralaštva. Pisati poeziju izvan okruženja jezika kojim se piše može biti vrlo izazovno i zahtjevno.

(M. Piskulić)

Predstavljena knjiga australsko-hrvatske spisateljice Janje Jaman

DUBROVNIK - U Dubrovniku je unatoč nedostatku električne energije i lošem vremenu u utorak 15. prosinca predstavljena knjiga hrvatsko-australske književnice Janje Jaman, "Poslije svega, melankolija ratnika". Predstavljanje je upriličeno u Velikoj dvorani Poslijediplomskog središta Dubrovnik, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika i suorganizatora Udruga dragovoljaca Domovinskog rata grada Dubrovnika i Poslijediplomskog središta Sveučilišta u Zagrebu.

Knjigu koja govori o Domovinskom ratu i hrvatskim braniteljima predstavila je ugledna profesorica Tereza Gović, a u predstavljanju su sudjelovali: Maja Mozara, Igor Žuvela, Petar Mišo Mihočević te Nila Miličić Vukosavić.

Inače, Janja Jaman rođena je u Dalmatinskoj zagori. Živi i radi u Melbourneu u Australiji. Dugi niz godina radila je kao radijska novinarka na nekoliko radiopostaja u Australiji, gdje je vodila programe na hrvatskom jeziku. Posljednjih desetak godina uređuje i vodi televizijske emisije. Izvršna je producentica i autorica mnogobrojnih dokumentarnih emisija. Napisala je nekoliko knjiga na engleskom i hrvatskom jeziku.

Janja Jaman kao književnica i novinarka ulaže velike napore kako bi se hrvatska riječ čula i održala u njezinoj drugoj domovini, kao i mnogobrojne hrvatske obitelji, učitelji i misionari diljem svijeta koji stoljećima njeguju materinski jezik kao bitnu sastavnicu hrvatskoga kulturnog identiteta. Iz daleke Australije prigodom predstavljanja knjige stigla je i čestitka naše sugrađanke, također književnice, Ivane Bačić Serdarević, koja je tijekom predstavljanja bila pročitana. (Maja Mozara)

SPLIT - Na Dan Sveučilišta, početkom prosinca prošle godine, u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, dr. Marcu Gjidara dodijeljen je počasni doktorat. Gjidara je sveučilišni profesor, stručnjak za pravo i jedan od najistaknutijih intelektualaca hrvatskog podrijetla

Prof. Gjidara postao počasni doktor Sveučilišta u Splitu

u Francuskoj. Profesor emeritus pariškog Sveučilišta Pantheon-Assas održao je prisutnima dirljivi govor zahvale. Počast koje je Sveučilište iskazalo njemu, njegovu sveučilištu i Francuskoj čiji je građanin popratio je riječima: "Želim Vam zahvaliti na dodijeljenoj tituli, koja se u svakom slučaju nadodaje drugima, ali će ona u mom srcu zauzimati posebno mjesto, i koja se tiče mojih vezanosti za Hrvatsku, koja je moja domovina oduvijek. U mojoj osobi htjeli ste nagraditi sveučilišnoga profesora, ali u isto vrijeme Vi ste odlikovali i sina hrvatskih iseljenika, koji je proizašao iz hrvatskoga naroda. Istovremeno ste istakli Vašu koncepciju pripadnosti hrvatskome narodu, koju i ja dijelim. (...) Svatko od Vas zna, da postoje neke zemlje za koje imamo osjećaje simpatije, dok za druge neke pokazujemo ravnodušnost, ali uvijek postoji jedna zemlja, jedno mjesto, kojima iskazujemo posebnu ljubav. U mom slučaju

to je Hrvatska, to je Split. To je upravo ona ljubav, koja je u teškim trenucima po ovu zemlju i njen narod, potaknula mene i nekolicinu drugih, izjaviti jasno i glasno, na francuskoj političkoj sceni, koja je ponekad više naličila boksačkom ringu gdje se trebalo primiti i zadati udarce, da smo 'ponosni što smo Hrvati'. Jer, biti Hrvat nije samo jedno zajedničko nasljedstvo, to je također jedan projekt. O kakvom se projektu za Hrvatsku radi, u vrijeme kada se govori samo o europeizaciji i globalizaciji, i kada se nameće uniformizacija gotovo na svim područjima života i ljudskih aktivnosti? Biti Hrvat znači biti Europljanin, još odavno, i prije negoli je sama Europa to shvatila. Oduvijek sam se borio za najbolju moguću Hrvatsku. To ću činiti i ubuduće, jer mislim da su ova zemlja i njen narod zaslužili, i imaju pravo imati, dobro uređenu državu, uspješnu upravu i besprijekorno pravosuđe."

VISOKO ODLIČJE ZA MARIJU GALIAN NIKOLIĆ

ARGENTINA - Predsjednik Stjepan Mesić potkraj prošle godine odlikovao je argentinsku Hrvaticu Mariju Galian Nikolić Redom Danice hrvatske s likom Antuna Radića za osobite zasluge u prosvjeti i očuvanju hrvatskog jezika u Argentini. Marija Galian Nikolić rođena je u izbjegličkom logoru Campo Fermo u Italiji 1945. Većinu djetinjstva provela je u San Miguelu, u provinciji Buenos Aires. Godine 1996. u Hrvatskom domu u Rosariju počinje voditi tečaj hrvatskoga jezika. Usavršila je znanje daljnjim školovanjem i 1999. postala prevoditeljica i tumač za hrvatski jezik. Iste godine počela je predavati i održavati nastavu po selima provincije Santa Fe, Los Molinos, Casilda, Chabas, Venado Tuerto, Chovet, Perez i Zavalla u kojima je bilo puno argentinskih Hrvata. Postigla je kasnije da se na Sveučilištu u Rosariju osnuje Katedra za hrvatski jezik. Postaje titularnom profesoricom. Posvetila se i prevoditeljskom radu te prevodi djela hrvatskoga pjesnika Dragutina Tadijanovića. (B. Bezić Filipović)

FRANKFURT: OPROŠTAJ GENERALNOG KONZULA UZORINCA

NJEMAČKA

- Bio je radni dan, ali to nije omelo mnogobrojne Hrvate da se u Generalnom konzulatu RH u Frankfurtu okupe na oproštaju od generalnog konzula Petra Uzorinca.

Konzul Uzorinac se biranim riječima zahvalio na odazivu i zahvalio na suradnji koja je bila više nego dobra tijekom njegove dužnosti. Predstavio je svoga privremenog nasljednika konzula Damira Sabljaka i zaželio mu uspješan rad i suradnju sa svima. Na prijemu su među mnogobrojnim gostima bili i mnogi istaknuti Hrvati: dr. Adolf Polegubić, glavni urednik "Žive zajednice", fra Petar Klepež, voditelj misije Frankfurt, fra Perat Vučemilo, voditelj misije u Offenbachu, Franjo Akmađa, direktor Ingra-Viadukta i mnogi drugi. Predstavnici Hrvatskoga svjetskog kongresa Njemačka uručili su konzulu zahvalnicu za uspješnu suradnju i poželjeli mu uspješan povratak u domovinu. (Jakov Vranković)

Crkveno blago bokeljskih Hrvata

Izloženi mnogobrojni predmeti iz raznih segmenata kulturnog naslijeđa svjedoče ne samo o visokoj estetskoj profinjenosti naručitelja i darovatelja, nego su i dokaz o tisućljetnoj prisutnosti europske kršćanske civilizacije

Napisala: Ljerka Galic

Snimke: Lj. Galic, HINA, katalog izložbe

Tek nekoliko dana nakon dugo iščekivanog otvorenja Muzeja suvremene umjetnosti u Novom Zagrebu, u "Klovičevim dvorima" otvorena je velika izložba pod nazivom "Zagovori svetom Tripunu - blago Kotorske biskupije". Na dva mjeseca taj je reprezentativni izložbeni prostor ugostio prvi put jednu od najbogatijih, a malo poznatih crkvenih riznica ukupne umjetničke i duhovne baštine Kotorske biskupije, čije prve vijesti o postojanju sežu u osmo

Visoki gosti razgledaju izložbu

Otvorenje izložbe

U Galeriji "Klovićevi dvori" u Zagrebu 14. prosinca izložbu je otvorio ministar kulture Božo Biškupić. Pred gostima iz Crne Gore i velikim brojem uzvanika na otvorenju izložbe, kotorski biskup mons. Ilija Janjić rekao je u pozdravnome govoru: "Najvrednije naslijeđe kotorske crkve su njezini sveci, blaženici, Božji ugodnici, svjedoci Kristova evanđelja, uzori kršćanskog života i svjetionici Božje ljubavi. Pod tim Božjim ugodnicima i sam zaljev Boke naziva se Zaljevom svetaca." Kako je rekao ministar Biškupić, "poticaj za izložbu dao je kotorski biskup mons. Ilija Janjić, a značajna je za međukulturnu suradnju dviju zemalja, stoga ideju treba promišljati i slijediti". "Izložba predstavlja samo dio umjetnina koje se čuvaju u bokeljskim crkvama od Herceg-Novog, Perasta, Dobrote, Kotora, Mula, Prčanja, Stoliva do Budve", istaknuo je dr. Tomić.

stoljeće (unatoč činjenici da su pripadali zapadnome latinskom obredu, neko će vrijeme potpadati i pod rimski patrijarhat i carigradsku patrijaršiju).

Kulturološki projekt u povodu obilježavanja 1200. obljetnice prijenosa moći sv. Tripuna mučenika (zaštitnika Kotske biskupije kojemu je godišnje posvećeno pet dana) iz Male Azije (prema izvornoj tradiciji iz Frigije preko Carigrada) 809. godine u Kotor, ujedinio je bogatstvo relikvijara (bogata zbirka u obliku ruku i nogu – koja nakon pljački i krađa predstavlja europski fenomen), dragocjenosti crkvenog ruha, vrsnost sakralnog slikarstva, kiparstva i zlatarskih djela (Slavna glava sv. Tripuna i Zlatna pala), notne zapise od srednjeg vijeka do naših dana, rukopise i knjige bokeljskih književnika od renesanse do naših suvremenika, srebrne zavjetne pločice i nakit, glasovitu dobrotsku čipku, te okupio petnaestak stručnjaka iz Hrvatske, Crne Gore, Italije, Srbije i Kanade.

ENG *Supplication to Saint Tripun – The Treasure of the Diocese of Kotor*, an exhibition dedicated to the 1200th anniversary of the transport of the relics of St. Tripun to the cathedral in Kotor, has been opened at Zagreb's Klovićevi dvori gallery. The exhibition, featuring 250 sacral exhibits, was installed by Dr. Radoslav Tomić.

BOKA – DIO NAŠE INTIMNE STVARNOSTI

Područje Kotske biskupije najrasprostranjenije je bilo u 13. i 14. stoljeću kad su biskupi, najvjerojatnije, imali crkvenu vlast nad svim katolicima, dok je sadašnji opseg od 14 župa biskupija stekla u 19. stoljeću u doba austrougarske vlasti.

Izloženi mnogobrojni predmeti iz raznih segmenata kulturnog naslijeđa svjedoče ne samo o visokoj estetskoj profinjnosti naručitelja i darovatelja, nego su i dokaz o tisućljetnoj prisutnosti europske kršćanske civilizacije.

Autor izložbe prof. dr. Radoslav Tomić (diplomirao povijest umjetnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, doktorirao na temu baroknih oltara i skulpture u Dalmaciji) omogućio je zagrebačkoj publici doživljaj cjelokupnog prostora Boke kotorske s tri biskupska sjedišta, koji je stoljećima dosljedno povezivao povijest istočnog i zapadnog kršćanstva, a često je zvan i "Zaljevom hrvatskih svetaca".

"Ako je sjećanje ponovno uspostavljanje prisnosti, onda se nadam da će Boka ovom izložbom trajno postati ne samo dio našega znanstvenog interesa, nego i intimne stvarnosti", naveo je u opširnome popratnom katalogu prof. Tomić. ■

Valis aurea – Zlatna dolina

Grad Požega status slobodnoga kraljevskoga grada dobiva 1765. godine i proteklih stoljeća doživljava urbani, trgovački i gospodarski razvoj kao jedno od glavnih središta Slavonije sa značajnim vojnim i crkvenim funkcijama

Piše: Zvonko Ranogajec

Požeško-slavonska županija službeno je XI. hrvatska županija prema rednom broju, a naziv joj dolazi prema političkom središtu Požegi i povijesnoj regiji Slavoniji. Iako u Slavoniji imamo pet hrvatskih županija, jedino ova županija ima njezin naziv u svome imenu zbog činjenice da je Požeško-slavonska županija u samome srcu Slavonije. S površinom od 1.821 km četvornim, ova županija zauzima 15. mjesto i spada u manje hrvatske županije te zauzima samo 3,2 posto državnog teritorija. S ukupno 85.831 stanovnikom prema popisu iz 2001. godine, Požeško-slavonska županija zauzima predzadnje 20. mjesto ispred Ličko-senjske županije, što iznosi 1,9 posto stanovništva Hrvatske. Prema gustoći naseljenosti od 47 stanovnika po kilometru četvornom, ova je županija na 15. mjestu.

Analizirajući demografske tendencije, maksimalni broj stanovnika zabilježen je tijekom popisa 1991. godine kada je ova županija imala 99.334 stanovnika, no Domovinski rat i emigracije u vezi s njim izazvali su smanjenje broja stanovništva. Natalitet je relativno povoljan s više od 10 promila, no zbog starosti stanovništva mortalitet iznosi više od 11 promila pa je i dalje prisutan proces demografskog pada. Hrvata je 88 posto u ovoj županiji, a najbrojnije naci-

Središte Požege

Spomenik fra Luki Ibršimoviću u Požegi

onalne manjine su Srbi sa 6,5 posto te je oko jedan posto Talijana i Čeha.

PORJEČJE ORLJAVE I LONDŽE

Požeško-slavonska županija jedina je uz Bjelovarsko-bilogorsku županiju i Grad Zagreb koja ne graniči ni s jednom susjednom državom, već jedino s hrvatskim županijama, i to njih pet. Na sjeveru graniči prirodnom granicom po grebenu Papuka (vrh Papuk 953 m n. v.) i Krndije (Kapavac 790 m n. v.) s Virovitičko-podravskom županijom, kao i dijelom po Ravnoj gori (vrh Ravna gora 854 m n. v.) prema Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Na istoku graniči Krndijom prema Osječko-baranjskoj županiji, na jugu Diljem (Degman i Cinkovac 461 m n. v.), Požeškom gorom (Kapavac 618 m n. v.) i Psunjem (Brezovo polje 984 m n. v.) prema Brodsko-posavskoj županiji dok je na jugozapadu granica prema Sisačko-moslavačkoj županiji. Spomenute planine omeđuju jedinstven prostor porječja Orljave i njezine lijeve pritoke Londže - Požešku kotlinu - koju su još u antičkom razdoblju zbog

Rijeka Orljava

Pogled na Lipik s Omanovca

povoljnih reljefnih i klimatskih uvjeta Rimljani nazvali Valis aurea ili Zlatna dolina. Zapadni pakrački dio županije brežuljkast je s manje plodnog tla nego u Požeškoj zavali.

Požega se kao središte županije spominje još 1210. godine, i to kao Požeška županija, a požeška tvrđa 1227. godine postaje kraljevski grad. Turskim osvajanjem Slavonije Požega postaje središte sandžaka, a oslobođanjem od Turaka 1688. godine Požega ponovno postaje središte županije sve do 1914. godine. Obnavlja se 1992. godine. Grad Požega status slobodnoga kraljevskoga grada dobiva 1765. godine i proteklih stoljeća doživljava urbani, trgovački i gospodarski razvoj kao jedno od glavnih središta Slavonije sa značajnim vojnim i crkvenim funkcijama. Pod vlašću Habsburgovaca Požega dobiva prepoznatljivu baroknu gradsku jezgru. Od baroknih spomenika ističe se katedrala sv. Terezije Avilske, zatim jedna od najstarijih gimnazija u Hrvatskoj te samostan s knjižnicom iz 1699. godine, crkva sv. Lovre, kazalište, ljekarna, fi-

lozofski studij iz 1727. godine, čime Požega dobiva status slavonske Atene. S vremenom središte Slavonije postaje Osijek te Sl. Brod. Gospodarski značaj ove županije leži u snažnoj konditorskoj industriji Zvečevo, metalnoj industriji Plamen, tekstilnoj i drvenoj industriji (Spin Valis), kao i industriji građevinskog materijala. Posljednjih godina u Požegi je otvoreno veleučilište i katolička gimnazija.

SLAVNI VIENOGRADI I IZVRSNA VINA

Pakrac je grad duge urbane tradicije, a još 1265. godine u njemu se kovao novac banovac, što je prva kovana moneta u Hrvatskoj. Na njemu je bila otisnuta kuna zlatica koja je danas na grbu grada. Za vrijeme turske vladavine bio je središte sandžaka. Grad je tijekom Domovinskog rata bio prva crta bojišnice te je bio devastiran. Nekada grad obrta i trgovine, danas uz susjedni lipički kraj razvija lovni i planinarski turizam (Omanovac). Pleternica ima jednu od najstarijih škola iz 1779. godine, dok je grad

Kutjevo na južnim obroncima Krndije najveći hrvatski proizvođač vina.

Kutjevački vinski podrum podignuli su 1232. godine redovnici cisterciti, a uz njega se nalazi poznati dvorac. Nakon isusovaca, podrum preuzima obitelj Turković. Kutjevo je danas sa svojim sortnim vinima graševinom, sivim i bijelim pinotom, tramincem i rajnskim rizligom najznačajnije mjesto na enološkoj karti Hrvatske i ovog dijela Europe. Lipik, koji se nalazi na zapadnim obroncima Psunja, poznat je po mineralno-termalnom izvoru koji se koristio još u antičko doba, a koji je danas temelj lječilišnog turizma. Lipik je poznat i po ergeli lipicanaca koji se nalaze i u grbu grada. Tijekom Domovinskog rata konji su bili odvezeni u Srbiju, no vraćeni su u Hrvatsku.

Županiju čini pet gradova i pet općina. Gradovi su: Požega s 20.943 stanovnika 2001. godine, Pakrac 4.772 st., Pleternica 3.739 st., Kutjevo 2.826 st. i Lipik 2.300 st. Općine su: Brestovac sa 796 st., Čaglin 677, Jakšić 2.003, Kaptol 1.570 st. i Velika 2.249 st. ■

Čuvena Lipička ergela ponovno živi

Kutjevački dvorac – središte vinarske kulture u požeškom kraju

ENG Požega-Slavonia County, with its capital city of Požega, is situated amidst the historical Croatian region of Slavonia. It is numbered among the smaller Croatian counties with about 85,000 inhabitants.

Uvijek na dobrome tragu

Posljednjih dvadesetak godina svoje stručno znanje dr. Klačka usmjerava sve više i na hrvatske teme. Posebno ga zaokuplja problematika iz kojeg kraja Hrvatske su došli Hrvati u Devinsko Novo Selo

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Mala hrvatska zajednica u Slovačkoj ima svoje predstavnike i u znanstvenim krugovima. Jedan od njih je povjesničar i arhivist dr. sc. Jozef Klačka. Ovaj vitalni i aktivni umirovljenik rođen je 1938. u Devinskome Novom Selu, starome hrvatskom naselju nedaleko od Bratislave. U sklopu svojih istraživačkih radova posjetio je nedavno Zagreb. "Uvijek kad dođem u Hrvatsku, veselo mi zaigra srce. Iako živim 400-tinjak kilometara sjevernije, ovdje se nekako osjećam kao doma. Tu ljubav prema Hrvatskoj prenio sam i na djecu. Kad su bili mali, dolazili smo na ljetovanje na Jadran. Onda bi oni rekli: 'Opet smo doma.' Djeca su odmah uočila kako ljudi ovdje govore slično kao djed i baka u Devinskome Novom Selu", priča nam naš simpatični sugovornik.

Spomenuti djed i baka su Jozefovi roditelji Luka (1906. - 1980.) i Veronika (1908. - 1988.). U obitelji se, kaže Klačka, govorilo samo hrvatski, naravno starim hrvatskim dijalektom

Dr. Jozef Klačka

tipičnim za Devinsko Novo Selo. "Tada su svi mještani govorili hrvatski i kod kuće i na ulici. Djeca bi tek u školi počela silom prilika usvajati i slovački." Na moje pitanje kakav su odnos imali Slovaci prema Hrvatima, kaže da su uvijek odnosi bili dobri i da nije bilo netrpeljivosti koja se često javlja između većinskog i manjinskog naroda. "Slovaci su nas simpatizirali. Jedino su im neke naše riječi zvučale smiješno, pa bi se na taj račun ponekad našalili."

Nakon osnovne škole u Devinskome Novom Selu, u Bratislavi pohađa gimnaziju, a zatim studira povijest i arhivistiku na bratislavskom sveučilištu. Uspješno i brzo se školuje pa je u svome naraštaju bio najmlađi absolvent na cijelome

Sveučilištu. "Zapravo sam htio upisati arheologiju, međutim, te godine nisu upisivali taj studij pa sam postao arhivist iako to nisam želio. No, kasnije nisam požalio." Upravo tako, zašto bi i požalio kad je u arhivistici ostvario zavidnu karijeru. Nakon diplome 1960. zapošljava se u Slovačkome državnom arhivu, a od 1969. radi u Arhivu Slovačke akademije znanosti. Od 1976. do umirovljenja 2003. ravnatelj je toga ugled-

Sa sinom na izletu

Devinsko Novo Selo, staro hrvatsko naselje nedaleko od Bratislave

noga slovačkog arhiva. Iako je već nekoliko godina u mirovni, kaže kako to ne znači da je njegov rad u arhivu završio. Ondje ga se i danas može gotovo svakog dana susresti.

Uz svoju profesionalnu karijeru uključio se aktivno u djelovanje hrvatske manjinske zajednice koja je padom komunizma 1989. doživjela u Slovačkoj svojevrsni narodni preporod. Tada postaje član Odbora hrvatskog društva u Devinskome Novom Selu, a zatim i predstavnik hrvatske manjine u Slovačkom savjetu za manjine. Kasnije postaje i član Komisije za manjine u Ministarstvu kulture, a od 2006. je zastupnik hrvatske manjine pri slovačkoj Vladi.

Posljednjih dvadesetak godina svoje stručno znanje usmjerava sve više i na hrvatske teme. "Posebno me zaokupila problematika iz kojeg kraja Hrvatske su došli Hrvati u Devinsko Novo Selo. Među nama manjincima to je često pitanje. Kopajući po zagrebačkim arhivima naišao sam na popise kmetova na vlastelinstvima istočno od Zagreba. U jednome doku-

Prezimana zabilježena 1541. na području istočno od Zagreba koja nose hrvatski doseljenici u Devinskome Novom Selu 1552. su: Barušić, Bertolić, Bertović, Besedić, Bobković, Božić, Bučić, Fabianić, Fabšić, Hunić, Ivančić, Ivanović, Jakšić, Janković, Klasić, Košutić, Kovačić, Lahković, Lučenić, Mančić, Martanović, Mažić, Mihalković, Mikletić, Milošić, Pajanić, Pavlačić, Pavlašić, Pavlešić, Raacz, Ribarić, Ružović, Stojković, Šimković, Štefković, Tomančić, Tonković, Valković, Vlašić, Vrančić, Žužić.

mentu iz 1541. popisana su prezimana osoba koje su zbog turske opasnosti napustile područje istočno od Zagreba, a među njima je mnoštvo prezimana koja se nalaze u prvome popisu stanovnika Devinskoga Novog Sela iz 1552. Najviše istih prezimana je u Sesvetskom Kraljevcu. Dakle, na dobrom sam tragu za pronalazak odgovora na pitanje o našem podrijetlu", priča nam dr. Klačka i dodaje kako će rezultate svojih istraživanja objaviti u svome kapitalnom djelu 'Zlatna knjiga izvora Devinskoga Novog Sela' koju namjerava izdati 2011. Oprostili

smo se s neumornim znanstvenikom, koji je odjurio u Arhiv Zagrebačke nadbiskupije, sa željom da nas izvijesti o novim otkrićima u svome zanimljivom istraživanju. Ne sumnjamo da će ih biti još puno! ■

Jozef Klačka DSc is a prominent researcher from Slovakia, a historian and archivist who has delved into Croatian history since entering retirement, in particular finding out from which parts of Croatia people migrated to Slovakia from in the 16th century.

■ ISELJENIČKE VIJESTI

DEKRET O IMENOVANJU HRVATSKE ŽUPE SV. NIKOLE TAVELIĆA U NIZOZEMSKOJ

NIZOZEMSKA - Odlukom biskupije Rotterdam i Nizozemske biskupske konferencije od 1. siječnja 2010. Hrvatska katolička misija (HKM) u Nizozemskoj postaje personalna župa sv. Nikole Tavelića za sve hrvatske vjernike koji žive na području Nizozemske. HKM u Nizozemskoj ima oko 6.000 vjernika, a osnovana je 1971. godine. Prvi svećenik koji je s Hrvatima u Nizozemskoj dušobrižnički radio i utemeljio župu bio je fra Josip Božić, koji je nakon studija u Njemačkoj bio kapelan u jednoj njemačkoj župi, a zatim misionar

u Nizozemskoj. U toj se misiji zadržao od ožujka 1971. do 1976. godine. Nakon njega misijom je od 1976. do 1978. upravljao fra Bono Lekić, a od 1978. do 1996. fra Lovro Bosankić. Od 1996. do 2005. na toj je službi bio fra Pavo Dominiković, a od travnja 2005. do danas misiju vodi fra Ivica Jurišić. (A. Polegubić)

IZABRANA NOVA UPRAVA HRVATSKOG DOMA U ESKILTUNI

ŠVEDSKA - Hrvatski dom "Vladimir Nazor" osnovan je 1978. godine u Eskilstuni u Švedskoj. Sjedište mu se od 1993. godine nalazi u užem središtu grada Eskilstune na adresi Gamla Tullgatan 1, a ondje se redovito okuplja oko 200 članova. Potkraj 2009. godine održana je 31. godišnja sjednica Hrvatskog doma u Eskilstuni. Na sjednici je podnesen izvještaj o radu i aktivnostima tog doma, kao i ekonomski izvještaj tijekom 2009. godine. Na godišnjoj sjednici je izabran i novi Upravni odbor za 2010., čiji su članovi Irena Rogić, Danijel Kraljević, Sandro Vescevi i Dragica Jozić. Zamjenici članova UO-a su Ivan Papa i Ružica Zovko. Izabrana je i nova predsjednica - Vlatka Augustinović. Dopredsjednik Doma je Pero Lončar, tajnik Ivan Andić, rizničar Drago First, ekonom Romano Milevoj. (www.vladimirnazor.se)

GODIŠNJA KONVENCIJA HSK U ADELAIDEU

AUSTRALIJA - Godišnja konvencija AHK održana je potkraj prošle godine u Hrvatskom klubu u Adelaideu. Sviranjem hrvatske himne i minutom šutnje konvenciju je otvorio predsjednik Stjepan Asić, pozdravivši sve prisutne članove kongresa iz raznih država Australije. Konvenciji je nazočio generalni konzul RH za Viktoriju i Južnu Australiju Antun Babić, zastupajući tom prilikom veleposlanika RH u Australiji Vicencija Biuka, koji zbog osobnih razloga nije mogao biti na konvenciji. U svome pozdravnom pismu veleposlanik je naznačio važnost rada AHK u rješavanju najvažnijih pitanja za hrvatsku zajednicu i hrvatske interese i pružio tom radu svoju potporu, kao i potporu ostalih hrvatskih diplomata u Australiji. Na konvenciji je također bio i domaćin - predsjednik Hrvatskog kluba u Adelaideu Kruno Batrač. (Nova Hrvatska)

Nikad ugasla nostalgija za Hrvatskom, Dalmacijom...

"Misho's Restaurant je ekskluzivni hrvatski restoran u kojemu nudimo većinom dalmatinske specijalitete. Ugođaj upotpunjuje dalmatinska glazba i interijer u nacionalnim bojama. Gosti su nam uglavnom Australci te ljudi hrvatskog podrijetla"

Mišo u svom restoranu

Mišo s obitelji

Napisala: **Željka Lešić**

Rodni Split smo napustili 8. ožujka 1966. godine. Otišli smo najprije vlakom u Zagreb, a onda za Trst i Đenovu, pa brodom 'Guliamo Marconi' kroz Suez do daleke Australije. Naime, otac Šime, pomorac rodom iz Supetarske Drage na Rabu, u Australiji je imao nećakinju koja ga je nagovarala da dođe. Nije mu bilo teško donijeti odluku jer kod kuće je imao ženu, troje djece, maminu tetu, djeda i baku, a on je jedini primao plaću. Otac je odlučio napustiti rodnu grudu i krenuli smo za boljim životom u Australiju. Ondje smo došli za Uskrs 1966. godine. Stariji brat Vlado, tada osamnaestogodišnjak, odmah je počeo radi kao kadet na brodu, dok je mlađi brat Jakša (10 god.) tada išao u osnovnu školu - objašnjava sugovornik.

- Shvatio sam da mi nema drugoga nego ići na zanat koji se u Australiji uči na praksi, a jedan dan tjedno u školi. Tako sam završio za soboslikara. Za-

tim sam završio jednogodišnji poduzetnički tečaj - objašnjava Misho te dodaje kako se 1970. oženio Tanjom Lang, rodom iz Splita, a koju je upoznao u Sydneyu, i s kojom ima dva sina, 39-godišnjeg Michaela koji živi u Brisbaneu gdje ima tvrtku za grafički dizajn i 33-godišnjeg Sashu, koji se vratio 2007. u Hrvatsku gdje u Dubrovniku radi u jednoj turističkoj agenciji.

VATERPOLSKA KARIJERA

- Budući da sam još u splitskom klubu 'Jadran' počeo igrati vaterpolo, zajedno s Ratkom Rudićem, s kojim sam i danas prijatelj, u Brisbaneu sam nastavio vaterpolsku karijeru. U Australiji sam igrao za 'Magyars WK', za reprezentaciju Queenslanda, a 1980. sam prekinuo igračku karijeru zbog restorana, ali nastavio sam kao trener. Vodio sam reprezen-

Obitelj Lušić
večer prije
odlaska za
Australiju (7.
ožujka 1966.)

tacije Queenslanda za igrače mlađe od 21 godinu te mladu reprezentaciju Australije. Mlađi brat Jakša, ili kako ga ovdje zovu Jack, igrao je za Australiju i to protiv Jugoslavije u Njemačkoj. Bio je vratar reprezentacije četiri godine. Također sam igrao i nogomet za prvoligaški klub 'Azzuri' da bih nakon toga, kada se osnovala Brisbanska Croatia, bio prvi trener, a i igrač. Krajem sedamdesetih godina u Brisbaneu se počeo emitirati etnički radio te sam bio jedan od njegovih utemeljitelja i prvi koordinator hrvatskoga jezičnog programa. To sam radio dobrovoljno četiri godine. Hrvatska matica iseljenika puno mi je pomogla u tome - kaže naš sugovornik. Prisjeća se kako je među igračima vaterpola imao prijatelja koji je otvorio trgovinu boja i lakova, i koji ga je pozvao da dođe raditi za njega. Ističe kako je sedam godina kasnije postao glavni direktor te tvrtke koja je imala trgovine diljem države Queensland. Nakon toga je napustio tvrtku i zajedno s roditeljima i suprugom 1980. otvorio prvi "Misho's Restaurant".

PROMOTOR DALMATINSKE KUHINJE

- Otac Šime i majka Tereza bili su kuhari, a supruga Tanja i ja smo posluživali. Bio je to pravi dalmatinski restoran. U to vrijeme u Brisbaneu nije bilo takve kuhinje. Roditelji su otišli u mirovinu 1986., a Tanja i ja smo nastavili te 1988. otvorili drugi restoran koji smo nazvali "Spalato", a u kojemu je kuhao Ivo Kondrić, kojeg smo doveli iz Opatije. Prvi restoran smo prodali 1992., a drugi 1994. Tri godine kasnije, 1997. otvorili smo treći restoran i opet ga nazvali "Misho's Restaurant". Restoran je radio deset godina, te smo ga 2007. prodali. Nakon toga smo otišli u Hrvatsku na zasluženi odmor gdje smo ostali tri mjeseca.

Tijekom boravka u domovini, Misho se susreo sa školskim prijateljem Goranom Albinijem-Kamanjom koji mu je pokazao novu modernu hrvatsku kuhinju. U Splitu je upoznao Zlatka Marinovića u restoranu "Nostromo" gdje je dobio ideje za novi restoran u Australiji, današnji "Misho's Restaurant".

- Ovo je ekskluzivni hrvatski restoran većinom s dalmatinskim specijalitetima. Ugođaj upotpunjuje dalmatinska glazba i interijer u nacionalnim bojama. Gosti su nam uglavnom Australci te ljudi hr-

Vaterpolo momčad pred finalnu utakmicu prve lige Queenslanda 1979. (Mišo stoji treći s lijeva, golman s crvenom kapicom je brat Jakša)

vatskog podrijetla. Možemo primiti 60 gostiju, 40 unutra i 20 na terasi. Među gostima našeg restorana često su i poznate osobe, npr. današnji premijer Australije Kevin Rudd, te glumci, športaši... Naši doseljenici ne izlaze puno u restorane. Oni su došli u Australiju da zarade nešto novca, te da se vrate u domovinu, pa tako i žive odnosno ne troše, ali se uglavnom nikad ne vrate, nego samo sanjaju o domovini - objašnjava Misho, napominjući kako su drugi i treći naraštaj drukčiji. Željni su svojih korijena te dolaze u restoran i dovode Australce kako bi im pokazali što je hrvatska kuhinja.

'JA SAM MEDITERANAC'

Preko diplomatskih predstavništava te Hrvatske turističke zajednice dobili su dosta promidžbenih materijala koji poklanjaju gostima prigodom organiziranja hrvatskih večeri. - U posljednjih pet godina poslali smo najmanje tisuću ljudi na godišnji odmor u Hrvatsku - kaže on.

Na pitanje koji su mu planovi vezani uz Hrvatsku, Misho spremno odgovara kako iduće godine planira gastronomsku turneju po Hrvatskoj. - Turneju organizira naš sin Sasha u Dubrovniku. Bit će to trodnevno putovanje od Zagreba do Dubrovnika, a od toga dva tjedna ćemo ploviti Jadranom od otoka do otoka te posjećivati razne restorane - ističe naš sugovornik. - Želja za povratkom u Hrvatsku odnosno u Dalmaciju prisutna je od prvog dana.

Prilike to nisu dopustile u prošlosti, ali otkad mi mlađi sin živi u Dubrovni-

ku, ta želja će se uskoro ostvariti. Kad se vratimo, svakako ću pomoći sinu da otvori svoju tvrtku, a i sagrađiti ćemo nešto na otoku Šolti gdje imamo malo imanje, koje treba još zakonski riješiti. Naime, po katastru to pripada mojoj majci, ali na sudu je još na škundjeđu i već se sedam godina vodi spor. To je nešto što se ovdje u Australiji brže rješava. Takve i ostale procedure su jedan od razloga zašto se iseljenici ne vraćaju.

Koliko mu nedostaje rodna gruda? - To je teško odgovoriti jer obje zemlje su lijepe na svoj način. Obje imaju dobrih i loših strana, ekonomskih i političkih problema. Nostalgija je to što nas vuče natrag. Zato vjerujem da bi me, kad bih se vratio u Hrvatsku, nostalgija vukla i prema Australiji. Međutim, ja sam Mediteranac, volim život i to me vuče natrag u Dalmaciju. ■

Mišo i supruga Tanja ispred svog drugog restorana "Spalato" (1988.)

ENG An interview with Australian Croatian Miroslav 'Misho' Lušić of Brisbane. Now a renowned restaurateur and the proprietor of Misho's restaurant he was once a well-known water polo player and coach and an anchor at a Croatian language radio station.

Tragom predaka

“Pred zagonetkom obiteljskog stabla” Mladena Pavera i Gordana Gledeca prva je knjiga ove vrste u Hrvatskoj, ističu autori, a nastala je iz bilježaka na kreativnoj radionici “Za svojim korijenima”

Napisala: **Mira Ćurić**

Tko su nam bili preci, gdje su živjeli, zbog čega su se i kamo selili i mnogobrojna druga pitanja poprilična su zagonetka. No, kako se s njima hvataju u koštac mnogi naši suvremenici pokazuju mnogobrojna rodoslovna društva i internetske stranice diljem svijeta čiji članovi istražuju svoje korijene stoljećima unatrag.

Nama veliku pomoć u tome može pružiti priručnik Mladena Pavera i Gordana Gledeca *Pred zagonetkom obiteljskog stabla*, odnosno *Priručnik za istraživanje obiteljskog rodoslova* (Matis, Pregrada, 2009.).

U prvom dijelu Mladen Paver, umirovljeni novinar, prikazuje nam dokumente i ustanove, objašnjava postupke i faze svojih istraživanja koja su ga dovela do mnogobrojnih zanimljivih i korisnih podataka o njegovoj obiteljskoj povijesti čiji najstariji poznati preci vode do Matije Gupca i njegova vremena. No, iz njegove priče doznajemo i mnoge korisne podatke.

Nudeći savjete i upute te odgovore na pitanja od čega i kako krenuti te kako se probijati kroz sve neprobojnu prošlost, autor uz sažete naputke daje malu povijest matičnih i župnih knjiga, jezika kojim su pisane, društveno-političke povijesti koja ih je diktirala, institucija u kojima je to arhivsko blago pohranjeno itd. Navodi i druge izvore podataka, urbare, dike, decime, Status Animarum, sudske dokumente, evidencije o porezima, mjestopise i šematizme te današnje publikacije koje nude sustavan i pregledan popis mnogih potrebnih arhivskih dokumenata na jednome mjestu. Upozorava i na dvojbe, probleme, šifre i kratice, a donosi i Rječnik latinsko-hrvatsko-

engleski osnovnih genealoških pojmova te opsežnu bibliografiju.

Prva knjiga ove vrste u Hrvatskoj odnosno *Priručnik za istraživanje obiteljskog rodoslova*, kako autor ističe, nastala je iz bilježaka na kreativnoj radionici za treću dob “Za svojim korijenima” Sveučilišta u Zagrebu. Danas su sve brojnija ovakva istraživanja obiteljske povijesti koja dopunjuje sliku opće povijesti.

Naime, od početnog cilja slaganja vlastitoga rodoslovnog stabla mnogi se upute i dalje, u istraživanje slojevitije, životnije obiteljske povijesti pa rezul-

tat može biti i obiteljska kronika, a neki krenu još dalje – kao autor Paver kojega su ova istraživanja odvela do povijesne antroponomastike (najstarija prezimena i promjene njihova oblika tijekom povijesti). Dio njegove bogate datoteke od 20.000 tragova najstarijih prezimena s područja Banske Hrvatske prikazan je i u ovome djelu (Zabok, D. Stubica, Pregrada, Oroslovje...). Izradio je oko 30 obiteljskih kronika s rodoslovnim stablima starim do 350 godina.

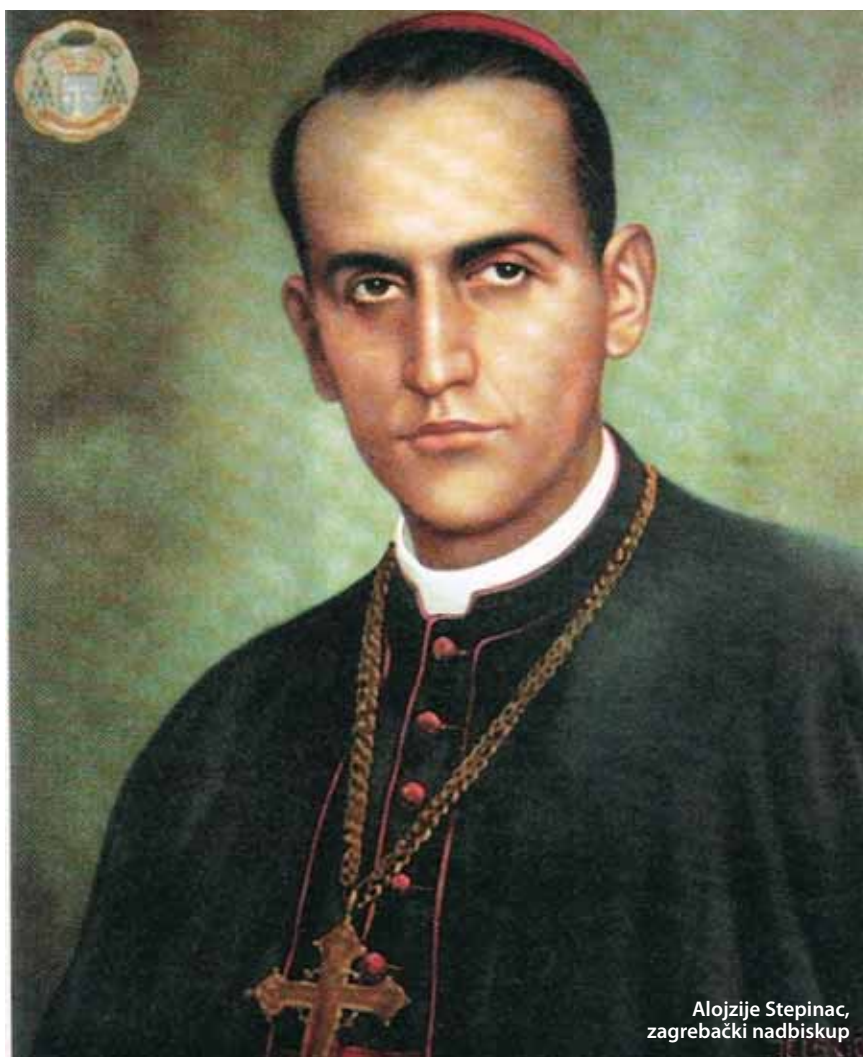
No, vratimo se vlastitom istraživanju. Treba odrediti cilj, naoružati se strpljenjem i početi traganje te odabrati računalni program... Tu dolazimo do drugog dijela knjige pod naslovom “Računalo i rodoslovlje” u kojem nam prikaz najnovijih računalnih rodoslovnih programa daje Gordan Gledec, docent na zagrebačkome Elektrotehničkom fakultetu te urednik internetske stranice: www.rodoslovlje.hr.

Zanimljiv i prepun savjeta, tekst nas doista mami da se uputimo u pustolovinu pretraživanja rodoslovlja na internetskim stranicama, u bazama podataka, na blogovima, osobnim stranicama, a navedeni računalni programi za izradu vlastitoga rodoslovlja su: *Ancestral Quest*, *Brother's Keeper*, *GenoPro*, *Family Tree Maker*, *Legacy Family Tree*, *Personal Ancestral File*, *RootsMagic* (stranice *Busko Blato Family Tree* posjećuje autorica ovoga teksta). Također, tekst je ilustriran grafičkim prikazima različitih vrsta rodoslova, sustavno i pregledno pa svatko može odabrati ono što mu se najviše sviđa. I nakon toga – samo treba napraviti prvi korak. ■

Pred zagonetkom obiteljskog stabla (*Facing the Riddle of the Family Tree*) is a practical genealogical reference book by Mladen Paver and Gordan Gledec, and the first book of its kind in Croatia and, as the authors point out, emerged from notes made at a creative workshop called *After Our Roots*.

Pola stoljeća od smrti Alojzija Stepinca

Stepinac je 1946. uhićen i izveden pred Vrhovni sud Hrvatske. Iako nadbiskup nikada nije prihvatio optužbe za navodno djelovanje "protiv naroda i države" za vrijeme rata, u montiranom procesu koji je trajao nepunih mjesec dana osuđen je na zatvor s prisilnim radom u trajanju od 16 godina

Alojzije Stepinac,
zagrebački nadbiskup

Piše: **Željko Holjevac**

Svake godine 10. veljače slavi se Stepinčevo, spomen-dan blaženog Alojzija Stepinca, zagrebačkog nadbiskupa i kardinala, koji je toga dana prije pola stoljeća preminuo u 14 sati i 15 minuta izustivši šaptom: "Fiat voluntas tua."

(Budi volja tvoja.) Jednoga od najvećih imena Katoličke crkve u Hrvatskoj papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženim u Mariji Bistrici 3. listopada 1998. prigodom svoga drugoga pastoralnog pohoda Hrvatskoj.

Alojzije Viktor Stepinac došao je na svijet 8. svibnja 1898. u mnogobrojnoj obitelji Josipa Stepinca, poljoprivredni-

ka u Brezariću kraj Krašića. Završio je četverogodišnju mjesnu pučku školu. Zatim je pohađao klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Maturiravši 1916. u jeku Prvoga svjetskog rata, pozvan je odmah u austro-ugarsku vojsku i upućen na vojničku obuku u Rijeku, gdje je redovito pohodio svetište Majke Božje na Trsat, a zatim je raspoređen na talijanskom bojištu. Ranjen 1918., pao je u talijansko zarobljeništvo, u kojem je učio talijanski jezik, da bi kraj rata dočekaao kao dragovoljac u Jugoslavenskoj legiji na Solunskom bojištu u sjevernoj Grčkoj. Nakon što je rat završio raspadom Austro-Ugarske i ulaskom Hrvatske u kraljevsku Jugoslaviju, Stepinac se u proljeće 1919. vratio u zavičaj.

STUDIJ U RIMU

Nakon povratka kući, na nagovor oca upisao je agronomiju u Zagrebu, ali je studij napustio već nakon prvog semestra, vrativši se na obiteljsko imanje. Kao pripadnik katoličke mladeži sudjelovao je 1922. na međunarodnom susretu katoličke mladeži u Brnu, noseći hrvatsku zastavu. Neko vrijeme udvarao se Mariji Horvat, kćerki svoga učitelja iz pučke škole, koju je čak i zaprosio, ali je na kraju odustao od braka, a nesuđena supruga vratila mu je prsten. Shvativši da nije stvoren ni za poljoprivredu ni za obitelj, sve je više naginjao svećeničkom pozivu. Tome su na svoj način pripomogla druženja i susreti u sklopu Hrvatskoga katoličkog pokreta u Đakovu i drugdje, a zacijelo i činjenica da je njegov stric Matija Stepinac bio kanonik. Isprva je razmišljao o odlasku na studij u Innsbruck, ali je na nagovor i preporuku svećenika Josipa Lončarića, svoga razrednika u gimnaziji, u listopadu 1924. otišao u Rim, gdje je na Gregorijanskom sveučilištu sedam godina stu-

Župna crkva
bl. Alojzija
Stepinca u
Krašiću

Alojzije Stepinac s
Antom Pavelićem

Kip kardinala Stepinca ispred
hrvatske crkve u Chicagu

dirao teologiju. U Rimu je u jesen 1930. zaređen za svećenika, a mladu misu služio je u crkvi Santa Maria Maggiore na blagdan Svih svetih.

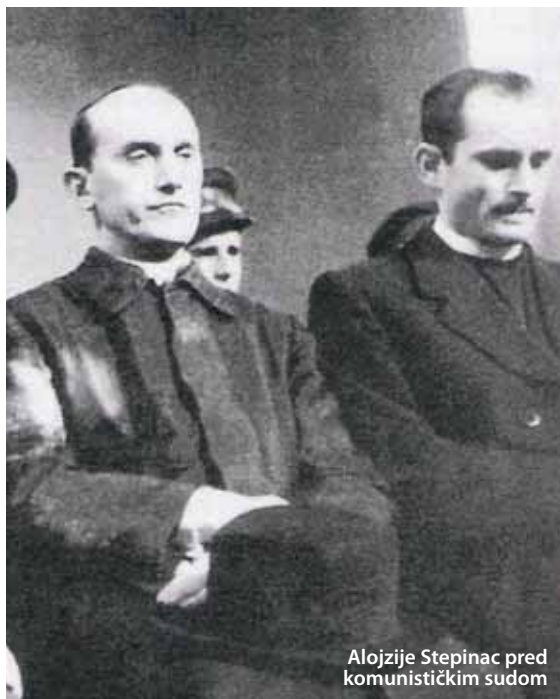
NEOČEKIVANI IZBOR

Stekavši polovicom 1931. naslov doktora teologije, vratio se iz Rima u Krašić. Odmah je podnio molbu da mu se dodeli župa, ali ga je zagrebački nadbiskup Antun Bauer kao mladog i obrazovanog klerika doveo u svoju kuriju na Kaptolu i imenovao ceremonijarom. Kad je nadbiskup u studenome 1931. osnovao Caritas, postavio je na čelo te dobrotvorne ustanove Stepinca, koji je prionuo otvaranju pučkih kuhinja i nagovaranju ljudi na davanje dragovoljnih priloga. Kad se ubrzo postavilo pitanje nasljednika ostarjelog nadbiskupa Bauera, izbor je neočekivano pao na voditelja Caritasa. Budući da je on s doktoratom Papinskog sveučilišta odgovarao Svetoj Stolicu, a kao solunski dragovoljac bio je po volji i kralju Aleksandru koji je davao pristanak na papine odluke o imenovanjima crkvenih dostojanstvenika, 1934. je objavljeno da je upravo Stepinac, unatoč mladoj životnoj dobi, postavljen za nadbiskupa-koadjutora s pravom nasljedstva zagrebačke prabiskupske stolice. Uzeo je geslo "In Te, Domine, speravi" (U tebe se, Gospodine, uzdam.), te je primljen i u franjevački red, a kad je

nadbiskup Bauer u prosincu 1937. umro, Stepinac je i formalno postao novi zagrebački nadbiskup.

SUKOB S USTAŠKIM VLASTIMA

Nakon sloma kraljevske Jugoslavije u Travanjskom ratu 1941. i proglašenja Nezavisne Države Hrvatske, Alojzije Stepinac se odmah susreo s Antom Pavelićem, poglavnikom NDH, a svećenstvu Zagrebačke nadbiskupije poslao je okružnicu u kojoj je odredio da se u svim župnim crkvama održi svečani "Te Deum" u povodu proglašenja Nezavisne Države Hrvatske. Iako je spremno pozdravio uspostavu hrvatske države, smatrajući je nacionalnim oslobođenjem hrvatskoga naroda nakon višestoljetne tuđinske vladavine, zagrebački nadbiskup ubrzo je došao u sukob s ustaškim vlastima zbog njihovih nasilnih postupaka protiv Srba i Židova. Polazeći od kršćanskog humanizma, Stepinac je dizao glas protiv progona onih koji drukčije misle ili pripadaju drugoj vjeri, propovijedao protiv Jasenovca i rasizma, a imao je određenu ulogu i u spašavanjima pojedinaca i skupina. Posebno je bila zapažena njegova propovijed 31. listopada 1943. pred zagrebačkom katedralom, kada se jasno distancirao od fašizma kao desnog radikalizma, izrazivši u isto vrijeme otklon i od komunizma kao lijevog totalitarizma. Iako oko Stepinčeva djelovanja u doba

Alojzije Stepinac pred komunističkim sudom

Drugoga svjetskog rata postoje mnogo-brojna neslaganja, nedvojbeno je da je on bio za samostalnu hrvatsku državu, ali se nije mogao složiti s ponašanjima koja su bila u raskoraku s kršćanskim naukom. Vlasti NDH nisu bile zadovoljne kritički intoniranim istupima Kaptola i Stepinca u javnosti. Neki tvrde da su ustaše pripremali njegovo uhićenje, navodno čak i atentat na njega. Istovremeno je zagrebački nadbiskup preko Svete Stolice prosvjedovao protiv anglo-američkog bombardiranja hrvatskih gradova, a bio je i sve zabrinutiji za sudbinu hrvatskoga naroda zbog njegove podijeljenosti u ratu u kojem se “bore svi protiv svijeta”, kako je jednom rekao.

ROBIJANJE U LEPOGLAVI

Poslije sloma NDH i obnove Jugoslavije pod vodstvom Josipa Broza Tita i njegovih komunista, Alojzije Stepinac suočio se s novim iskušenjima. Nekoliko dana nakon ulaska partizana u Zagreb u svibnju 1945. uhićen je i podvrgnut istrazi, ali je ubrzo pušten na slobodu jer je Tito pokušao pridobiti vrh Katoličke crkve u Hrvatskoj za odvajanje od Rima. To mu nije pošlo za rukom jer je Stepinac bio odan crkvenoj matici, gajeći zazor prema ideologiji koja je tvrdila da je vjera “opijum za narod”. U rujnu 1945. hrvatski su biskupi objavili pastirsko pismo u kojem su osudili komunistički režim, pa

su odnosi između Kaptola i novih vlasti postali iznimno napeti. Godinu dana kasnije Stepinac je uhićen i izveden pred Vrhovni sud Hrvatske. Iako nadbiskup nikada nije prihvatio optužbe za navodno djelovanje “protiv naroda i države” za vrijeme rata, u montiranom procesu koji je trajao nepunih mjesec dana osuđen je na zatvor s prisilnim radom u trajanju od 16 godina, gubitak građanskih prava u trajanju od pet godina i zapljenu imovine. Kaznu je do 1951. izdržavao u Lepoglavi, a zatim je prebačen u Krašić, gdje je do smrti ostao u kućnom pritvoru pod policijskom paskom.

Nakon što je Vatikan 1952. imenovao zatočenoga zagrebačkog nadbiskupa kardinalom, socijalistička Jugoslavija je prekinula diplomatske odnose sa Svetom Stolicom. Uskoro je Stepincu dijagnosticirana bolest krvi, a postoje sumnje da je bio trovan. Kad je 1960. umro, nadbiskup-koadjutor Franjo Šeper zatražio je da se njegovo tijelo doveze u Zagreb. Vlasti su to isprva odbile, ali su na kraju dopustile da kardinal bude pokopan u kripti zagrebačke katedrale. Pogrebni obred završen je pjevanjem pjesme “Ecce quomodo moritur iustus” (Evo kako umire pravednik).

GODINE 1998. PROGLAŠEN BLAŽENIKOM

U doba socijalističke Jugoslavije o Alojziju Stepincu nije se javno govorilo, a ako ga se i spominjalo činilo se to uglavnom u negativnom kontekstu. Katolička crkva dosljedno je čuvala uspomenu na njega, kao i hrvatsko iseljništvo, osobito Hrvati u Americi i Australiji, ali i drugdje. Godine 1970. i 1994. pokrenuta je inicijativa da se Stepincu za zasluge u spašavanju Židova posthumno dodijeli izraelsko priznanje “Pravednik među narodima”, ali je to oba puta odbijeno. Do prave rehabilitacije Stepinca i uravnoteženijeg odnosa prema njemu došlo je tek u samostalnoj Republici Hrvatskoj. Hrvatski sabor je već 1992. donio *Deklaraciju o osudi političkog procesa i presude kardinalu dr. Alojziju Stepincu*, a papa Ivan Pavao II. proglasio ga je 1998. blaženikom Katoličke crkve. ■

ENG Stepinac Day is celebrated every year on February 10th in memory of the Blessed Aloysius Stepinac, Cardinal and Archbishop of Zagreb, who passed away on this day a half century ago. One of the leading figures of the Catholic Church in Croatia, he was proclaimed blessed by Pope John Paul II in Marija Bistrica on October 3rd 1998 during his second pastoral visitation to Croatia.

Kardinalova soba u Krašiću u kojoj je preminuo

Sarkofag Alojzija Stepinca iznad grobnice u zagrebačkoj katedrali

Pogrebni obredi i pokop kardinala Stepinca u zagrebačkoj katedrali

Vrijedan prilog velikoj obljetnici

"Dugo mi je ležalo na srcu skupiti narodne običaje gradišćanskih Hrvata, koje su naši praoci u prošlosti cijenili, poštovali i s njima živjeli", kaže autor

Napisao: Mijo Ivurek

U sklopu obilježavanja 80. obljetnice Hrvatskoga kulturnog društva, najstarije kulturne ustanove gradišćanskih Hrvata, pojava knjige o njihovim narodnim običajima istinski je kulturni događaj. Riječ je o najpotpunijem do sada objavljenom radu na ovu temu i najboljem prilogu ovoj značajnoj obljetnici. Nakladnici su Literarno i kulturno društvo iz Fileža i Hrvatsko kulturno društvo iz Željeznoga.

U uvodnoj riječi autor Martin Jordanić kaže: "Dugo mi je ležalo na srcu skupiti narodne običaje gradišćanskih Hrvata, koje su naši praoci u prošlosti cijenili, poštovali i s njima živjeli. Velika bi bila šteta za našu narodnu grupu u Austriji, Ugarskoj, Slovačkoj i Češkoj da se izgube tragovi narodnog življenja i njihovih običaja." Dosadašnji predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva mr. sc. Robert Sučić u predgovoru naglašava: "Kad su se naši praoci selili iz stare domovine u nepoznatu novu, nosili su sa sobom tri dragocjene kinče (uresa, stečevine): vjeru, hrvatski jezik i svoje narodne običaje. A oni su vezani uz važne događaje u ljudskom životu, od poljoprivrednih radova, vinogradarstva, obrta, uz određene

kalendarske dane." Tako, prema riječima Roberta Sučića, imamo "kalendarske, životne i djelatne običaje i navade".

Autor je knjigu koja ima 286 stranica podijelio u tri poglavlja. U prvom poglavlju obrađuje "Običaje kroz godinu", po mjesecima, primjerice uskrсне, božićne i druge običaje, preko prikaza, zapisa pripovjedača, poslovice, ilustracija, narodnih vjerovanja, notnih zapisa...

U drugom poglavlju iscrpno su prikazani "Običaji kroz život", od porođaja, krštenja, svadbenih običaja do običaja vezanih uz smrt i pokop. Na poslijetku, u ovom poglavlju prikazane su starinske gradišćanske kuće.

U trećem poglavlju Jordanić daje iscrpan popis literature, pisce i pripovjedače običaja, fotografije i kartografiju (jezičnih granica te naselja gradišćanskih Hrvata u Češkoj, Austriji, Slovačkoj i Mađarskoj).

Rad na knjizi trajao je 12 godina, a autor je obišao 58 sela i obavio razgovore s više od 80 pripovjedača i autora. Najbolje to sam ilustrira: "Običaji su prikazani i citirani na najbolji način kot mi je bilo moguće, a pišeni su tako kako

Martin Jordanić's worthy volume *Narodni običaji gradišćanskih Hrvata* (*The Folk Customs of Burgenland Croats*) has been printed in the frame of the 80th anniversary of the Croatian Cultural Association, the oldest cultural institution among the Burgenland Croats of Austria.

su mi ljudi povidali." Spomenimo samo neka gradišćanska mjesta iz kojih su prikazani običaji: Filež, Nova Gora, Veliki i Mali Borištof, Mjenovo, Čemba, Gerištof, Cindrof, Šušev, Pinkovac, Donja Pulja, Uzlop, Plajgor, Bijelo Selo, Cogrštof, Stinjaki...

Običaji su utemeljeni na elementima matične domovine iz koje su se gradišćanski Hrvati iselili, ali i stalnoga etničkog miješanja i utjecaja nove postojbine. U velikoj mjeri proizlaze iz vjerskog života, ali i iz prastarih praznovjernih običaja proizašlih iz poganskih vremena. Kako su se Hrvati doselili iz različitih hrvatskih krajeva, tako i njihovi običaji u novoj domovini nose i takve prepoznatljive karakteristike.

Martin Jordanić na kraju naglašava važnost nastavka rada na skupljanju dokumentacije o narodnim običajima, koju bi trebali etnolozi i etnografi te znanstvene ustanove stručno obraditi.

Zaključimo prikaz ove vrijedne knjige porukom Roberta Sučića: "Svi smo mi odgovorni za opstanak naše kulturne tradicije i za njezinu povezujuću ulogu u austrijskom i hrvatskom kulturnom životu." ■

MANJINSKE VIJESTI

SOMBORSKI KAZALIŠTARCI GOSTOVALI U SLAVONIJI

REŠETARI - U Društvenom domu u Drežniku, selu nedaleko od Nove Gradiške, održana je kazališna predstava "Oporuka" dramske sekcije HKDU-a "Vladimir Nazor" iz Sombora. Ova komedija, rađena po motivu opere Giacomo Puccinija u adaptaciji Ivice Janjića, ujedno je i prva kazališna predstava ikad prikazana u Drežniku. Tim povodom pozdravnu riječ publici uputila je voditeljica dramske sekcije iz Sombora i redateljica predstave Marija Šeremešić. Isprepletena nizom nepredvidljivih i komičnih scena, komedija je nasmijala i zabavila publiku. Iako su u pitanju bili kazališni amateri, glumci su se odlično snašli u predstavi i pokazali veliko iskustvo na sceni. Među gostima u publici bili su i predsjednik HKDU-a "Vladimir Nazor" Šima Raič, predsjednik KLD-a "Rešetari" Ivan De Villa, predsjednik KUD-a "Drežnik" Branko Vukšić. (www.resetari.hr)

IZAŠAO GRADIŠĆE KALENDAR 2010.

AUSTRIJA - Hrvatsko štamparsko društvo izdalo je Gradišće kalendar 2010. Izašao je u nakladi od 2.000 komada. Kalendar je podijeljen u 10 poglavlja, a jedan dio je posvećen velikomu jubileju - stogodišnjici Hrvatskih novina. Prvo izdanje Hrvatskih novina zvalo se 1910. godine

Naše novine. Glavna urednica kalendara je Ingrid Klemenšić. Prvi dio kalendara, kaže urednica, posvetila je tematici ovogodišnjeg jubileja Hrvatskih novina. Drugi dio se bavi različitim temama, velika tema je i povijest, a najvažniji dio je tema vjere. Zadnji dio kalendara bavi se s djecom. Zastupljene su i teme o gradišćanskim Hrvatima. (Hrvatska redakcija ORF-a)

Naša kuhinja

Priprema: Marija Hećimović

Dok su zime bile prave zime ne samo sa snijegom, nego i s mnogo sivih, niskih oblaka i magle, poklade su tome prkosile žarkim bojama i nezaobilaznim pokladnim slasticama, a najpoznatije među njima su, naravno, krafne. Stoga se posvuda u veljači šire miomirisni tih slastica, a posljednjega dana poklada ili karnevalskog dana takve su delicije nezaobilazne. U njima podjednako uživaju i mladi i stari. Maškare luduju u svemu pa tako i u jelu i piću, a u najvažnije zalogaje svakako spadaju krafne ili, kako se još zovu u raznim krajevima Hrvatske, krafni, pokladnice, fanjki.

Stoga vas želimo podsjetiti na recept koji će zasigurno potaknuti vaše sjećanje na tople i mirisne krafne.

SASTOJCI

- 3,5 dag mlakog maslaca
- 5 dag šećera
- 1 kocka kvasca
- 5 žumanaca
- 4 dcl mlakog mlijeka
- 60 dag brašna (ili malo više, ovisi o brašnu)
- ½ žličice soli
- korica limuna
- 3 žlice ruma

PRIPREMA

- Smjesa je dovoljna za 25 do 30 krafni, ovisno o veličini kalupa. Svi potrebni sastojci prije upotrebe neka budu u toploj zatvorenoj kuhinji i neka se dalje pripremaju u takvim uvjetima.
- U okrugloj plastičnoj posudi izmiješajte šećer sa žumancima, dodajte rastopljeni mlaki maslac i dobro izradite mikserom, dodajte kvasac razmučen u malo mlakog mlijeka (od onih 4 dcl) i polako miješajući kuhačom ulijte preostalo mlako mlijeko i žlicu brašna. Neka se diže oko 20 minuta. Dodajte brašno, sol, limunovuoricu, rum i zamijesite glatko tijesto. Najbolje je energično tući drvenom kuhačom, ali može i mikserom s nastavcima za dizano tijesto.
- Tijesto je gotovo kada počnu izlaziti mjehurići, a smjesa se potpuno odljepljuje od stijenki posude. Pokrijte posudu prozirnom folijom i utopljite tijesto prekrivši ga platnom (ili prekrivačem). Tijesto se treba dizati oko 1 sat odnosno dok se smjesa ne udvostruči.
- Tijesto premijesite i istresite na dasku posutu brašnom te razvaljajte na prst debljine. Ako se smjesa lijepi za valjak, lagano je pospite brašnom. Kalupom ili staklenom čašom izrežite okrugle oblike. Ostatke skupite, zamijesite u lopticu i ponovno razvaljajte i režite oblike dok se sva smjesa ne potroši. Pokrijte čistom krpom i ostavite tako krafne dok se njihova visina ne udvostruči.
- U srednje velikoj posudi (u koju mogu stati četiri krafne) ugrijte oko 1,5 l ulja i pecite krafne tako da plivaju u ulju i da se oko njih stvaraju mjehurići srednje veličine. Prije nego što ih stavite u ulje, malo razvucite tijesto kako biste u sredini napravili malo udubljenje u koje možete staviti džem, marmeladu, čokoladu i sl., ali možete pripremiti krafne i bez tog dodatka, kako želite. Pazite pri okretanju krafni da ih ne probodete vilicom, a gotove krafne stavite na papirnate salvete kako bi se upio višak masnoće te ih zatim pospite šećerom u prahu.
- Neke domaćice smatraju da krafne treba pržiti na dobro zagrijanom ulju 1 - 1,5 minutu u poklopljenoj posudi, a zatim ih okrenuti i pržiti dalje u posudi bez poklopca. Tako se navodno dobiva svijetli rub po sredini krafne kojom se diče dobre domaćice. Pokušajte!

Nečastivi u glavici

Kako se primicao Božić, tako su pojačano proradile sve Rodijakove žlijezde. Sprema se kući punih džepova i kufera, što je značilo da će se djeđu i ostalim ukućanima moći pohvaliti svojim podvizima u tuđini, zarađenim novcem i darovima. Nešto je kupio: crne marame za strinu, majku i baku, odjeću za djeda od glave do pete, ponešto za svakog od braće i sestara, a nešto je pokupio s gradskog smetlišta. Rodijak se hvalio da je prvi otkrio otpad i na njemu svega i svačega.

U kufer je spremio plavu i crvenu žarulju koje su doduše bile pregorjele, ali to nije bilo važno jer je Runjava Glavica ionako bez struje, zatim tri bocuna različitih boja i oblika, pet najlon vrećica, nekoliko kila čavala, jednu tacnu, pokvareni radio-aparat, više zahrđalih vijaka, te nekoliko metalnih predmeta kojima Rodijak nije znao namjenu, ali su mu se učinili prelijepim. Napokon je, dan uoči polaska kući, krenuo nabaviti krunice za žensku čeljad i kip svetog Ante kojeg je vidio u izlogu prodavaonice. No, već s vrata je u mnoštvu kipova anđela i svetaca, ugledao golemu statu uoči đavla.

- Pravi đava, Bogarca ti poljubim, prozbori prestrašeni Rodijak, uzmičući prema izlazu.

Vesela prodavačica priskoči Rodijaku i ljubazno ga uvuče u prodavaonicu, a onda shvativši da se Rodijak plaši vražje maske, priđe "nečastivom" i skide kožetinu.

- Ja, Teufel, aber nicht gefährlich, govorila je prodavačica motajući oko ruku strašnu masku i runo, što je Rodijaka oslobodilo da je i sam dirnuo vruga, a onda ga uzeo u ruke, pa počeo pipati dlaku i rogove, da bi na kraju ustanovio kako se ne radi o živom đavlu, već običnoj kožetini.

U Runjavoj Glavici đavao se ukazivao svake godine barem jedanput. Mnogi su ga vidjeli, neki čuli kako ih nagovara na zlo, a jedan je broj Glavičana čak razgovarao s nečastivim. Đavao je u to vrijeme bio kao domaće stvorenje, najčešće opako, ali u pričama ponekad i smiješno. Napastovao je mlinare, čobane, stare cure, bogataše, gostioničare... Sve su te priče oživjele u Rodijakovoj glavi kad je u prodavaonici prebirao po vražjoj maski. Bilo mu je malo čudno što se u istoj sobi nalaze i vragovi i anđeli, ali kulturni svijet valjda znade što čini. Kod njih su se vjerojatno pomirili đavli i anđeli, Bog i Lucifer, razmišljao je Rodijak Čipa, pa odjednom zgrabi kupljene stvari, te ih, uz povik "kaufen", strpa u torbu. U prvi mah nije znao što bi s đavlom, ali se poslije dosjetio.

Izašavši iz autobusa u Docu, Rodijak odnese kufere u Nikolinu gostionicu da ih ne bi sobom vukao do Runjave Glavice, a sa sobom ponese torbu s nekoliko sitnica i, naravno, vražjom maskom. Nekoliko kilometara puta do sela prešao je veoma brzo, na krilima želje za susretom s ukućanima. No, na ulazu u selo, kod Grbešine kuće, Rodijak ugleda Anđu koja je za ular vodila konja, i to njihova konja, čuvenog Klecina Zekana koji je nekada bio nenadmašni svatovski trkač. Pokušao je odgonetnuti zašto Anđa Grbešina vodi na pojilo Klecina konja te na kraju zaključio da se vjerojatno radi o svatovima u Grbešinoj kući. U tom slučaju, konja hrani i poji dan uoči svatova onaj tko će ga jašiti.

Pošto je Anđa išla u buru, uvukla je glavu u ramena, kako joj vjetar ne bi ubacivao snijeg u njedra, pa tako ni Rodijaka nije opazila. Na brzinu Rodijak napravi plan da se našali s Anđom, te izvadi masku iz torbe i prebaci je preko glave. Potom je prišao konju i skinuo mu ular s glave prebacivši ga na svoj vrat, pa polako krenu za djevojkom. Kad je došao nadomak Grbešine pojate, Rodijak zategnu ular. Anđa deknu konja ne okrećući se, ali kad je Rodijak skroz zategao ular ukopavši se nogama u snijeg i vukući uže prema sebi, Anđa se morala okrenuti. Prizor koji je ugledala prenerazio je i toliko preplasio djevojku da je zanijemila, a onda otrčala do kuće.

- Zekan se pritvorio u đavla! - viknula je s kućnih vrata i onesvijestila se. Bio je to dovoljan razlog da sva čeljad izađe iz kuće i vikom da se ukazao nečastivi, pozovu sve susjede. Ubrzo se tu našlo pola Runjave Glavice. Nosili su kose, sjekire i štapove, a žene su izašle s križevima, krunicama i moćima, zativajući sve svece. Prestrašen tijekom stvari, koje su uzele daleko dramatičnije dimenzije od očekivanih, naš je Rodijak potrčao u pravcu Jakišine kuće, ali su ga neki spazili iza zida.

- Eno ga na Jakišinu guvnu, viknu netko. Pravi đava! Okružite ga ozgar.

- Nek neko ide iza Lukina đubreluka!, viknu drugi glas.

Tolika graja, vika, dreka i cika naprosto je paralizirala nesretnog Rodijaka. Krug se sužavao, a vile, kose i sjekire su se prijeteci približavale. Vidjevši u kakvoj se strašnoj situaciji nalazi, Rodijaku pade na um spasonosna misao te viknu koliko mu je grlo dopuštalo.

- Jesam đava i zato će đava svakog odnit ko mi se približi.

Otresita prijetnja zbuni i najhrabrije. Svi zastadoše i u čudu zašutješe, što Rodijaku dade vremena da se pribere.

- Jesam đava, snizi Rodijak glas, ali nisam doša da vam zlo pravim, već da vam muštuluk donesem i vesele visti ozgar javim.

- Ne virujte đavlu, javi se glas iz pozadine.

- Prvo me saslušajte, otoresito reče Rodijak.

- Biži, đavle, od kršćene duše, začu se ženski glas.

- Smeti ga, Svevišnji, doda drugi. Đavle u paka di ti je i misto!

- Zavežite, đava vam ženske moždane odnio, obrecnu se Zelčina. Ko zna ko će se odsad više pitat, ili sveti Ante ili ova garovina. Prvo da čujemo čovika..., oću kazat đavla, pa ćemo onda vidit šta ćemo s njime. Nemere pobignut!

- Zelčina pametno govori, javi se spodoba u vražjem runu, što opet zbuni njegove neprijatelje.

- Oklen ti znaš kako je Zelčini ime? - upita netko.

- Kakav bi ja bio vrug kad ne bi zna ime svakom od vas? - reče Rodijak te stade brojati imena nazočnih pokazujući na njih, čime je dobio golemo poštovanje od svih.

- Vaša nečastivosti, progovori sad snishodljivo Zelčina, Vi ste nešto govorili o muštuluku, pa bi nas zanimalo...

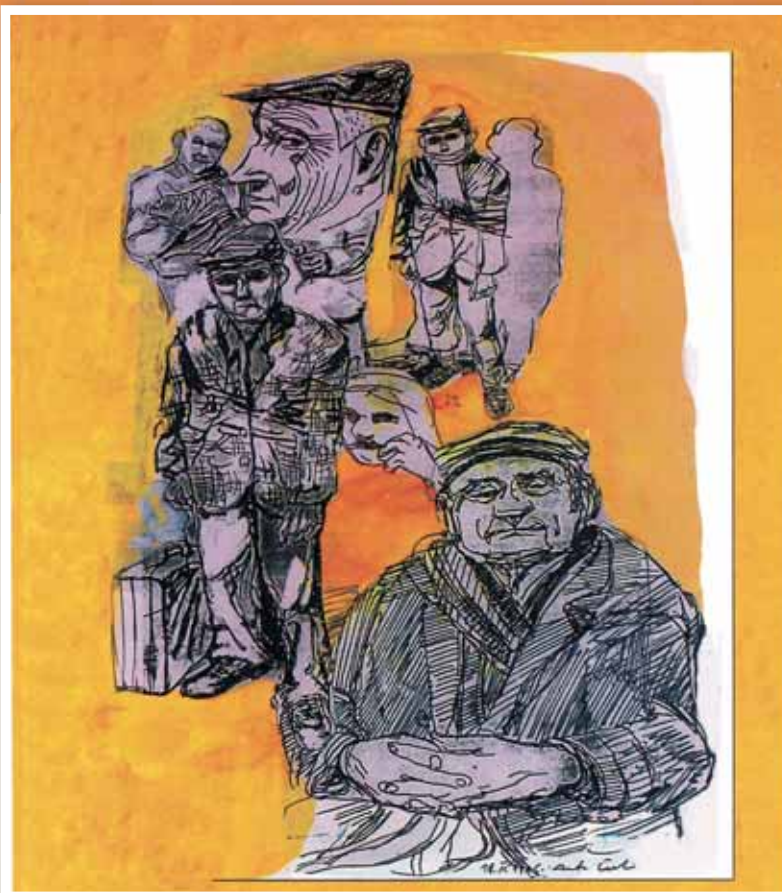
- Kaza sam da sam doša javit vam visti od Svevišnjega, da on ukida paka. A vi ne virujete.

Mnoštvom prođe huka, stenjanje i molitva.

- Kako to more bit? - upita Surgo. Kako će Bog ukinut paka?

- Bog ga stvorio, Bog ga more i ukinut, mudro kaza Rodijak. Bog je uvidio da strogošću nemere izać na kraj s đavlima i ljudima, pa će pokušat na lipo. Jerbo, puno ljudi odlazi u paka, pa je raj poluprazan. Zato u zadnje vrime Bog pušća sve u raj, a za šest meseci pribacit će tamo i nas iz pakla. Čim nam repovi i rogovi otpadnu. Evo, meni je rep otpa, a još malo pa ću ostat i prez rogova.

- Vaša Pritamnosti, kaži ti nami koga si gori viđa? Znaš li ikoga iz našeg sela, upita Surgo?

- Moj Surgo, kad me pitaš, moram ti kazat. Sa mnom su bili tvoj čača, did i tetka ti Mara.

- Tvoji su, Surgo, svi bili s njime, zajedljivo dobaci Zelčina. Šta si drugo očekiva?

- Zelčina, doviknu Rodijak, i tvoj je did bio sa mnom. U istoj sobi. Mi smo ga vele činili...

- Dobro, nećemo sad o tome, reče Zelčina.

- Iz svačije kuće poneko je bio sa mnom. Osim iz Klecine, dosjeti se Rodijak da polaska djedu.

- Čudni su ondak i Božji aršini, začudi se Plisko, kad Klecini nema u paklu. A Dočani? Di su oni?

- Oni su i Luciferu dodijali, odgovori Rodijak, što razveseli Glavičane.

- Pošto vidimo da si saša ozgar, kaži ti pošteno di ćemo mi, vaki kakvi jesmo, upita strina Kreza.

- Ja sam kaza da pakla više nema, a to znači da ćete svi u raj. Svi odreda!

- Ta neće i Podrepina u raj? - zagalami Zelčina.

- Šta se ti Zelčina javljaš, kad bi moga položiti za Lucipera, uzjoguni se Surgo. Ti si meni zagradio prolaz na Zgonim, a sad bi u raj? Šiška, kume!

- Ako je po ljudstvu, tebi, Surgo, nije misto u raju, već na dnu pakla, viknu Čutura. Ti si ubio moga magarca!

- Šuti, Čutura, đava te čaturasta odnijo. Samo ti rogovi vale pa da budeš ka i ovi prid nami, drug đavla, ciknu ženski glas. Ti si svašta iznio na moju čer!

Sve u svemu, nastala je takva gungula, vika i prijetnja, takav kaos i bijes u kojemu se moglo razaznati samo to da su svi Glavičani protiv ukidanja pakla i da su svi imali svoje kandidate za nj. Inače, situacija je dobro došla Rodijaku koji se iskrao i preko Matina plotu dospio u svoju pojatu, gdje je odbacio vražju odoru, pa mirno ušao u kuću. ■

Prvonagrađeni novinarski rad u dobnoj skupini 13 - 18 g.

Tomislav Martinović

15 godina,
1. razred srednje škole,
HDŠ Rim, Italija,

učiteljica:
Ljiljana Došen

Moj djed gutač plamena

Ovo je priča koju sam čuo o svom pradjedu Matiji Martinoviću. Ne znam je li istinita ili izmišljena, ali je zanimljiva. On se rodio u Gospiću, 1861. Poznao je Nikolu Teslu i dok je još bio dijete, ponekad se igrao s njim. Djed se pred Nikolom uvijek pravio važan tako da se jednog dana s njim okladio da će on postati važniji i poznatiji čovjek. Dok je naš Tesla krotio gromove, moj 'dida' je pokušavao naučiti gutati plamen. On je vatru dobro znao jer je s njom, kao kovač po zanimanju, i radio. Naslijedio je posao od svoga oca, a ovaj od svoga i tako je ta kovačnica bila jako stara i u njoj je uvijek gorjela vatra. To mu je dalo ideju da se okuša u gutanju plamena. Moj djed je izrađivao mnoge stvari od željeza, a najviše je volio raditi potkove i oruđe. Zbog velike blizine vatre, jednom je gotovo nastradao! Dok je kovao vruće željezo, spotaknuo se i skoro su mu varnice ranile oko! Ipak, takve nezgode nisu ga obeshrabrile i on je i dalje radio svoj kovački posao bez prestanka smišljajući kako da nauči vještinu gutača plamena. Što god bi pokušao, propadalo bi. Upravo kada je odlučio odustati, sjetio se što mu je otac govorio prije smrti: "Sine, uvijek vjeruj u

sebe, jer samo s pomoću vjere možeš ostvariti svoje snove!" Te riječi su mu dale poticaj koji mu je trebao. Zatvorio se u kovačnicu i sam sebi obećao da neće izaći sve dok ne pronađe metodu potrebnu za gutanje plamena. Nakon tjedan dana dogodila mu se "eureka"! Trebao je samo na vrijeme izbaciti sav zrak iz pluća tako da se vatra ugasi. To nije bilo lako. Dvije godine je trenirao svakoga dana i konačno uspio. Još jedna stvar mu je nedostajala - kako da svoje ime proslavi. Tu je sreća bila na njegovoj strani. Nakon tri dana, u mjesto je došao cirkus! Odlična prilika da pokaže svoju vještinu! Upravitelju cirkusa se svidjela ideja gutača plamena pa mu je rekao da može nastupiti u njihovom programu. Na dan predstave, došli su svi iz mjesta i Matija im se jako svidio. Upravitelj ga je zato pozvao da postane član njihove družine i putuje s njima. Bez razmišljanja, moj djed je pristao i ubrzo postao slavan. Ipak, sva mu slava nije bila dovoljna da nadmaši Nikolu Teslu, velikog izumitelja svjetskoga glasa. No, zbog toga nije bio manje radostan jer on je uspio ostvariti svoj san, a jedino to mu je bilo važno.

Drugonagrađeni literarni rad u dobnoj skupini 7 - 12 g.

Mateo Menalo

4. razred, 11 godina, Toronto,
Kanada,

učiteljica: Ružica Vujčić

Baka Janja je moj heroj

Moja baka Janja mi je najviše pričala kakav je bio njezin život kad je ona bila mala. Rodila se u vrijeme Drugoga svjetskog rata, 1944. godine. U to najgore vrijeme, ratno i poslijeratno, provela je svoje djetinjstvo. Njezin djed Petar naučio ju je puno molitva. Ona nas je uvijek htjela učiti pokoju molitvu. Baka Janja mi je pričala kakav je život bio prije kad je ona bila mala, kako je morala puno pješačiti do škole i raditi na polju. Priča koja me se najviše dojmila je kako je konj odgrizao njezino desno uho. Bila je samo 20 godina stara. Htjela je uoglaviti konja, ali se on otimao i razlijučen je otkinuo njezino desno uho. Krv je išla i odvezli su je u Mostar. Njezin otac Božo je odmah prodao konja, ali je ostao i dalje ožiljak na desnom uhu. Baka Janja je moj heroj i puno je volim. Baka Janja je sada u bolnici u Mostaru. Bolesna je, a svi mi molimo Boga da nam ozdravi i da opet skupa provedemo mnoga ljeta.

Drugonagrađeni literarni rad u dobnoj skupini 13 - 15 g.

**Domenika
Krasan**

13 g., Tivat,
Crna Gora,

učiteljica:
Marina Bastašić

Iz daleka k meni dolaziš

Sutra,
iz daleka k meni dolaziš ti.
Spremi kofer pun oduševljenja,
jer znam: trebat će ti!
Pokazat ću ti:
iznad prostranstva Tivatskog zaljeva
uzdiže se krševiti Vrmac,
a ispod njega oko plijeni širina polja.

Pokazat ću ti stari Kotor
i katedralu svetoga Tripuna,
stare zidine i male kamene kuće
u šarenilu cvijeća po prozorima.
A iznad njega špilje,
pune misterioznih priča.

Poći ćemo u Risan!
Vidjet ćemo mozaike iz doba Rima.
Tada ću te provesti i drugim stranicama
naše povijesti i
pričat ću ti o Teuti.

A u Herceg-Novome:
Sjest ćemo ispod Sahat-kule, na stubištu,
ispijati sok, odmoriti dušu,
zajedno u smijehu razgledati padine Orjena
u zalasku sunca.

Sutra,
iz daleka k meni dolaziš ti,
dolaziš u Boku!
Punu ljepote uklesane u krševitim planinama,
okupanim tirkizom mora.
I ja te čekam!
Sa željom da ti pokažem svoju milu Boku, i
da provedemo vrijeme zajedno!

POZIV

za sudjelovanje na 7. natječaju literarnih i novinarskih radova

ZLATNA RIBICA

Hrvatska matica iseljenika podružnica Rijeka organizira 7. nagradni natječaj literarnih i novinarskih radova za učenike hrvatskih dopunskih škola, kao i za učenike koji uče hrvatski jezik u drugim oblicima organiziranoga učenja materinskoga jezika u inozemstvu. Ministarstvo znanosti, prosvjete i športa Republike Hrvatske podupire ovaj Natječaj.

TEME Natječaja za literarne radove

za dobnu skupinu od 6 do 12 godina su:

Što se događalo tog dana kad sam se ja rodila/rodio
Takva je kuća/kuhinja/dvorište moje bake...

za dobnu skupinu od 13 do 15 godina:

Dođi da ti šapnem nešto... ili San koji me prati

za dobnu skupinu od 16 do 18 godina:

Tamo gdje su prijatelji, tamo je bogatstvo ili Ljudi, ulice i riječi

TEME Natječaja za novinarske radove,

u dobnoj skupini od 13 do 18 god. su:

Osoba koju ne ću zaboraviti ili U potrazi za domovinom

Uvjeti Natječaja

LITERARNI RADOVI mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom, te u svim hrvatskim narječjima i njima pripadajućim govorima (mjesni govori roditelja).
Učenici mogu pisati lirske pjesme u stihu i u prozi, kratke priče i stavke u kojima će opisivati događaje, stanja, zbivanja, iskazivati svoje osjećaje, dati maha mašti.

NOVINARSKI RADOVI mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom, te u svim hrvatskim narječjima i njima pripadajućim govorima (mjesni govori roditelja).
Učenici mogu pisati vijest, izvješće, reportažu, putopis, intervju o njima, znanim pojavama, događajima ili ljudima.

Broj literarnih i novinarskih radova nije ograničen.
Svaki rad treba sadržavati sljedeće podatke: ime i prezime učenika, dob, razred, elektroničku adresu učenika (ako ju ima), naziv škole i grada, ime i prezime učitelja (mentora).

Vrednovanje radova

Literarni radovi vrednovat će se u tri kategorije, i to:

PRVA KATEGORIJA: učenici od 6 do 12 godina starosti.

DRUGA KATEGORIJA: učenici od 13 do 15 godina.

TREĆA KATEGORIJA: učenici od 16 do 18 godina.

Novinarski radovi vrednovat će se u dobnoj skupini od 13 do 18 godina.

Natječaj je nagradni. Prvonagrađeni učenici, u svakoj kategoriji, dobivaju diplomu i boravak u ljetnoj školi Hrvatske matice iseljenika. Drugonagrađeni literarni i novinarski radovi dobivaju pohvalnicu. Ostali sudionici dobivaju priznanja za sudjelovanje u Natječaju. Svi dobivaj dar.

ROK SLANJA RADOVA: Do 9. travnja 2010. godine.

ADRESA: HRVATSKA MATICA ISELJENIKA - PODRUŽNICA RIJEKA
Trpimirova 6, 51000 Rijeka, Republika Hrvatska
Tel.: +385/51/214 557
Fax.: +385/51/339 804
E-mail: rijeka@matiss.hr

Objava rezultata Natječaja bit će u svibnju 2010. godine.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
PODRUŽNICA RIJEKA
Voditeljica podružnice
Vanja Pavlovec

O DOMOLJUBLJU, ISTRANIMA I ISTRIJANIMA

Nedavno mi je skupina mojih studentica i studenata za jednoga svog kolegu naglasila: "Znate, on Vam je onaj pravi Hrvat domoljub, on je iz Hercegovine." Budući da je riječ o skupini vrlo ugodnih mladih intelektualaca, iz različitih dijelova Hrvatske, željnih znanja, kojima s veseljem predajem, ta me je njihova napomena rastužila. Kako se moglo dogoditi da mladi hrvatski intelektualci, odgojeni isključivo u samostalnoj državi Hrvatskoj, smatraju ljubav prema svojoj domovini i svom narodu nečim zaostalim čega se treba sramiti? Kako se moglo dogoditi da se među mladima stvori opće mnijenje da je 'zaostali' domoljubni osjećaj isključivo značajka, valjda, po toj logici, isto tako 'zaostalih' Hercegovaca? Kako to da se domoljublja ne srame mladi Mađari, mladi Slovenci, mladi Poljaci, mladi Francuzi, mladi Rusi, mladi Englezi itd. - nego samo mladi Hrvati?

Da mi tuga toga dana bude još veća, u toj se skupini našla i jedna studentica iz Istre, koja je svojim kolegicama i kolegama objašnjavala kako ona nije Istranka nego Istrijanka jer je autohtona, a da su Istrani samo Hrvati koji su se doselili u Istru. Objasnih joj da etnici *Istrijanin* i *Istrijanka* te pridjev *istrijanski* pripadaju dijalektalnom sloju jezika, a da se u normiranome hrvatskome književnom jeziku treba koristiti riječima *Istranin*, *Istranka*, *istarski* te da je to otprilike isti odnos kao npr. između romanizma *šugaman* (prema tal. *asciugamano*) i hrvatske riječi *ručnik*. Točno se zna u kojim prigodama rabi-

Piše: Sanja Vulić

mo dijalekt(e) i dijalektalizme, a kada normirani književni jezik. Zbog različitih povijesnih okolnosti naši dijalekti obiluju posuđenicama. U govorima uz more to su pretežno talijanizmi. Tako su i etnici *Istrijanin* i *Istrijanka* u svojoj osnovi romanizmi jer su izvedeni od talijanskoga imena *Istria*, dok su *Istranin* i *Istranka* izvedeni od hrvatskoga imena *Istra*. Sjetih se i lijepoga primjera iz hrvatskoga preporoditeljskoga časopisa *Naša sloga*, glasila istarskih Hrvata u razdoblju od 1870. do 1915. U svojoj izvrsnoj monografiji o tom časopisu, naš povjesničar Nevio Šetić navodi pjesmu *Naša sloga Istranom* koja je objavljiva-

na u siječnju 1884., a počinje: "Istrani, Istrani, ovenula grana naroda hrvatskog..." Godinu dana kasnije, također u siječnjaskom broju, objavljena je pjesma Rikarda Katalinića Jeretova naslovljena *Nova poruka*. Katalinić poručuje autonomašima: "Istran Hrvat to vas peče / To vam vaše sanke muti / Dižite se samo na me / Kao risi, lavi ljuti / Krenut vjerom neću nikad / Volim u grob pasti tamni / Neg zatajit samo trenom / Moj hrvatski narod slavni!

Rikard Katalinić Jeretov vjerojatno ni u svojim najružnijim snovima nije slutio da će nakon više od stotinu godina, u Hrvatskoj koja je gotovo već dva desetljeća samostalna država i čiji je sastavni dio Istra, njegovi stihovi opet biti potrebni u nacionalno umrtvljenoj Istri. Na žalost, mladi hrvatski naraštaji u Istri u svojim školama uče o koječemu diljem planeta, ali vrlo malo ili nimalo o časopisu *Naša sloga* i hrvatskim Istranima preporoditeljima. ■

'Publikacije bačkih Hrvata: popis izdanja od 1901. do 2007.'

ZAGREB - Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu nedavno je objavila knjigu *Publikacije bačkih Hrvata: popis izdanja od 1901. do 2007.* čiji je autor Naco Zelić, pravnik i istaknuti kulturni djelatnik koji se posvetio proučavanju bačkih Hrvata. Knjiga obuhvaća radove bunjevačko-šokačkih Hrvata u vojvodanskoj i mađarskome dijelu Bačke te u Budimpešti i njezinoj okolici. Uredništvo potpisuje mr. sc. Željka Lovrenčić, voditeljica Zbirke inozemne Croatiće u NSK, recenzentice su doc. dr. sc. Sanja Vulić s

Hrvatskih studija i knjižničarska savjetnica Dorica Blažević. Autorova namjera bila je na jednome mjestu prikupiti podatke o bogatome stvaralaštvu jednoga naroda i objelodaniti publikaciju koja obuhvaća razdoblje od 1901. do 2007. godine. U uvodu autor objašnjava neke odrednice značajne za hrvatsku pisanu riječ u Bačkoj i navodi istaknute autore koji su svojim djelima obogatili kulturu bačkih Hrvata. Navodi najvažnije novine i časopise koji su izlazili u Bačkoj, među kojima posebnu ulogu ima *Hrvatska riječ*.

Ova knjiga nije bibliografija i autor to jasno daje do znanja već u podnaslovu. Riječ je o popisu u koji dopredsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima uvrštava djela autora Hrvata koji je rođen, koji je objavljivao ili u duljenu razdoblju djelovao u Bačkoj te djela drugih pisaca napisana na hrvatskome jeziku i objavljena u Bačkoj neovisno o nacionalnosti autora, kao i prijevode. Treba istaknuti i kriterij zavičajnosti jer gospodin Zelić u svoj bogati pregled unosi i djela autora podrijetlom iz Bačke koji ne žive u njoj. U popisu publikacija autor slijedi kronologiju i može se jasno uočiti koliko je knjiga objavljeno određenih godina. Također donosi popis autora - bačkih Hrvata. (Željka Lovrenčić)

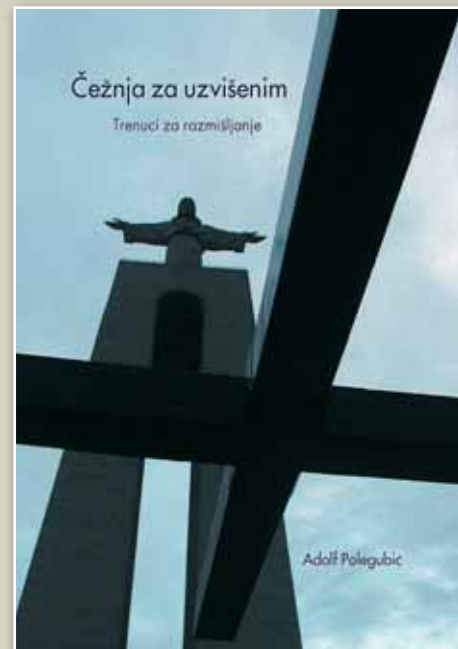

"DRŽAVA KAO BREND" BOŽE SKOKE

U Matici hrvatskoj u Zagrebu predstavljena je nova knjiga dr. sc. Bože Skoke "Država kao brend" (izdavač: Matica hrvatska, 2009.). Riječ je o prvoj teorijskoj knjizi na našim prostorima koja se bavi upravljanjem nacionalnim identitetom i imidžom u globaliziranom svijetu, odnosno brendiranjem država. O knjizi su govorili: prof. dr. Dejan Verčić sa Sveučilišta u Ljubljani, prof. dr. Ivan Šiber sa zagrebačkog Fakulteta političkih znanosti i prof. dr. Zoran Tomić sa Sveučilišta u Mostaru. Ovo je zrela, samostalna, originalna i sustavna analiza jednog izrazito važnog problema za našu zemlju, posebice imajući u vidu aktualne procese globalizacije, željenog ulaska u međunarodne asocijacije i sve veće potrebe kreiranja pozitivne prepoznatljivosti zemlje. Čitatelji će dobiti zanimljive i korisne uvide u kompleksnost pozicioniranja neke države i naroda u suvremenim uvjetima. Nema nikakve sumnje da je ovo sadržaj koji će biti izrazito koristan u obrazovnom procesu, ali i značajna pomoć onima koji svojim svakidašnjim radom, i ne znajući, stvaraju imidž naše zemlje.

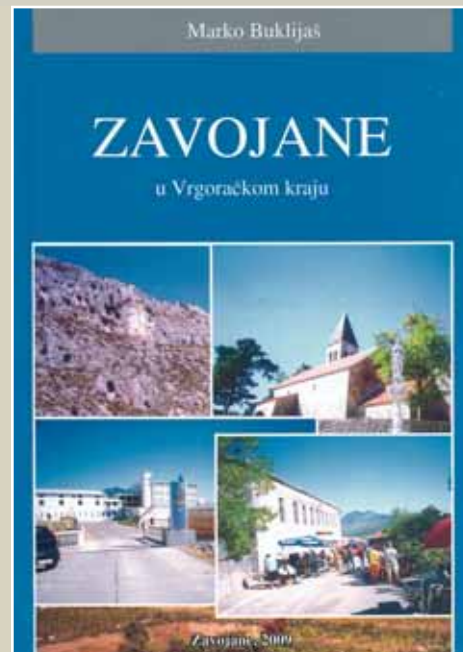
"ČEŽNJA ZA UZVIŠENIM" ADOLFA POLEGUBIĆA

Knjiga prigodnih meditacija dr. Adolfa Polegubića, glavnoga urednika mjesečnika hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj, "Živa zajednica", koji od 1978. objavljuje Hrvatski dušobrižnički ured u Frankfurtu na Majni, plod je njegove suradnje od 2002. do 2009. u emisiji "Radio Forum" WDR-a iz Kölna u rubrici Katolička duhovna riječ "Trenuci za razmišljanje". U knjizi, koja je ujedno osma Polegubićeva knjiga, objavljeno je 46 meditacija podijeljenih u deset tematskih cjelina. Ispod svake meditacije je i datum njezina emitiranja. U početku su se meditacije emitirale u večernjim satima najprije subotom, a kasnije nedjeljom. Naime, dr. Polegubić, zajedno sa skupinom hrvatskih svećenika, stalnih đakona i pastoralnih suradnika i suradnika iz hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj surađuje u navedenoj emisiji prema godišnjem rasporedu pa je meditacije tijekom tih godina držao u različitim mjesecima. Stoga se i u tekstu meditacija osjeti raznolikost.

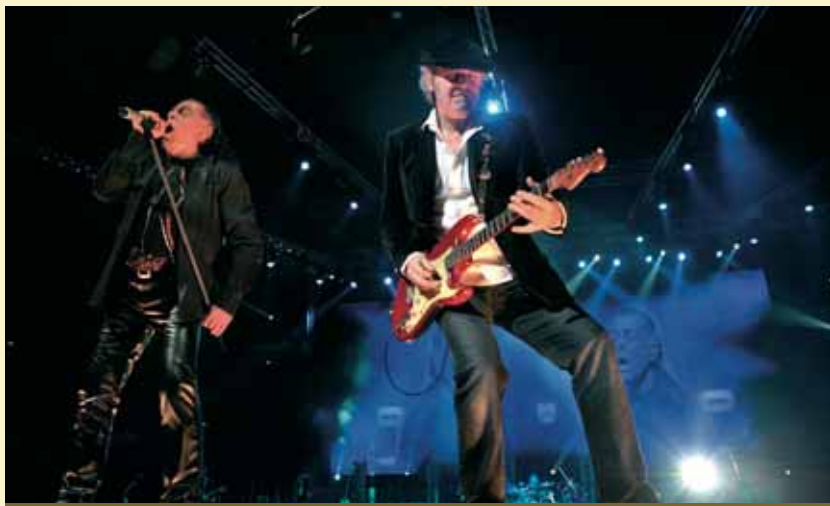
"ZAVOJANE U VRGORAČKOM KRAJU"

Nedavno je u Zagrebu predstavljena monografija Marka Buklijaša "Zavojane u Vrgoračkom kraju". Govoreći o svome rodnom selu, autor u knjizi opisuje sve temeljne sastavnice svakidašnjeg života Zavojana - od poljodjelstva, narodnih običaja, narodnih nošnji, školstva, crkve do vjerskog i političkog života. Također, daje i kratak pregled povijesti sela Zavojana, od najstarijih razdoblja Ilira do danas. Analizira i razdoblje u kojem je dalmatinsko selo zabilježilo burne političke, društvene i gospodarske promjene zbog smjena vrhovne vlasti. Jedno poglavlje bavi se migracijskim kretanjima i iseljeništvom sela koje je snažnim iseljavanjem tijekom prošlog stoljeća desetkovano. Najviše se iseljavalo u Australiju, Novi Zeland i Argentinu između dvaju svjetskih ratova, a 60-ih i 70-ih godina u Njemačku. Želja autora je da potakne nove naraštaje da se pobrinu za prosperitet ovoga lijepog kraja.

Parni valjak pripremio ludu zabavu

Unatoč tome što dečki iz Parnog valjaka nisu nastupali zajedno već četiri godine, koncertom u zagrebačkoj Areni pokazali su kako još uvijek imaju 'ono nešto' čime mogu natjerati više od 15.000 ljudi da se zabave kao nikada u životu. Već prva pjesma 'Zagreb ima isti pozivni' natjerala je pjesmu iz svih grla. Gužva u Areni bila je neviđena, a naši sugovornici opisuju ovaj koncert kao najbolji u životu. Možda je najzanimljivije od svega da su ovaj koncert posjetila i djeca, odnosno majke i bake, čime se potvrđuje da je Valjak jedan od najvećih hrvatskih bendova, ali i brendova i da su njihove pjesme bezvremenske.

'Za dobra stara vremena'

U zagrebačkom Domu športova održana je premijera mjuzikla 'Za dobra stara vremena' koji je režirao Mario Kovač, a za produkciju je bila zadužena Željka Ogresta. Iako s malim teškoćama, profesionalni glumci i pjevači doveli su priču o glazbenoj školi iz 80-ih godina uspješno do kraja pa je cijela dvorana pjevala s njima naslovnu pjesmu.

U prvim redovima mjuzikla su gledale i neke ugledne osobe iz hrvatskoga javnog života. Sanja Doležal glumila je direktoricu glazbene škole Tonku. "Jedva sam preživjela prve dvije minute, ali kasnije sam letjela po ovim daskama koje život znače", kaže. "Trudila sam se i u plesnim dionicama, imala sam partnera Ivicu Vidovića kojemu sam prijetila na probi da će me, ako ne bude dovoljno vježbao, morati dići visoko u zrak. Zato je puno vježbao, a bome i ja", rekla je Sanja nakon premijere.

Koncert u čast Đorđu Novkoviću

U Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog održan je koncert u čast preminulom Đorđu Novkoviću pod nazivom Malo mi je jedan život s tobom, na kojem su nastupile mnogobrojne pjevačke zvijezde i njegove kolege: Severina, Goran Karan, Neda Ukraden, Danijela Martinović, Lana Jurčević, Vanna, Zdravko Čolić, Gabi Novak, Massimo i Petar Grašo. Tijekom svoga dugoga glazbenog stvaralaštva, Đorđe Novković je napisao više od dvije i pol tisuće pjesama koje je darovao gotovo svim najplodnijim estradnim zvijezdama na ovim prostorima i prodao oko 20 milijuna ploča.

Carreras oduševio Zagreb

Slavni španjolski tenor Jose Carreras i njegovi gosti održali su u zagrebačkoj Areni veliki humanitarni koncert "Korak u život" pred oko 10.000 posjetitelja, među kojima su bili i predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, predsjednica Vlade Jadranka Kosor i ministar kulture Božo Biškupić. Jose Carreras nastupio je uz pratnju irske sopranistice Celine Byrne i Zagrebačke filharmonije te uz potporu Tonija Cetinskog, akademskog zbora "Ivan Goran Kovačić" i djevojačkog zbora "Zvezdice". Koncertom je ravnao maestro Ivo Lipanović, umjesto nedavno preminulog Vjekoslava Šuteja, kojem je Carreras posvetio ovaj koncert.

Miljenica operne publike

Nova miljenica zagrebačke operne publike, sopranistica Marija Kuhar Šoša, dobitnica je nagrade "Mladi glazbenik godine", objavile su Zagrebačka filharmonija i Hrvatska poštanska banka. Prosudbeno povjerenstvo pod predsjedanjem Mladena Janjanina, dekana Muzičke akademije u Zagrebu, ocijenilo je kako se u 2009. godini sopranistica Marija Kuhar Šoša podjednako uspješno iskazala na opernoj pozornici i na koncertnome podiju, da je pjevačica respektabilne umjetničke sadašnjosti te da, po svemu sudeći, njezino vrijeme tek dolazi.

Novi album Mladena Grdovića

Objavom novog albuma 'Dobro jutro ti, more' Mladen Grdović uspješno je završio proteklu 2009. godinu. Nakon posljednja dva albuma 'E da mi je vratiti vrime' (2006.) i 'Da te nima' (2008.), koji su prodani u srebrnoj nakladi, i ovaj album je već u prvih nekoliko tjedana pokazao da je na dobrome putu da dostigne svoja dva prethodnika. Na albumu, za koji Grdović već sad kaže kako je najbolji u njegovoj dosadašnjoj 30-godišnjoj karijeri, radili su Nenad Ninčević te Stipica Kalogjera. "S Nenadom Ninčevićem sam i prije surađivao i on je autor nekoliko mojih hitova među kojima su *Dalmatinac* i *Evo mene moji ljudi* tako da sam tu suradnju htio ponoviti", kaže Mladen.

HR TOP 10

zabavna

- 1 **Zlatko Pejaković** - Siromah sam, nije me sramota
Hit Records
- 2 **Miroslav Škoro** - Najbolje godine
Hit Records
- 3 **Jole** - Odijelo
Hit Records
- 4 **Jasmin Stavros** - Blago tebi, blago meni
Zlatne žice Slavonije - Požega 2009.
- 5 **Jelena Rozga & klapa Iskon** - Ostavit ću svitlo
Tonika & Hit Records
- 6 **Magazin & Igor Cukrov** - Nebesa
Tonika & Hit Records
- 7 **Leo** - Dvije vatre
Hit Records
- 8 **Sandi** - Prešuti
Hit Records
- 9 **Halid Bešlić** - Malo je, malo dana
Hit Records
- 10 **Lidija Bačić** - Majčina ljubav
Nema

pop&rock

- 1 **Franka Batelić** - Moje najdraže
Hit Records
- 2 **Tony Cetinski & Kiki Lesendrić** - Nemirne noći
Hit Records
- 3 **Ivana Kindl** - Nisi sam
Menart
- 4 **Lana** - Miljama daleko
Hit Records
- 5 **Nina Badrić** - Ne dam te nikome
Aquarius Records
- 6 **D.O.G. Kantina** - Savršen svijet
Capo Media Music
- 7 **Hari Mata Hari** - Sreća
Hit Records
- 8 **Dino Dvornik feat. TBF** - Shlapa (Daj mi još tog funka)
Dancing Bear
- 9 **Gibonni** - Žedam
Dallas
- 10 **Oliver Dragojević** - Vjerujem u anđele
Aquarius Records

'Možeš sve' za Sandru Paović

U zagrebačkoj Areni održan je humanitarni koncert pod nazivom 'Možeš sve' za hrvatsku olimpijku, stolnotenisačicu Sandru Paović koja je prije jedanaest mjeseci teško stradala u prometnoj nesreći u Francuskoj. Na koncertu za hrvatsku stolnotenisačicu nastupili su mnogi glazbenici poput Tonyja Cetinskog, Vanne, Nine Badrić, Massima, Borisa Novkovića, Akija Rahimovskog, a na tribinama Arene našle su se mnoge osobe iz javnog života, sadašnji te bivši športaši (Kožulj, Ančić, Alanović, Skelin, Primorac, Boroš, Cvitanović, Kljajić, Božić), političari, predsjednik Svjetske stolnoteniske federacije Adham Sharara, hrvatske i inozemne stolnotenisačice i mnogi drugi.

Zlatko Vitez: obljetnica umjetničkog rada

Dramski umjetnik Zlatko Vitez, utemeljitelj Glumačke družine Histrion, u Histrionskom domu je proslavio 40. obljetnicu umjetničkog rada. Za tu prigodu priređena je izložba fotografija i plakata o njegovu radu te promocija CD-a 'Samo za te dragi kaj' u izdanju Orfeja. Na svečanosti su bili glumci, kulturni i javni djelatnici, Vitezovi najbliži suradnici i prijatelji koje je slavjenik pozdravio otpjevavši im nekoliko pjesama s CD-a. "Pjesme su o Zagrebu i dragom kaju", rekao je Vitez te izrazio zadovoljstvo što su to tekstovi i melodije naših velikih pjesnika, tekstopisaca i glazbenika, od Matoša, Domjanića, Britvića, Dedića, Mihaljinca, Novosela i drugih.

Jadranka Kosor - osoba godine

Predsjednica Vlade RH Jadranka Kosor osoba je i političar godine, odlučili su novinari i predstavnici medijskih institucija koji su sudjelovali u trećem izboru osoba godine medijske kuće "Media servis", a svečano uručenje nagrada održano je u Multimedijском centru "Media servisa". Zahvalivši na nagradi, premijerka Kosor rekla je kako nije mala stvar dobiti nagradu od novinara, "osoba koje su po prirodi stvari kritične". "Doživljam današnju dodjelu nagrade kao obvezu za budućnost i nadam se da ću tu nagradu opravdati", dodala je.

150. obljetnica splitskih Prokurativa

Udruga 'Prokurative' organizirala je proslavu 150. obljetnice splitskih Prokurativa gdje je na stubama toga trga pjevački zbor 'Brodosplita' održao koncert. Pozdravivši nazočne, savjetnica za prosvjetu i kulturu splitskoga gradonačelnika Nansi Ivanišević obećala je da će gradska uprava izdvojiti novac za obnovu Prokurativa. "Prokurative su znatno oštećene, pa ćemo se pobrinuti da ih popravimo i preporodimo", rekla je Ivanišević. Proslavu 150. obljetnice Prokurativa potaknuo je Željko Erceg iz 'Udruge Prokurative', a novinarima je rekao kako je zamisao da na tome mjestu, koje smatra jednim od najljepših hrvatskih trgova, bude kuća slave splitske i dalmatinske glazbe. Split je, među ostalim, poznat i po mnogim vrsnim pjevačima, skladateljima, tekstopiscima, a u zlatno doba Splitskog festivala, koji se održava na Prokurativama, taj je prostor postao poznat i izvan grada Splita.

'Iz pariškog lonca' Davora Štambuka

Retrospektivna izložba karikatura 'Iz pariškog lonca' Davora Štambuka otvorena je u zagrebačkoj galeriji Karas. "Opus Davora Štambuka u retrospektivnom izdanju 'Iz pariškog lonca' pravi je pleo-
doaje za humor kao zalag ljudskosti, a njegova duhovita doskočica i geg odraz su dubokog uvjerenja da je sve što u životu vrijedi s onu stranu malograđanskih konvencija i moralizatorskih normi", ocijenio je povjesničar umjetnosti Zlatko Gall. "Na ovoj opsežnoj retrospektivi, bez obzira o kojoj temi pričao, Štambuk ne moralizira, već duhovito pripovijeda, s uvijek istim ciljem - da nasmije publiku", ističe Gall.

Split: "Od bracere do tankera"

U Hrvatskome pomorskom muzeju u Splitu otvorena je izložba maketa brodova i arhivske građe koja ilustrira razvoj splitske brodogradnje u 19. i 20. stoljeću. Izložba nosi naziv "Od bracere do tankera" i njome se, kako je rekao ravnatelj Hrvatskoga pomorskog muzeja Stjepan Lozo, posjetiteljima žele staviti na uvid svi modeli brodova koji su u posljednjih 200 godina građeni u Splitu - bracere, barke, prvi metalni brod napravljen u Splitu, te ratni brodovi, tankeri, trajekti i putnički brodovi. Bracera je naziv za tradicionalni jedrenjak na istočnoj obali Jadrana koji se može pokretati i veslima.

MARIN ČILIĆ U VELIKOM STILU

Najbolji hrvatski tenisač Marin Čilić u polufinalnom dvoboju Australian Opena izgubio je od Škota Andyja Murraya s 3 : 6, 6 : 4, 6 : 4, 6 : 2 i završio svoj velebni put na prvome Grand Slam turniru sezone. Čilić nije uspio nastaviti pobjednički niz na svome dosad najuspješnijem Grand Slam. Iako je pognute glave napustio teren Rod Laver Arene, Čilić nema razloga za očaj. Postao je prvi hrvatski tenisač u povijesti koji je igrao polufinale Australian Opena, a nakon dobrih igara u Melbourneu ući će prvi put među 10 najboljih tenisača u svijetu na ATP ljestvici. Dosad je to pošlo za rukom tek sedmorici Hrvata. Prvi je u nizu bio Franjo Punčec (1939., četvrti), zatim Boro Jovanović (1963., osmi), Nikola Pilić (1967., šesti), Željko Franulović (1970., šesti), Goran Ivanšević (1994., drugi), Ivan Ljubičić (2006., treći) i Mario Ančić (2006., sedmi). Plasman u polufinale Australian Opena, priznao je, i za njega je iznenađujući. Mladi Hercegovac 2010. godinu otvorio je u velikom stilu. Obranivši naslov na ATP turniru u Chennaiju, uspješnu priču nastavio je i u četvrtom nastupu u Melbourneu. Ljubitelji tenisa Čiliću će moći čestitati na povijesnom uspjehu uskoro u zagrebačkom Domu športova gdje će braniti naslov Zagreb Indoorsa.

HRVATSKO SREBRO ZLATNOGA SJAJA

Hrvatska je europski rukometni doprvak! U finalu naši rukometaši ipak nisu uspjeli svladati prejake Francuze. "Pijetlovi", koji su kao prvi postigli "hat-trick", nakon olimpijskog i svjetskog, uzeli su i europsko zlato, i to u nizu, što dosad nikome nije uspjelo, a slavili su na kraju s 25 : 21. Srebrna medalja fantastičan je rezultat naše reprezentacije, pred kojom je svijetla budućnost. Ne treba zaboraviti, na što izbornik Červar stalno podsjeća, kako je Hrvatska najmlađa reprezentacija, i ima dvije i pol godine prednosti u odnosu na konkurenciju. Jakov Gojun, primjerice, okitio se naslovom najboljeg braniča, a tek su mu 23 godine. Domagoj Duvnjak, Manuel Štrlek, Denis Buntić, Marko Kopljar... Sve su to igrači pred kojima su najbolje godine. I naravno, Hrvatska je na ovom natjecanju dobila velikog vratara. Mirko Alilović prvi put je istinski dokazao kako je svjetska klasa. Branio je od prve do zadnje utakmice na visokoj razini. Hrvatska je u Austriji napravila veliki posao. Protiv velikih rukometnih nacija Danske, Norveške, Rusije te Poljske pokazala je da je već sada u prednosti. Dodjeli medalja nazočila je hrvatska premijerka Jadranka Kosor koja je čestitala hrvatskim, francuskim i islandskim rukometašima.

NAVIJAČI NAGRADILI NOGOMETAŠE

Klub navijača hrvatske nogometne reprezentacije "Uvijek vjerni" dodijelio je nagrade "Vatrena krila". Svečanost je održana u zagrebačkom hotelu Sheratonu, a dobitnici su Domagoj Vida, Vedran Runje i Niko Kovač. Najprije je dodijeljena nagrada za najsrčanijega mladog nogometaša, a izbor je pao na člana Osijeka Domagoja Vidu. Zatim je priznanje dobio Vedran Runje, njemu su "Vatrena krila" pripala kao najsrčanijem članu A selekcije. Runje je pobijedio konkurenciju: Ivicu Olića, Josipa Šimunića, Luku Modrića, Darija Srnu i Eduarda da Silvu. Treći dobitnik je Niko Kovač, bivši kapetan nacionalne momčadi. Njemu je dodijeljeno priznanje "Ponos navijača", a na taj način primio je zahvalu za iznimni doprinos reprezentaciji. Niko je izjavio: "Lakše mi je bilo igrati pred punim tribinama, nego govoriti u ovakvim prigodama. Ne mogu vam opisati koliko sam ponosan i sretan zbog ove nagrade koju su mi dodijelili naši vjerni navijači."

SVEUČILIŠNI NASLOV AMERIČKOM HRVATU SABANU

Momčad sveučilišta Alabama, koju vodi trener hrvatskog podrijetla Nick Saban (58), pobjedom 37 : 21 protiv Teksasa Longhorns u finalu sveučilišnog prvenstva, poznatijem kao Rose Bowl, osvojila je naslov nacionalnoga sveučilišnog prvaka u američkom nogometu. Nick Saban, koji je preuzeo "Grimiznu plimu" iz Alabame 2007., nakon što je tri godine vodio NFL momčad Miami Dolphinse, ostvario je svoju misiju nakon tri sezone, donijevši Alabami prvi naslov prvaka od 1992. Momčad Alabama Crimson Tide tako je 13. put postala sveučilišni prvak SAD-a i, uz ekipu Notre Damea, najpoznatija je sveučilišna momčad američkog nogometa, a njihov stadion koji prima 92.000 gledatelja stalno je rasprodan. Ovom pobjedom Nick Saban postao je prvi trener od 1936. koji je osvojio nacionalne naslove s dva različita sveučilišta. To mu je prvi put pošlo za rukom 2003. sa Sveučilištem Louisiana State (LSU) iz Baton Rougea.

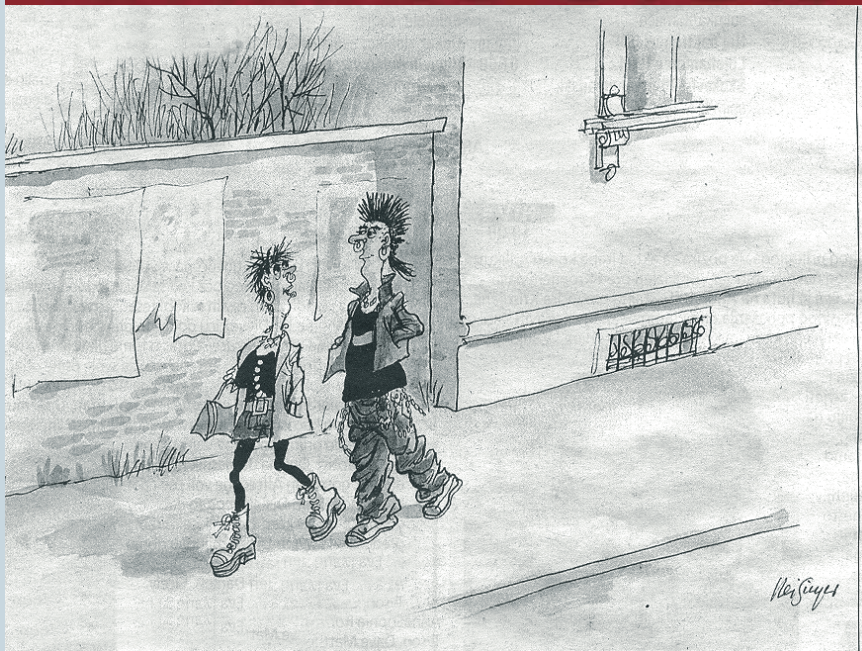
Uz to, Saban je najplaćeniji trener američkog nogometa u sveučilišnom prvenstvu, ima godišnju plaću od četiri milijuna dolara, odnosno za osam sezona u Alabami trebao bi zaraditi 32 milijuna dolara. Za pobjedu u Rose Bowlu primit će nagradni bonus od 400.000 dolara.

IVICA POBIJEDIO U WENGENU I KITZBÜHELU

Ivica Kostelić upisao je 11. pobjedu u karijeri, slavio je u kombinaciji u Kitzbühelu. Dva su sedma mjesta, u slalomu i spustu, bila dovoljna za novih 100 bodova. Nakon slalomске pobjede u Wengenu, ovog puta nije bilo potrebe za riskiranjem. Subotnji spust riješio je mnogo toga. Podsjetimo, Ivica Kostelić i Natko Zrnčić Dim u "skijaškoj formuli 1" na najuglednijem spustu u Svjetskom kupu bili su sedmi odnosno deseti. Među deset najboljih spustaša na Streifu imale su svoje skijaše skijaške velesile Švicarska i Austrija te Hrvatska. "Ovo je teško opisati, pobjeda u Kitzbühelu je ostvarenje dječaćkih snova. Prošlotjedna pobjeda u Wengenu je nešto sasvim posebno, ali kad kažete Kitzbühel, tu sve prestaje. Ovo je vrh vrhova. Vozio sam na 60 posto mogućnosti. Jako je teško psihološki voziti ovakav slalom, bilo je potpuno drukčije od bilo koje utrke u Svjetskom kupu. Treba je gledati s gledišta kombinatoraca. U jednim vratima samo moliš da ne padneš, a u drugima da stigneš do cilja", rekao je Kostelić nakon utrke austrijskim kolegama i dodao: "Svi smo mi kombinatorci u slalomu bili malo usponeniji, umorni od spusta."

NA KRAJU OTON

- Bimbo, što misliš kako da se maskiramo za karnevalsku zabavu

Ne propustite publikaciju HMI!

Hrvatski iseljenički zbornik 2010.

SA SAŽETCIMA NA ENGLESKOM I ŠPANJOLSKOM JEZIKU

Zbornik ima 8 tematskih cjelina, koje se sastoje od 38 samostalnih autorskih priloga, koji s više ili manje informacija povezuju 30 zemalja svijeta i ima elektroničku inačicu na globalnoj mreži na adresi <http://www.matis.hr/zbornik>.

Tematske cjeline *Znaci vremena, Baština, Kroatistički obzori, Mostovi, Povjesnica, Duhovnost, Znanost, te Nove knjige* bogate su raznorodnim tekstovima koje su pisali ugledni stručnjaci iz zemlje i inozemstva.

Priča iz Južne Amerike središnja je studija ovoga broja Matičina godišnjaka, posvećena jednoj od najmoćnijih obiteljskih kompanija svijeta u vlasništvu Luksicevih – čileanske obitelji bračkih korijena koja djeluje i u Hrvatskoj.

Godišnjak nastavlja niz priča o našim uglednim znanstvenicima, umjetnicima, književnicima iz hrvatskih manjinskih zajednica, pjesnicima i prevoditeljima iz europskih metropola, kao i humanitarnim djelatnicima sa svih kontinenata.

Europski krajobrazi Hrvatske i virtualni kulturni turizam top su tema godišnjaka koja će iseljeništvo ugodno iznenaditi.

